

	Mateja Drnovšek Zvonar	
	Uvodnik	2
STROKA IN PRAKSA	Natalija Mikuletič	
	Branje in aktivnosti s pomočjo živali	4
	Sandra Peršin Nemeč	
	Branje za umirjanje v šolski knjižnici – »bibliosvetovanje«	12
	Mirjam Francetič	
	Branje in pripovedovanje z robotki beebot v šolski knjižnici	17
	Nataša Trajkovski	
	Bralni projekt Odprta knjiga: GG4U	23
	Mojca Mežik	
	Zabavno popoldne v šolski knjižnici	28
	Andreja Nagode Burger	
	Začetek bralne sezone z razstavo <i>Pot knjige</i>	33
	Andreja Urbanec	
	Vesolje v stripu	38
	Ksenija Kregar	
	Medgeneracijsko branje	44
	Branka Lah	
	Mesec šolskih knjižnic na novi Osnovni šoli Zagradec	49
	Andreja Jaklič	
	Kako približati knjigo in branje mladim bralcem – s primeri dobre prakse	56
	Romana Bradeško	
	Bi se gnetli na tej metli več ur pouka?	65
	Barbara Turinek	
	Učbeniški sklad prinaša vsako leto nove izzive	69
	Mateja Petan	
	Branje – rutina in dobra navada učencev tretjega razreda	74
	Kristina Maraž	
	Bralni portfolio za Bralno značko	78
ODMEVI	Kristijan Rešetič	
	Mednarodni projekt In Search of Josip Jurčič – <i>V iskanju Josipa Jurčiča</i>	82

	Andreja Urbanec	
	Mladi bralec in digitalni mediji	83
	Andreja Urbanec	
	Izobraževalni dan Društva bibliotekarjev Gorenjske	84
	Tadeja Česen Šink	
	Četrta Konferenca šolskih knjižničarjev 2021	85
	Katarina Jesih Šterbenc	
	Bralni kotiček na Srednji vzgojiteljski šoli, gimnaziji in umetniški gimnaziji Ljubljana	87
	Alja Bratuša	
	Bralne čajanke Društva Bralna značka Slovenije 2021	88
	Romana Fekonja	
	ECIL 2021 – Evropska konferenca o informacijski pismenosti	90
	Romana Fekonja	
	#športajmoinberimo	92
S KNJIŽNIH POLIC	Helena Srnec	
	Vloga šolske knjižnice pri razvoju gradnikov bralne pismenosti	93
	Nada Nedeljko	
	Positivna psihologija za vrtce, šole in starše	94
	Gregor Škrlič	
	Priročnik za izločanje in odpis knjižničnega gradiva	95
ISKRICA	Alja Bratuša	
	Ludi Slovenci	96

ISSN 0353-8958
SOLSKA KNJIŽNICA
31. letnik
številka 1-2 (112-113) 2022

uredništvo: Romana Fekonja (odgovorna urednica), Zavod RS za šolstvo; mag. Mateja Drnovšek Zvonar, Osnovna šola Ljubljana – Polje (gostujoča urednica); Špela Bergoč, Zavod RS za šolstvo; Alja Bratuša, Osnovna šola Polzela; Tadeja Česen Šink, Osnovna šola Naklo; Metka Kostanjevec, Prva gimnazija Maribor; Biserka Lep, Zavod RS za šolstvo; mag. Nada Nedeljko; Zavod RS za šolstvo; Andreja Urbanec, Osnovna šola Orehek, Kranj;
urednica založbe: Simona Vozelj; **lektura:** Valentin Logar;
prevod izvlečkov v angleščino: Ensitra prevajanje, Brigita Vogrinec Škraba s.p.; **oblikovanje:** Studio Aleja d.o.o.;
grafična priprava: Design Demšar d.o.o.; **tisk:** Para tiskarna d. o. o.;
naklada: 585 izvodov; **letna naročnina** (štiri številke): 33,00 € za šole in druge ustanove, 24,75 € za individualne naročnike, 12,50 € za dijake, študente, upokojenca; 38,00 € za naročnike iz tujine. Cena posamezne številke v prosti prodaji je

11,00 €, dvojne pa 22,00 €; v cenah je vključen DDV;
ustanovitelj in izdajatelj: Zavod Republike Slovenije za šolstvo;
predstavniki: dr. Vinko Logaj; **naslov uredništva:** Romana Fekonja, Zavod RS za šolstvo, OE Maribor, Trg revolucije 7, 2000 Maribor, tel. 02/320 80 65, e-pošta: revija.solskajniznica@zrss.si;
naročila: Zavod RS za šolstvo – založba, Poljanska cesta 28, 1000 Ljubljana; faks: 01/300 51 99; zalozba@zrss.si.
Revija je vpisana v razvid medijev, ki ga vodi Ministrstvo za kulturo, pod zaporedno številko 575.
Poština plačana pri pošti 1102 Ljubljana.

Priznanje avtorstva-Nekomercialno-Brez predelav

UVODNIK

Mateja Drnovšek Zvonar

Drage bralke in bralci,

skoraj neverjetno se zdi, da se je začela pomlad. Konec zime nas je navdajal z upanjem, da smo končno premagali dve leti trajajočo grožnjo boleznim, ko zaradi mask skoraj nismo več prepoznali naših mladih bralcev in bralk. Po navadi vsakega septembra ugotavljamo, kako so v zadnjih dveh mesecih zrasli, zdaj, po dveh letih, pa so odložili maske in priznam, da za kakega med njimi potrebujem kako minutko ali dve, da ga znam uvrstiti v pravi razred. Res so se spremenili. Vem, da je bilo vedno tako, a prej si imel te učence ves čas pred očmi in to ni bilo tako zelo opazno kot po dveh letih.

Končno smo menili, da smo svobodno zadihali, pa so naslovnice začele polniti še bolj grozne novice o vojni v Ukrajini. Človeka kar stisne pri srcu in si ne more predstavljati, da se to resnično dogaja. Vprašaš se lahko, ali nihče med njimi nikoli ni prebral nobene knjige, da se ne zna živeti v nekoga, ki mu z eno napačno potezo uničiš dom in prihodnost. Seveda so med državami nesoglasja. Na vsakem najmanjšem delu življenja pride do nesoglasij in nestrinjanj, a se stvari ne rešujejo na ta način. Učence celotno šolanje učimo o tem, kaj je primeren način reševanja konfliktov, pogosto s pomočjo raznovrstne literature, da bi lažje razumeli, lahko razvili vsaj delček empatije. Na koncu pa so odrasli, izobraženi ljudje tisti, ki na povsem neprimeren način izkazujejo svojo moč ali pa skrivajo nemoč.

K sreči je naša revija naravnana veliko bolj pozitivno. Tudi v letošnji prvi dvojni številki boste našli izjemno pisano paleto prispevkov in prav vsak med njimi nam prinaša kakšno idejo oziroma nam predstavi že utečene projekte, ki jih na hitro zasledimo in potem

pozabimo nanje. Ker so tako lepo predstavljeni, s prednostmi in včasih tudi slabostmi, ki jih prinašajo, upam, da bodo navdihnili koga izmed vas, da se jih lotite v naslednjem šolskem letu. Nekatere ideje iz te številke pa boste lahko uporabili že kar to pomlad, saj se približuje konec bralne značke, april, ko praznujemo dneve knjig, pa tudi ni več daleč.

Če je kakemu izmed učencev zelo težko ob ponovni vrnitvi v šolske klopi in je pod stresom pridobivanja ocen, mogoče lahko pomaga kaka ideja iz prispevka o biblioterapiji. Tudi živali so nam lahko v veliko pomoč in jih lahko povežemo z vrsto knjig. Če pa so učenci bolj usmerjeni v tehnologijo kot živali, se jih lažje motivira z robotki.

Odlično je predstavljenih tudi kar nekaj projektov, ki se jih lotevajo na posameznih šolah v Sloveniji. Eden med njimi je tudi bralni projekt Odprta knjiga GG4U, ki je namenjen nekoliko boljšim učencem, saj predpisuje kar zahtevne knjige in naloge. Vloga knjižničarja kot zunanjega motivatorja pa zelo pripomore k uspehu projekta. Knjižničarji za učence seveda pripravljamo zelo raznovrstne dejavnosti vse šolsko leto, a ena glavnih ob koncu leta je vedno zaključek bralne značke. Ker sta bili zadnji dve leti zelo posebni, se je bilo za zaključek bralne značke treba znajti malo drugače. Kako lahko to storite, kljub koncu epidemije, si lahko preberete v reviji. Na drugi strani pa se mora vsako leto bralna pot tudi začeti in na poseben način so jo začeli na OŠ Komenda Moste. V enem od prispevkov pa lahko dobite idejo, kako s pomočjo bralnih listov zagotoviti sledljivost prebranih knjig za bralno značko skozi celotno devetletko.

Vesolje in strip, dve stvari, ki pritegneta tako

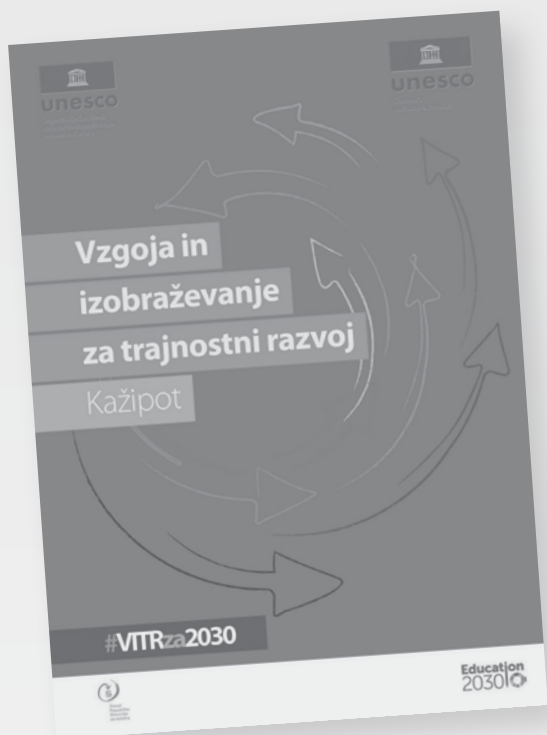
dekleta kot tudi fante. Preberite si, kaj se zgodi, ko oboje združiš. In kdo ne pozna knjige Bi se gnetli na tej metli? Kaj vse se da izpeljati s pomočjo ene pravljice.

Med že utečene dejavnosti, ki jih izvajamo knjižničarji na različnih šolah, spadata tudi mesec šolskih knjižnic in medgeneracijsko branje. Vsak ju izvede nekoliko drugače in v reviji si lahko preberete o tem, kako so ju izpeljali. Vedno so tudi dobrodošle raznovrstne ideje, kako mlade spodbujati k branju. Branje pa mora tudi postati rutina. Bliža

se tudi čas, ko bo treba zagristi v učbeniški sklad. Mogoče boste kako idejo dobili tudi iz prispevka v reviji.

Želim vam, da se tudi s pomočjo revije napolnite z idejami in močmi, ki jih boste potrebovali ob zaključevanju šolskega leta. Ker vem, da se boste lotevali različnih zaključkov, projektov, mogoče obeležili kake posebne obletnice, se priporočam, da vtise prelijete tudi na papir in jih delite s preostalimi šolskimi knjižničarji.

IZ ZALOŽBE ZAVODA RS ZA ŠOLSTVO

Kažipot Vzgoja in izobraževanje za trajnostni razvoj (VTR za 2030) ima pomemben cilj: **povečati prispevek vzgoje in izobraževanja h gradnji pravičnejšega in bolj trajnostnega sveta.**

Pričujoča publikacija opredeljuje

- nujne izzive, s katerimi se sooča naš planet,
- ter predstavi področja delovanja ter priporočila za nadaljnje korake pri odzivanju nanje s pomočjo vzgoje in izobraževanja.

Slovenski prevod publikacije sta založila UNESCO in Slovenska nacionalna komisija za UNESCO, izdal pa Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Publikacijo najdete v digitalni bralnici na spletni strani ZRSŠ.

Branje in aktivnosti s pomočjo živali

Reading and Animal-Assisted Activity

Natalija Mikuletič

UDK 028.5:615.85

Izvleček

V prispevku je izpostavljeno dejstvo, da mladi v današnjem času vse manj berejo, šolski knjižničarji pa jih lahko na različne načine spodbudijo k branju in branje napravijo privlačnejše. Zgodbe, opisane v knjigah, velikokrat že same ponujajo možnosti za popestritev branja. Tako je opisan primer, ko so na šoli branje knjige *Nebo v očesu lipicanca* avtorice Dese Muck popestrili z ogledom lipicancev in izvedli različne aktivnosti s področja aktivnosti in terapije s pomočjo konja. Znano je, da živali na različne načine pozitivno vplivajo na ljudi, tudi na učence in njihovo učno uspešnost, zato se vse pogosteje uporabljajo tudi v izobraževalnih ustanovah. Po svetu je delo s terapevtskimi živalmi v šolah že marsikje priznana metoda izobraževanja. Tudi v Sloveniji je znan inovacijski projekt *Terapevtski pes* v šoli oziroma *Mreža šolski pes*. Zelo razširjeno je tudi Slovensko društvo za terapijo s pomočjo psov *Tačke pomagačke* in program R.E.A.D., ko člani v okviru svoje dejavnosti obiskujejo vrtce, šole in knjižnice ter nudijo pomoč otrokom pri branju.

Ključne besede:

branje, motivacija za branje, aktivnosti s pomočjo živali, program R.E.A.D., terapija s pomočjo konja, aktivnosti s pomočjo konja

Keywords:

reading, motivation for reading, animal-assisted activity, R.E.A.D. (Reading Education Assistance Dogs), equine-assisted therapy, equine-assisted activity

Abstract

The article discusses the fact that young people today are reading less and less. School librarians try to encourage them with various ways to make reading more attractive. The stories in the books often offer opportunities to enrich the reading, for example, the book *Nebo v očesu Lipicanca* [The Sky in the Lipizzaner's Eyes] by Dese Muck can be enriched by visiting Lipizzan horses. There, young people can try various activities and therapies with horses. Animals have many positive effects on humans, and on students and school achievements, so, they are also increasingly used in educational institutions. Working with therapeutic animals in schools is already a recognized method of education worldwide. The innovation project "Therapy Dog at School" or "The School Dog Network" is also known in Slovenia. The Slovenian Society for Dog-Assisted Therapy "Tačke pomagačke" and the "R.E.A.D." programs are also very widespread. As part of their activities, they visit kindergartens, schools, libraries and offer help to children in reading.

UVOD

Mladi danes redkeje berejo knjige kot so jih nekdaj. Vzroke za to vidimo v množici sodobnih naprav, ki so jih dobesečno zasvojile. Včasih smo med vsakodnevnimi prizori videli dijake, zatopljene v knjige, ki so se le s težavo uprli napeti in privlačni zgodbi. Neredko se je zgodilo, da so sledili napeti zgodbi tudi skrivaj pri pouku. Tudi danes so dijaki zatopljeni, a ne več toliko v knjige, ampak v svoje (pametne) telefone, ki jim omogočajo, da so neprestano v stiku z vsem in z vsemi. Ves čas so dosegljivi in vedno sredi dogajanja, čemur se ne morejo upreti, kot se bralec ne more upreti zanimivi in napeti knjigi. Značilnost teh novih medijev je tudi, da ustvarjajo potrebo po vedno novih in novih dražljajih in tako vodijo v zasvojenost.

Novi zaslonski mediji so privedli do razmaha načina branja, ki mu pravimo skimming ali preletavanje. Za preletavanje informacij na spletu je značilno, da se nanje odzivamo refleksno, brez razmišljanja. In kot v nadaljevanju pravi v svoji knjigi Miha Kovač, s takim branjem ni nič narobe, saj je to odlična tehnika za iskanje informacij, postane pa problematično, ko »izpodrine druge, bolj poglobljene načine branja, ki poglobljajo in širijo naše besedišče in nas učijo analitično misliti ter imeti kritičen odnos do medijskih manipulacij« (Kovač, 2020, str. 41).

Da bi mlade motivirali za branje in jih vzgojili v bralce za vse življenje, se poleg učiteljev v šoli trudimo tudi šolski knjižničarji, ki vedno znova iščemo nove načine, da bi branje napravili privlačnejše. Po eni strani lahko to dosežemo z ustreznim izborom knjig, ki so med mladimi priljubljene, po drugi strani pa lahko branje povežemo z različnimi aktivnostmi, ki bodo popestrile to dejavnost, ki izgublja na svoji privlačnosti. Verjetno vsaka knjiga ali zgodba v sebi skriva številne možnosti za popestritev. V šoli lahko veliko idej izpeljemo tudi v medpredmetnih povezavah. V nadaljevanju bomo opisali primer, ko smo branje knjige popestrili še z ogledom lipicancev in aktivnostmi s pomočjo konja.

Novi zaslonski mediji so privedli do razmaha načina branja, ki mu pravimo skimming ali preletavanje. Za preletavanje informacij na spletu je značilno, da se nanje odzivamo refleksno, brez razmišljanja.

OB BRANJU KNJIGE NEBO V OČESU LIPICANCA

Pri interesni dejavnosti pogovori o(b) knjigi, ki jo v šolski knjižnici izvajamo enkrat tedensko, smo za branje s skupino dijakov izbrali mladinski roman pisateljice Dese Muck z naslovom *Nebo v očesu lipicanca*.¹ Gre za delo, ki opisuje vsakdanje probleme današnjih mladostnikov, povezane z iskanjem smisla in zadovoljstva v življenju. V delo so vpletene še ljubezenske zgodbe mladih, ljubezen in odnos do živali, pobeg od doma, problem droge, begunstva, revščine, bogastva, samopodobe. Osrednja zgodba se odvija v Lipici, ki je zibelka slovenskega avtohtonega kraškega konja, iz katerega je z oplemenitjenjem drugih pasem konj nastal lipicanec. Povodu za branje omenjene knjige je botrovalo tudi dejstvo, da je naša šola² v Sežani, torej blizu Lipice in se v bližini nahaja tudi posestvo z lipicanci, na katerem imajo šolane konje za izvajanje aktivnosti in terapije s pomočjo konja.

MOTIVACIJA ZA BRANJE

Avtorici Pečjak in Gradišar sta bralno motivacijo opredelili kot »nadpomenko za različne motivacijske dejavnike, ki spodbujajo otroke k branju, dajejo bralnemu procesu smisel in tako pomagajo posamezniku, da vztraja do cilja in si želi bralno izkušnjo še ponoviti« (po: Bucik, Pečjak, 2004, str. 53). Nadalje avtorici ugotavljata, da nas, pedagoške delavce, v šoli zanima predvsem, kako naj spodbudimo učence, da bodo razvili trajen interes za branje, da bodo brali tudi v prostem času, za razvedrilo, zabavo, za bogatitev svojega življenja, ter kako naj jih spodbudimo k branju kot sredstvu za učenje, da pridobijo željo po znanju in radovednosti za vse življenje. Torej želimo doseči, da učenci razvijejo notranjo motivacijo za branje. Strokovnjaki so ugotovili, da ta temelji na treh psiholoških mehanizmih: kompetentnosti, pripadnosti in avtonomnosti. Občutek učenca, da je sposoben, kompetenten, je ključen za razvoj notranje motivacije za branje. Težavnost nalo-

1 Knjiga *Nebo v očesu lipicanca* je bila izbrana tudi za Cankarjevo tekmovanje v šolskem letu 2012/2013, in sicer za 8. in 9. razred.

2 V knjigi avtorica omenja tudi srednjo šolo v Sežani.

ge mora biti tolikšna, da mu predstavlja izziv, nikakor pa ne sme presegati njegovih zmožnosti kot tudi ne sme biti prelahka. Za razvoj notranje motivacije je pomembna tudi učenčeva avtonomnost, ki mu daje možnost izbire, saj je končni cilj motiviranja k branju, da bodo učenci sami izbrali branje zaradi branja samega. Pri tem je prav tako pomembno upoštevati njegov osebni interes za branje. Z zunanjo motivacijo dosežemo le, da učenec uresniči zastavljeni cilj in po doseganju cilja z branjem zaključí (Bucik, Pečjak, 2004).

Pri svojem dolgoletnem delu ugotavljamo, da tudi učitelji pri dijakih vse bolj spodbujajo notranjo motivacijo za branje, saj upoštevajo tako njihovo izbiro kot interes. To dokazuje tudi dejstvo, da veliko dijakov, ki so si že izbrali določeno knjigo, pride ponovno v knjižnico s prošnjo za zamenjavo prvotno izbrane knjige, ker jim ni bila všeč. Torej so pri svojih odločitvah resnično avtonomni, saj imajo možnosti izbire in lahko izražajo svoje interese. Tako je tudi pri interesni dejavnosti pogovori o(b) knjigi, kjer je tudi vključevanje v skupino popolnoma prostovoljno, kot je prostovoljno tudi branje knjige. Velikokrat je za začetek dovolj že, da dijaki začutijo pripadnost skupini in se v njej dobro počutijo in šele nato posežejo po knjigi in začnejo brati.

Zadnja leta opažamo, da se je število otrok oziroma mladostnikov s posebnimi potrebami povečalo tudi v redni šoli. Pogosto imajo poleg zdravstvenih težav še specifične učne težave, med katerimi so tudi motnje branja in pisanja. Ti dijaki potrebujejo različne oblike pomoči za njihovo vključevanje. Zato jih spodbujamo k branju in da se pridružijo interesni dejavnosti. V manjši skupini se počutijo bolj varne in lažje navezujejo stike s sovrstniki, izmenjujejo svoja mnenja o problemih junakov knjige in neredko spregovorijo tudi o svojih problemih. Podpora celotne skupine z mentorjem jim je v veliko pomoč.

ŽIVALI IN BRANJE

Živali so imele v zgodovini pomembno vlogo v življenju ljudi, in sicer od začetne vloge v boju za preživetje, ko so služile kot vir hrane in za obleko, do kasnejše uporabe kot pomoč pri

delu in vse do današnje vloge, ko postajajo naši prijatelji, partnerji, družabniki in terapevti. Že zelo zgodaj so spoznali blagodejni vpliv živali na počutje, zdravje in razpoloženje človeka. Tako so že stari Grki ljudem, ki so bili neozdravljivo bolni, predpisovali jahanje z namenom, da bi jim razveselili dušo. V današnjem času, ko življenje prehitro beži mimo nas, ko si ne znamo vzeti časa zase, za prijatelje, poleg tega smo se nezavedno znašli še v vrtincu potrošnje, se vse bolj zavedamo pozitivnih vplivov, ki jih imajo živali na ljudi.

Na idejo o povezavi aktivnosti s pomočjo konja in njegovo uporabo pri spodbujanju bralnih navad smo prišli med izobraževalnim programom za terapevta za izvajanje terapije s pomočjo konja. V času izobraževanja smo se predvsem ukvarjali z otroki s posebnimi potrebami iz centrov za izobraževanje, rehabilitacijo in usposabljanje. Vendar smo želeli teoretično in praktično znanje, ki smo ga pridobili, prenesti še na naše strokovno področje, torej ga povezati z bibliotekarsko stroko.

Poleg tega sta nas k aktivnostim s konjem in njegovo uporabo pri spodbujanju bralnih navad navdihnili tudi delo Slovenskega društva za terapijo s pomočjo psov Tačke pomagačke in program R.E.A.D., ko člani v okviru svojih dejavnosti obiskujejo šole, vrtce in knjižnice, da otrokom pomagajo pri bralnih in komunikacijskih spretnostih. Porodila se nam je ideja, da bi vlogo psa lahko prevzel tudi konj, seveda ob ustreznih prilagoditvah. Vsekakor konja ne moremo voditi v šolo, lahko pa sami pridemo h konju, s čimer spremenimo učno okolje in se iz zaprtih prostorov šole preselimo v naravo, na posestva, kjer so nastanjeni konji. To so po navadi večja posestva v osrčju narave, da lahko nudijo konjem dovolj prostora za gibanje. Ker so mladostniki v današnjem času premalo v stiku z naravo in se na splošno tudi premalo gibljejo, je še toliko bolj dobrodošlo, da se jim ponudi možnost izobraževanja v naravi.

Program R.E.A.D. (Reading Education Assistance Dogs) je program, kjer pes kot pomočnik otrokom pomaga izboljšati bralne in komunikacijske sposobnosti, in to na način, da otrok bere psu, ki ga spremlja vodnik, ki je »usposobljen moderator, ki s pomočjo svojega psa

otroka spodbuja, usmerja njegovo aktivnost
branja, sodeluje pri branju in po potrebi poma-
ga otoku pri razumevanju besedila. Bolj kot je
bralna izkušnja zanimiva in sproščujoča, bolj
je otrok motiviran. Tako otrok branje povezuje
s prijetno izkušnjo, ki jo doživi med branjem
terapevtskemu paru.« (Bralne urice, 2018) To
delo lahko opravljajo le izšolani terapevtski
pari: vodniki in psi, ki so se že preizkusili v raz-
ličnih okoliščinah in so za človeka nenevarni.

V Slovenskem društvu za terapijo s pomo-
čjo živali ugotavljajo, da so »živali čudoviti
prijatelji pri branju, saj pomagajo pri sprostitvi
in znižujejo krvni tlak, poslušajo pozorno, ne
sodijo, kritizirajo ali se smeji, dovoljujejo
otrokom, da berejo s svojim lastnim ritmom,
so manj strah zbujujoči kot vrstniki«. (Bralne
urice s psom, 2015)

Pri večini ljudi, kar velja tudi za otroke in mla-
dostnike, življenje ni več tako tesno povezano
z živalmi, kot je bilo nekoč. Prav zaradi tega je
še toliko bolj dobrodošlo, da so terapevtske ži-
vali našle pot v šole in vrtce. Otrokom se tako
približa življenje živali, po drugi strani pa stik z
njimi ugodno vpliva na njihov vsestranski raz-
voj in spodbuja številne njihove sposobnosti.

ŽIVALI KOT PODPORA VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNEMU PROCESU

Ugodne vplive, ki jih živali prenašajo na ljudi,
so že pred leti začeli uspešno izvajati v
številnih šolah tudi v Sloveniji. Tako je bila pri
nas ena izmed prvih šol Srednja vzgojiteljska
šola in gimnazija Ljubljana, kjer je dijake ob
profesorici matematike Mojci Trampuš pri
pouku spremljala terapevtska psička Šapa. Na
začetku je bil to inovacijski projekt Terapevtski
pes v šoli, ki je potekal v sodelovanju z Zavo-
dom Republike Slovenije za šolstvo,³ in sicer
od leta 2012 do 2017. Nato se je na podlagi
dobrih rezultatov projekta oblikovala mreža
šol Mreža šolski pes. Vedno pogosteje pa lahko
v različnih prispevkih beremo tudi o tem, kako
psi pomagajo otrokom pri branju. Pri tem ima
pomembno vlogo program R.E.A.D.

3 Zavod RS za šolstvo je izdal tudi dva priročnika avtorice
Mojce Trampuš z naslovoma Šapa se predstavi in Tačke v
šoli.

V Sloveniji se za aktivnosti in terapijo s pomo-
čjo živali najpogosteje uporabljajo psi in konji.
Po svetu je delo s terapevtskimi živalmi že
zelo razširjeno in marsikje je tudi že prizna-
na metoda izobraževanja še zlasti za otroke s
posebnimi potrebami. Prve oblike aktivnosti in
terapije s pomočjo živali so se po svetu začele
pojavljati v šolah, kjer so imeli živali in so za
svoje otroke s posebnimi potrebami izvajali
terapije in aktivnosti. Iz prispevka Andreje
Ahčin⁴ lahko sklepamo, da se je podobno do-
gajalo tudi v Sloveniji, le s časovnim zamikom.
Namreč, na Srednji šoli Biotehniškega centra
Naklo, kjer so imeli na svojem posestvu konje,
prostor in motivirano mentorico, so za dijake
pripravili terapevtske aktivnosti s pomočjo
konja (Ahčin, 2010).

Slika 1: Dijakinja na lipicancu med pripravo za
jahanje na lonži

Naj ob tej priložnosti razložimo še razliko med
terapijo in aktivnostmi. Aktivnosti s pomočjo
živali (ASŽ) ali Animal Assisted Activities
(AAA) so vse aktivnosti, kjer sodelujeta človek
in žival z namenom izboljšati kakovost življe-
nja. Aktivnosti so lahko enake za vse udele-
žence ne glede na njihove potrebe, težave ali

4 Prispevek je bil objavljen v Šolskem svetovalnem delu 19
(2010) 3-4.

motnje za razliko od terapije s pomočjo živali (TPŽ) ali Animal Assisted Therapy (AAT), kjer pa morajo biti terapije skrbno in natančno načrtovane vnaprej, z določenimi specifičnimi cilji in prilagojene vsakemu posameznemu udeležencu glede na njegovo diagnostično oceno. Terapije morajo biti tudi zabeležene in ovrednotene po merljivih dosežkih (Demšar Goljevšček, 2010).

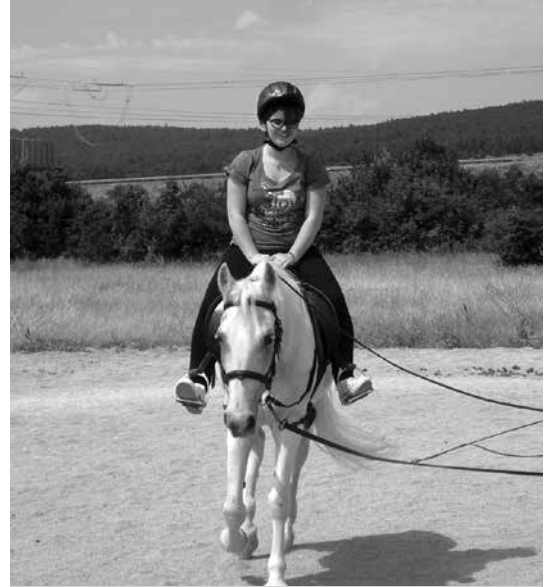
Za delo v redni šoli uporabljamo le aktivnosti s pomočjo živali, saj gre pretežno za bolj ali manj zdrave mladostnike brez večjih primanjkljajev. Z dodatnimi aktivnostmi s pomočjo živali želimo le popestriti izobraževalni proces in hkrati doseči še druge cilje. Tako lahko z novim in drugačnim pristopom prispevamo k motivaciji za učenje oziroma kot bibliotekarji želimo motivirati k branju. Aktivnosti zunaj učilnice ponujajo veliko možnosti za učenje in hkrati prispevajo k celostnemu razvoju mladega človeka. Pomembno je tudi druženje in navezovanje stikov z drugimi osebami, saj so mladostniki kljub navideznemu virtualnemu druženju pogosto osamljeni. In če mladostnikom ponudimo možnost aktivnosti s konjem, je verjetnost, da se bo kdo izmed njih odločil tudi za športno jahanje kot obliko rekreacije.

Ne samo jahanje, ampak tudi vse druge oblike druženja in aktivnosti ob konju in s konjem prinašajo pozitivne učinke ne le na telesnem, temveč tudi na psihosocialnem, komunikacijsko-socializacijskem in kognitivno-izobraževalnem področju.

KONJI V VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNEM PROCESU

Konji spadajo med večje in težje živali, zato pogosto v ljudeh vzbujajo strahospoštovanje. Pri delu z njimi je potrebna izjemna previdnost in varnost mora biti vedno na prvem mestu. Konji s svojimi čutili zelo močno zaznavajo, hitro ugotovijo strah, negotovost, neodločnost človeka, ki dela z njimi, in to spretno izkoristijo sebi v prid ter postanejo neposlušni. Pri delu s konjem je torej bistveno, da se osredotočimo le nanj. Odmisliti moramo vse trenutne skrbi in težave. Konji slovijo tudi po svojem izvrstnem spominu. Tudi vidijo zelo dobro. Imajo le slepo polje tik pred seboj in za seboj. In ker so po naravi izjemno plašne živali, je zelo pomembno, da svojo navzočnost naznanimo z glasom, še posebno ko se jim približamo v slepo polje. Celotno telo konja deluje skladno in elegantno. Ima nekoliko višjo telesno temperaturo od človeka in mirnejše dihanje. Vse naštete lastno-

sti pozitivno vplivajo na človeka, na njegove reakcije in tudi počutje, hkrati pa človek ob konju razvije tiste sposobnosti in veščine, ki so potrebne tudi za uspešno šolsko delo in življenje na splošno. K temu spada vse od motivacije, koncentracije do odločnosti in prispeva tudi k izgradnji pozitivne samopodobe.

Slika 2: Dijakinja na lipicancu med jahanjem na lonži

Terapije s konjem, prvotno so se imenovale hipoterapija,⁵ so bile namenjene samo osebam z motnjami in težavami gibanja, saj so s to obliko terapije dosegali zelo dobre rezultate pri izboljšanju njihovega gibanja. Vendar so kmalu spoznali, da ne samo jahanje, ampak tudi vse druge oblike druženja in aktivnosti ob konju in s konjem prinašajo pozitivne učinke ne le na telesnem, temveč tudi na psihosocialnem, komunikacijsko-socializacijskem in kognitivno-izobraževalnem področju.

Področje terapevtskega jahanja⁶ (Slika 3) vključuje kar štiri strokovna področja, in sicer: medicino, psihologijo, pedagogiko in konjeniški šport. Vsa področja so med seboj povezana (Adamič Turk, Japelj, 2010).

⁵ Med laično javnostjo se še danes pogosto uporablja izraz hipoterapija za vse oblike terapije ali aktivnosti s pomočjo konja, vendar gre pri hipoterapiji izključno za medicinsko obravnavo, ki jo izvaja fizioterapevt ob pomoči tima.

⁶ Tudi termin terapevtsko jahanje se uporablja vse manj, in sicer zaradi že omenjenega dejstva, da se veliko terapevtskih ciljev dosega tudi ob konju in s konjem in ne le z jahanjem na konju.

Izjemno dobre rezultate aktivnosti in terapije s pomočjo konja dosežemo z učenci, ki so hiperaktivni in/ali imajo specifične učne težave, kamor spadajo tudi motnje branja in pisanja.

Z razvojem in širitvijo dejavnosti aktivnosti in terapije s pomočjo konja se je začelo tudi ustrezno znanstveno preučevanje tega področja, ki prinaša merljive rezultate o številnih pozitivnih učinkih na razvoj posameznika ali skupine. Pedagoške aktivnosti in terapije s pomočjo konja vključujejo vsa spoznanja s področja pedagogike, specialne in socialne pedagogike in psihologije. Rezultati so tako vidni na telesnem, duševnem, emocionalnem in pedagoškem področju. Tako z aktivnostmi in terapijo s pomočjo konja dosežemo, da se pri udeležencu razvije empatija, odgovornost, zviša se frustracijska toleranca, izboljša se občutenje, zaznavanje, komunikacijske spretnosti, pridobi se občutek varnosti, premagajo se strahovi, krepijo se spomin, koncentracija, motivacija, inovativnost, vztrajnost, samospoštovanje in zaupanje v lastne sposobnosti. Aktivnosti in terapije s pomočjo konja pripomorejo tudi k izoblikovanju identitete, omogočajo socializacijo oziroma druženje ter navezovanje stikov, udeleženci se naučijo tudi sprejemanja in dajanje pomoči in vso dejavnost lahko sprejemajo kot zabavo in smiselno uporabo prostega časa.

Z vključevanjem otrok s posebnimi potrebami v redne šole bi z dodatnimi dejavnostmi, kot sta aktivnost in terapija s pomočjo konja, prispevali k boljšemu vključevanju teh otrok v razredno skupnost ter jim hkrati omogočili

njihov vsestranski razvoj. Izjemno dobre rezultate⁷ aktivnosti in terapije s pomočjo konja dosežemo z učenci, ki so hiperaktivni in/ali imajo specifične učne težave, kamor spadajo tudi motnje branja in pisanja. Aktivnosti in terapije so zelo primerne tudi za učence z avtizmom ali Aspergerjevimi sindromom.

Mladostniki so v obdobju srednje šole ravno v času najbolj hitrega telesnega, duševnega in osebnostnega razvoja. Postavljeni so pred nove izzive, saj iščejo svoj položaj v družbi, sistem vrednot, svoj svetovni nazor in so tudi pred izbiro poklica. Velikokrat vsemu temu niso kos, zato se začnejo pojavljati konflikti znotraj njih samih ali pa prihajajo v konflikt z drugimi. Pojavi se tako imenovana mladostniška kriza identitete. Postanejo negotovi, saj ne vedo, kdo so in kdo ali kaj naj postanejo. Zaradi tega se pogosto poistovetijo z drugimi in se opredeljujejo za različne ideale, načine življenja, vrednote, ki jih tudi hitro opustijo, ko ugotovijo, da so neustrezne. Seveda je cilj tega obdobja, da si mladostniki pridobijo ustrezno identiteto, s katero bodo vstopili v družbeno dogajanje kot odrasli ljudje. Coleman in Hendry (1990, citirano po Marinšek in Tušak, 2007, str. 70) sta ugotovila, da viharški model velja le za manjšino mladostnikov in je posledica motenih odnosov v družini. V današnjem času so odnosi med starši in mladostniki velikokrat neustrezni zaradi stresa, ki ga prinaša sodobni način življenja. In če mladostniki nimajo ustreznih družinskih vezi, to vpliva na njihovo slabše razpoloženje in počutje. Zato tudi »hišne ljubljence pogosto smatramo kot družinske člane«, ki delujejo »kot zaščitni faktor za adolescentovo dobro počutje« (Marinšek in Tušak, 2007, str. 72).

AKTIVNOSTI S POMOČJO KONJA

Za izvajanje aktivnosti in terapije s pomočjo konja se zahteva nekoliko širši terapevtski tim,

⁷ V raziskavi, ki je potekala v Filadelfiji, so hiperaktivne otroke razdelili v dve skupini, in sicer se je ena skupina ukvarjala z aktivnostmi, ki niso vključevale živali, druga skupina pa je skrbela za živali v živalskem vrtu. Rezultati so pokazali pomembno razliko med skupinama. Otroci, ki so skrbeli za živali, so simptome hiperaktivnosti zmanjšali, njihove učne sposobnosti pa so se zvišale (Marinšek in Tušak, 2007, str. 222).

kar je razumljivo glede na velikost živali in s tem tudi na večje možnosti nezgod. Terapevtski tim tako sestavljajo: strokovno usposobljen terapevt,⁸ pomočnik terapevta, vodnik konja in ne nazadnje tudi terapevtski konj, ki mora biti primeren za to delo in ustrezno šolan.

Mi smo vse aktivnosti izpeljali pod strokovnim vodstvom dveh terapevtov za aktivnosti in terapijo s pomočjo konja, vodnikom konja in učiteljem jahanja, in uporabljali smo šolanega terapevtskega konja. S tem smo zadostili vsem strokovnim priporočilom.

Slika 4: Nebo v očesu lipicanca

Dijaki so na posestvo prinesli knjigo Nebo v očesu lipicanca. Primerjali so fotografije, objavljene v knjigi, z lipicanci v naravi. Ogleda-

8 Izobraževanje terapevtov za aktivnosti in terapije s pomočjo konja v Sloveniji izvaja Ustanova Fundacija Nazaj na konja. Gre za izobraževalni program, ki je verificiran tudi s strani Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport ter Socialne zbornice Slovenije. Izobraževanje hipoterapevtov pa poteka v CIRIUS Kamnik in je namenjeno samo fizioterapevtom.

li so si lipicance, ki so bili nastanjeni v hlevu, kot tudi tiste, ki so se prosto gibali v izpustu. Tem so še s posebno pozornostjo pogledali v oko in občudovali odsev v njem, ki ga je pisateljica Desa Muck lepo zajela v naslovu knjige. Ob pomoči terapevtskega tima so pripravili konja in opremo za jahanje ter spoznavali nove izraze za dele opreme. Na učnem listu so imeli izpisan odlomek⁹ iz knjige, ki so ga primerjali z navodili, ki so jih dobili od terapevtskega tima. Med jahanjem na konju pa so odgovarjali na zastavljena vprašanja, povezana z vsebino knjige, in razjasniti so morali nekaj pojmov, povezanih s konji (npr.: Vzeti vajeti v svoje roke, Močan kot konj, Podarjenemu konju se ne gleda v zobe itd.). Za konec pa je vsak posameznik, glede na dejstvo, da ne gre za mladostnike s posebnimi potrebami, dobil možnost samostojnega jahanja na lonži pod vodstvom strokovno usposobljenega učitelja jahanja.

SKLEP

Sodobni čas ni naklonjen branju, zato je še toliko bolj zaželeno, da iščemo nove oblike in načine, da bi mlade spodbudili k branju knjig. Ena izmed njih je lahko tudi obravnava knjige, popestrjena z aktivnostmi in terapijo s pomočjo konja. Čeprav smo dijake samo enkrat peljali h konjem in z njimi izvajali aktivnosti ter tako popestrili dejavnost pogovori o(b) knjigi, smo jih obogatili z novo izkušnjo. Morda smo vplivali tudi na njihov odnos do knjige in branja ali pa smo pri kom vzbudili ljubezen do konj in živali ali do športnega jahanja.

Dijaki so se hkrati seznanili tudi z avtohtono slovensko pasmo konj, spoznali so opremo za jahanje in se naučili pripraviti konja za jahanje, in sicer od čiščenja do osedlanja. Pozornost smo posvetili tudi njihovim občutkom in doživetju. Naučili so se tudi razumevanja in rabe pregovorov in rekov, povezanih s konjem.

Da smo dijake odpeljali na posestvo z lipicanci in jim dali priložnost dela ob konju, s konjem in pripravi konja za jahanje ter jim omogočili

9 Odlomek iz knjige na strani 20.

jahanje, ki je bilo za vse prva izkušnja, je bila kar pogumna in odgovorna odločitev.

Dijaki so po izvedbi podali še svoje mnenje o izpeljani aktivnosti zunaj šole. Vsi so bili zelo zadovoljni in bi si še želeli podobnih aktivnosti. Koliko smo s tem prispevali k spodbujanju

branja, z enkratno izvedbo aktivnosti ne moremo ugotoviti. Vsekakor bi morali, če bi želeli oceniti vpliv aktivnosti in terapije s pomočjo konja na spodbujanje bralnih navad dijakov, podobne aktivnosti izvajati večkrat in redno. ●

Viri in literatura

- Adamič Turk, M., Japelj, A. (2010). Strokovna razdelitev terapevtskega jahanja. V: *Konj, s konjem – na konju* : priročnik o terapevtskem jahanju (str. 23–32). Draga: CUDV.
- Ahčin, A. (2010). Terapevtske aktivnosti s pomočjo konja kot del osebnega izobraževalnega načrta mladostnika. *Šolsko svetovalno delo: revija za svetovalne delavce v vrtcih, šolah in domovih* 19 (3-4), str. 88–92.
- Bralne urice s psom (R.E.A.D. program)* (2015). Pridobljeno 21. 4. 2018 s spletne strani: <https://ambasadorji-nasmeha.si/bralne-urice-s-psom-read-program>.
- Bralne urice s psom: naša izkušnja s programom R.E.A.D.* (2018). Pridobljeno 19. 1. 2021 s spletne strani: <https://www.minipoliglotini.com/blog/posts/bralne-urice-s-psom-nasa-izkusnja-s-programom-r-e-a-d>.
- Bucik, N., Pečjak, S. (2004). Učenčev izbor – ključ do motivacije za branje. *Otrok in knjiga*. 31 (40), str. 53–67.
- Demšar Goljevšček, M. (2012). *Terminologija s teoretskimi koncepti in metodami*. Starošince: Ustanova – Fundacija Nazaj na konja. Nепublicirano gradivo.
- Demšar Goljevšček, M. (2010). Terminologija na področju aktivnosti in terapije s pomočjo konja ter modeli razdelitve. V: *Konj – sprejemanje drugačnosti. 2. kongres terapevtskega jahanja*. Kamnik: CIRIUS.
- Kaj je terapevtsko jahanje*. Kamnik: CIRIUS. Pridobljeno 19. 1. 2021 s spletne strani <http://www.cirius-kamnik.si/jahanje>:
- Konj, s konjem – na konju: priročnik o terapevtskem jahanju* (2010). Draga: CUDV.
- Kovač, M. (2020). *Berem, da se poberem*. Ljubljana: Mladinska knjiga,
- Marinšek, M., Tušek, M. (2007). *Človek – žival: zdrava naveza*. Maribor: Pivec.
- Trampuš, M. (2014). Delo terapevtskega psa v šolah – opis primera. *Didakta* 24 (169), str. 32–35.
- Tušak, M., Tušak, M. (2002). *Psihologija konja*. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.

NATALIJA MIKULETIČ, univ. dipl. bibl. zaposlena na Šolskem centru Sežana.
Naslov: Šolski center Sežana, Stjenkova ulica 3, 6210 Sežana
E-naslov: natalija.mikuletic@gmail.com

Branje za umirjanje v šolski knjižnici – »bibliosvetovanje«

Reading to Calm Oneself in the
School Library – “Bibliotherapy”

Sandra Peršin Nemec

UDK 028.8:615.85

Ključne besede:

šolska knjižnica,
bibliosvetovanje, pravljice,
teoretične osnove, praksa,
izbrana literatura, motiv
prijateljstva, motiv spora,
motiv drugačnosti

Izvleček

Prispevek predstavlja dejavnost bibliosvetovanja v šolski knjižnici Osnovne šole Antona Ukmarja Koper. Izvajala se je v šolskem letu 2017/2018 za učence 1. razreda v času podaljšanega bivanja. Namenjena je bila umirjanju učencev, ki so potrebovali umik iz razreda. Bibliosvetovanje je predstavljeno s teoretičnimi osnovami in praktično izvedbo v šolski knjižnici. Avtorica je šolska knjižničarka, ki si je za cilj postavila obravnavo različnih zgodb z motivi konfliktov, prijateljstva, deljenja stvari, drugačnosti in podobno. Strokovni članek predstavlja tudi bistvo identifikacije učencev z glavnimi junaki ter vpogled v konkretne izkušnje, ki jih učenci doživljajo v šoli. Avtorica predstavi različne zgodbe, like in načine, na katere se ti soočajo z nastalo situacijo, ter pogovore z učenci ob prebranih knjigah.

Abstract

The article describes bibliotherapy in the school library of the Anton Ukmar Elementary School. It was performed for first-grade pupils during the extended stay in order to calm those who needed to withdraw from the class. The bibliotherapy is presented with the theoretical foundations and the practical implementation in the school library. The author, a school librarian, wanted to discuss different stories with the motifs of conflict, friendship, sharing things, differences. The article presents the identification of pupils with the main heroes, and provides an insight into the practical experiences that pupils experience at school. The author presents the different stories, the characters, and the ways in which they are confronted with the situation that has arisen, as well as conversations with pupils after reading the books.

Keywords:

school library,
bibliotherapy, fairy tales,
theoretical foundations,
practice, selected literature,
motif of friendship, motif of
conflict, motif of difference

Namen bibliosvetovanja v šoli je preventiva in spodbujanje celostnega razvoja.

UVOD

Pri bibliosvetovanju sta pomembna dva dejavnika: kakovostno leposlovje za otroke in mladino (s poudarkom na pravljicah, slikanicah in poeziji) ter mentor knjižničar, ki je strokovnjak na svojem področju in hkrati oseba, ki zmore videti občutljivi svet učencev ter jih usmerjati v iskanje učinkovitih rešitev, jim pomagati pri preseganju predsodkov in jih učiti dobre medsebojne komunikacije, tj. poslušati in slišati sebe in druge. K pisanju prispevka me je spodbudilo dejstvo, da bi bibliosvetovanje na šoli lahko bilo dobro izkoriščeno orodje za omilitev težav z vedenjsko opaznejšimi učenci. Pri izvajanju dejavnosti za učence prvega razreda na Osnovni šoli Antona Ukmarja sem namreč s časom opažala napredek v načinu izražanja, pripravljenosti za poslušanje in sploh želji po udeležbi pri uri bibliosvetovanja v knjižnici. Prispevek prinaša vpogled v načine izvajanja omenjene dejavnosti, izboljšanja, ki jih je ta prinesla, in možnosti nadgradnje. Dejavnost sem izvajala predvsem z zavedanjem, da je namen bibliosvetovanja v šoli preventiva in spodbujanje celostnega razvoja.

BIBLIOTERAPIJA ALI BIBLIOSVETOVANJE?

Hynes in Hynes-Berry (1986) opredeljujeta biblioterapijo kot metodo uporabe literature in/ali kreativnega pisanja za doseganje kvalitativnih sprememb na čustvenem, vedenjskem, kognitivnem in/ali socialnem področju življenja. Abdullah (2002) meni, da lahko biblioterapija sledi različnim ciljem, od tega, da ponudi informacijo, omogoča vpogled, spodbuja razpravo o problemih, o novih vrednotah in stališčih ter usmerja v iskanje realističnih rešitev. Hkrati pa spodbuja zavedanje, da se tudi drugi srečujejo s podobnimi stiskami, kar lahko bralcu ponuja čustveno razbremenitev in optimističen pogled v prihodnost.

Če izhajamo ozko iz termina biblioterapija, potem bi rekli, da je branje in pogovor o vsebini terapevtski proces. Cilj obravnave je olajšati ali odpraviti simptome, spremeniti moteča prepričanja, stališča in vedenjske vzorce ter podpirati osebno rast in zdravje obravnavanih. Če to povežemo z različnimi konteksti

biblioterapije, kot so klinične institucije, šole in knjižnice, spoznamo, da v šolah in knjižnicah izvajanje biblioterapije ni mogoče; tako možnost ponuja le klinično okolje. Zato je za šolsko okolje predlagani termin bibliosvetovanje, ki pomeni strukturirano vodenje svetovalnega pogovora z namenom odpiranja dialoga, razumevanja bralčevih stisk in vodenega iskanja drugačnih načinov razmišljanja, čustvovanja in ravnanja (Zabukovec, 2017, str. 25),

Klinične »biblioterapije« se torej lotevajo strokovnjaki s področja medicine (psihiatri) in psihoterapevti. Zgodbe pa pri svojem delu z uporabniki uporabljajo tudi zaposleni v pedagoških in kulturnih ustanovah. V pričujočem prispevku zato uporabljam besedo »bibliosvetovanje« ali »vodeno branje« in ne »terapija«. Poglavitna razlika je, da ne posegamo na področje reševanja psihičnih težav in stisk, ampak delujemo preventivno. Tudi za šolskega knjižničarja, ki izvaja dejavnost bibliosvetovanja, pa ni dovolj samo poznavanje kakovostne (otroške in mladinske) literature, ampak mora imeti še dodatna znanja, kot so: poznavanje psihologije otroka, obvladanje socialnih veščin in veščin komuniciranja, biti mora splošno in literarno razgledan, empatičen do otrok, zavedati se mora svoje velike odgovornosti ob pogovorih, ki jih odpira. Biti mora samoreflektiven, ne sme moralizirati ali posploševati, ne sme se odločati namesto otrok.

NAMEN IN CILJI IZVAJANJA DEJAVNOSTI

Rešič Rihar in Urbanija (1999) za cilj vsakega bibliosvetovanja navajata zagotavljanje normalnega razvoja ali spreminjanje motečega vedenja posameznika.

Po dogovoru z učiteljicami in učitelji podaljšane bivanja je bila v šolskem letu 2017/2018 na Osnovni šoli Koper organizirana dejavnost »branje za 1. razred,« in sicer za učence, ki so potrebovali umik iz razreda. Izvedene so bile različne dejavnosti umirjanja z branjem, pogovorov in risanja. Hkrati je bilo v knjižnici največ 6 učencev, v šolskem letu pa se je razvrstilo 35 otrok. Glavni namen dejavnosti je bil umirjanje s pomočjo branja in pogovora o prebranem (poslušanje zgodbe, gledanje

Za šolsko okolje je predlagani termin bibliosvetovanje, ki pomeni strukturirano vodenje svetovalnega pogovora z namenom odpiranja dialoga, razumevanja bralčevih stisk in vodenega iskanja drugačnih načinov razmišljanja, čustvovanja in ravnanja

slikanic, pogovor o vsebini, risanje). Z umiranjem učencev s pomočjo branja smo poskušali omiliti težave v oddelku podaljšanega bivanja: neprimerno vedenje, nespoštovanje pravil, razdražljivost, utrujenost, nezmožnost sodelovanja s sošolci in učiteljicami. Učenci, ki so potrebovali umik iz razreda, so bili tega deležni, učiteljice pa so lahko v razredu s preostalimi učenci nadaljevale s predvidenimi aktivnostmi. Zastavljeni cilji so bili vezani na umiritev posameznega učenca brez uporabe vzgojnih ukrepov, razbremenitev učiteljic in učiteljev podaljšanega bivanja in lažje delo v razredu za preostale učence, spoznavanje primernih zgodb in primerov reševanj nastalih težav in situacij. Znotraj okvirnih ciljev pa so bili za vsako konkretno uro postavljeni tudi posamezni cilji, ki so poskušali omiliti trenutne nastale težave.

IZBIRA KNJIGE

Pri bibliosvetovanju se resničnim življenjskim zgodbam učencev pridruži še problem iz zgodbe. Otroci se tako lažje poistovetijo z junaki. Tako je mogoče spreminjati moteče vedenje posameznikov ali se pogovarjati o drugih težavah (Rešičič Rihar in Urbanija, 1999).

Ko se odločamo za bibliosvetovanje, je prvi korak izbira ustrezne literature. Na prvi pogled nepomembna slikanica lahko ponuja odlično izhodišče za vodeno branje. Slikanice omogočajo pridobivanje samozavesti tudi slabšim bralcem. Zavedati pa se je treba, da je prav produkcija slikanic zelo obsežna in je zato na tem področju največ nekakovostnih knjig.

Enako kot sama vrsta literature je pri izbiranju pomemben kriterij primernosti. Vprašati se je treba, ali je konkretna knjiga, ki jo želimo uporabiti, primerna za učence, s katerimi bomo izvajali dejavnost.

Branje je za otroke med 6. in 12. letom namreč sredstvo zbiranja informacij o svetu, hkrati pa jim nudi možnost raziskovanja notranjega sveta. Iskanje informacij o svetu, iskanje podobnih situacij, identifikacija z glavnimi ali stranskimi liki, predstavljanje sebe v drugem svetu ali drugačnih okoliščinah so področja, ki so za učence zelo pomembna.

POTEK URE BRANJA ZA 1. RAZRED

Ura branja v knjižnici je vedno potekala v sklopu treh okvirnih/opornih točk, ki jih predvideva bibliosvetovanje, in sicer:

1. prepoznavanje motivov/likov v zgodbi (izbrane so bile knjige (pravljice), ki vsebujejo motive, ki se nanašajo na reševanje različnih situacij oziroma težav),
2. pogovor, počitek, razmislek (po prebranjem besedilu je sledil pogovor, primeren starosti učencev, tj. zelo preprost),
3. iskanje podobne situacije v razredu (vpogled) (skupaj smo poiskali podobno situacijo, ki se je zgodila v razredu, na igrišču ipd., in se o njej pogovorili).

Srečanja so potekala v času podaljšanega bivanja, po kosilu. Ob prihodu je bil z učiteljicami podaljšanega bivanja opravljen pogovor o težavah, ki so jih tega dne zaznale. Same so tudi določile učence, s katerimi je nato v knjižnici potekala dejavnost vodenega branja. Osnova za pogovor so bili vedno glavni liki in/ali zapleti, problemi v zgodbi. Učenci so lahko ob poslušanju zgodb ugotovili, da se »slabe« stvari ne dogajajo samo njim, in tako pridobili izkušnjo, kako je določeno situacijo rešil lik iz knjige. V majhni skupini in ob poslušanju zgodbe se je večina učencev umirila (sedeli ali ležali so na blazinah). Učenci so se prepoznali/poistovetili z likom iz zgodbe.

1. Interpretativno branje in prepoznavanje motivov/likov v zgodbi

Ura dejavnosti se je začela tako, da so se učenci posedli na blazine, se umirili in prisluhnili. Pozdravili smo se in v roke sem vzela (že prej izbrano) knjigo ali pa sem jih vodila pri izbiri. Začela sem z branjem, ki je bilo interpretativno. To pomeni, da sem samo branje dopolnila s čustvenim odnosom. Pri interpretativnem branju je vpleteno čustveno doživljanje zgodbe tako knjižničarja, ki bere, kot tudi učencev. Pomembni so zvočna interpretacija in čustveni premori. Učenci so zgodbi po večini z zanimanjem prisluhnili. Branju je sledil čustveni premor, nato pa vprašanje, koga so si v zgodbi najbolj zapomnili in zakaj. Pogovor smo razvili

Ko se odločamo za bibliosvetovanje, je prvi korak izbira ustrezne literature. Na prvi pogled nepomembna slikanica lahko ponuja odlično izhodišče za vodeno branje.

v prepoznavanje glavnega zapleta, ki je bilo prilagojeno starosti in zrelosti učencev.

Nekaj primerov zgodb:

- Grdega račka nihče ne mara – počuti se grd, nezaželen, brez prijateljev – drugačnost, sprejemanje sebe.
- Zrcalce: vsi mislijo, da je zrcalo njihova fotografija – ne zmorejo videti širše, vsak gleda samo »skozi svoje oči«.
- Pod medvedovim dežnikom – medved ponudi pomoč, deli svoj dežnik, lisica tega noče/ne zmore.
- Cvetka se opogumi in obiše gospoda Zimo – pogum in preseganje predsodkov.
- Zajček se je naučil posojati svoje igrače – deljenje.

2. Pogovor, počitek, razmislek

Z učenci smo poskušali ugotoviti, zakaj je nastal zaplet v zgodbi, kdo so glavni in kdo stranski liki ter kako je bil problem rešen. Vprašala sem jih, ali bi sami naredili kaj drugače. Povedali so, kaj si mislijo. V tem delu sem jim dala po navadi tudi liste za risanje ali pripravljene pobarvanke. Spodbudila sem jih, da svojo risbo tudi predstavijo, opišejo.

3. Iskanje podobne situacije (vpogled)

Ob koncu so učenci s pomočjo mojih vprašanj poskušali opisati podobno situacijo, ki se je zgodila v razredu, na igrišču, v telovadnici ali pa tudi doma. Primerjali so, kako so zaplet rešili liki iz zgodbe in kako sami. Primerjali so, kdo je zaplet bolje rešil. Našteli smo nekaj možnosti, kako bi se lahko naslednjič obnašali sami.

Učencem s pomočjo knjig in pogovorov o prebranem pokažemo, kako se sprejeti, imeti rad in kako, kljub težavam, poiskati rešitev za nastalo situacijo. Temeljna naloga knjižničarja, ki izvaja dejavnost bibliosvetovanja, je izbiranje in branje knjig s pomočjo katerih spodbujamo zmožnost poslušanja, sposobnost iskanja glavnih junakov (pozitivnih in negativnih), opredelitev glavnega problema, soočanje s težavami, grajenje prijateljstva, preseganje predsodkov. Pravljice, poezija in slikanice so zaradi svoje kratkosti, a vsebinske zgoščenosti in simbolike sporočila za bibliosvetovanje zelo hvaležno gradivo.

SAMOEVALVACIJA IN MOŽNOST NADGRADNJE

Branje se je pri učencih, ki so potrebovali umiritev, izkazalo kot zelo dobrodošlo in učinkovito. Ti učenci zaradi motečega vedenja namreč v šolskem (in domačem) okolju doživljajo veliko kritik, vzgojnih ukrepov, lahko tudi zavračanj. Prvi mesec ali dva so tudi v šolski knjižnici ob nekaterih priložnostih še kazali težnjo k neprimernemu vedenju. Ker pa jih je bilo v skupini malo, dejavnost pa je potekala umirjeno, so se s časom umirili. Velik napredek sem zaznala tudi pri koncentraciji ob poslušanju zgodb, ki se je iz meseca v mesec podaljševala. Da jim je dejavnost vodenega branja in pogovorov o prebranem všeč, je kazalo tudi dejstvo, da so vsakič navdušeno prosili učiteljico, če lahko grejo z mano, in je bilo učiteljici včasih kar težko določiti, kdo gre.

Možnost nadgradnje vidim v obravnavi še drugih kakovostnih zgodb in kontinuiteti izvajanja dejavnosti, da učenec v šolskem letu sliši čim večje število različnih zgodb in pridobi »znanje« o načinih reševanja težav skozi različne like. Tako ima namreč boljšo možnost identifikacije glede na svoj značaj, temperament ali družinsko okolje.

SKLEP

Ideja za izvajanje bibliosvetovanja za 1. razred se mi je porodila ob pogovoru z učiteljicami podaljšane bivanja. Predlagala sem, da bi najbolj moteči učenci po kosilu prihajali v knjižnico, kjer bi jim ponudila možnost umiri-

tve s pomočjo branja. Dejavnost sem izvajala od oktobra do junija dvakrat tedensko po eno šolsko uro. Vsakič sem se najprej pogovorila z vsemi učitelji podaljšane bivanja v 1. razredu. Po navadi je z mano v knjižnico odšlo šest ali sedem otrok. Prvi meseci so bili namenjeni uvajanju učencev. Veliko časa smo posvetili umirjanju, privajanju na knjižnično okolje in izbiranju različnih knjig. Učencem sem s pomočjo knjig in pogovorov o prebrnem poskušala pokazati, kako se sprejeti, imeti rad in kako, kljub težavam, poiskati rešitev za nastalo situacijo. Vsaka kakovostna bralna izkušnja namreč za učenca predstavlja potencialno spremembo v razmišljanju in dojemanju sveta. Temeljna naloga knjižničarja, ki izvaja dejavnost bibliosvetovanja, je izbiranje in branje knjig, s pomočjo katerih spodbujamo zmožnost poslušanja, sposobnost iskanja glavnih junakov (pozitivnih in negativnih), opredelitev glavnega problema, soočanje s

težavami, grajenje prijateljstva, preseganje predsodkov. Pravljice, poezija in slikanice so zaradi svoje kratkosti, a vsebinske zgoščenosti in simbolike sporočila za bibliosvetovanje zelo hvaležno gradivo. Kot je bilo opredeljeno že v uvodu, gre v okolju šolskih knjižnic za dejavnost svetovanja (ne terapije), kjer lahko učenci spoznajo različne vidike reševanja situacij, spoznavajo like iz zgodb, jih opišejo, povedo lastno mnenje o nastali težavi in tako krepijo večine komuniciranja, reševanja konfliktov in sprejemanja drugih. Zelo pomembno je tudi razvijanje empatije (»tudi on/ona se lahko slabo počuti«), zavedanje svojih čustev (»lahko sem jezen, razočaran in to pokažem na primeren način«), preseganje predsodkov o drugačnosti (»saj sploh ni tako slab/slaba«), krepitev veščin reševanja težav (»ni treba, da kričim, da bi me slišali«). Vse to pa je v šolskem in tudi domačem okolju izjemno pomembno. ●

Viri in literatura

- Abdullah, M. H. (2002). *Bibliotherapy*. (ERIC Digest 177). Bloomington: ERIC Clearinghouse on Reading English and Communication. Pridobljeno 17. 2. 2019 s spletne strani <http://purl.access.gpo.gov/GPO/LPS44952>.
- Bettelheim, B. (1999). Rabe čudežnega : o pomenu. Ljubljana : Studia humanitatis. (Studia humanitatis).
- Burkeljca, S., Klemenčič, L. (2013). Ra(v)no branje rane zdravi: kako s knjigo pomagamo mladim, pa tudi starim in sebi. V: *Otrok in knjiga*. 40 (88). Str. 27–36. Dostopno na: <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-GD63RIFQ/ffd-1cd76-f865-4a07-9656-4bb3d7c51ec6/PDF>.
- Hynes, A. M., Hynes-Berry, M. (1986). *Bibliotherapy – the interactive process: a handbook*. Minnesota: North Star Press of Saint Cloud.
- Rešič Rihar, T., Urbanija, J. (1999). *Biblioterapija*. Ljubljana : Filozofska fakulteta.
- Špoljar, M. (2005). Biblioterapija – učenje za življenje. V: *Kako naj šola razvija branje in širšo pismenost: zbornik bralnega društva Slovenije*. Str. 113–124. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Zabukovec, V., Resman, M., Furlan, M. (2007). Bibliosvetovanje (biblioterapija) v šoli. V: *Pedagoška obzorja*, 22(3-4), str. 63–77.
- Zabukovec, V. (2017). Biblioterapija v knjižnici. V: *Knjižnica*, 61(4), str. 23–34.
- Zagorec - Csuka, J. (2018). Biblioterapija v šolski knjižnici s pomočjo Andersenovih pravljic. V: *Šolska knjižnica*. 27 (1-2). Str. 5–12.

SANDRA PERŠIN NEMEC, univ. dipl. bibl., mag. slov., zaposlena na Osnovni šoli Danila Lokarja
Naslov: Osnovna šola Danila Lokarja, Cesta 5. maja 15, 5270 Ajdovščina
E-naslov: sandra.persin-nemec@os-ajdovscina.si

Branje in pripovedovanje z robotki beebot v šolski knjižnici

Reading and Storytelling with Bee-Bots in the School Library

Mirjam Francetič

Izvleček

Beebote lahko uporabimo pri poučevanju različnih učnih predmetov, pri katerih lahko učitelji oblikujejo ustvarjalne učne izkušnje, jih integrirajo v učni načrt, učenci pa delajo samostojno ter prevzemajo odgovornost za svoje učenje. Poučevanje, učenje, igra in rast se tako povezujejo v eno. Pogosto jih uporabljamo v šolski knjižnici za branje in pripovedovanje pravljic. Učenci jih programirajo po korakih, da z njimi prepoznajo črke, obnovijo vsebino pravljice ali pripovedujejo ob slikah. Ugotovljeno je bilo, da so bili pristopi programiranja z kki pri učencih in učiteljih na Osnovni šoli Pivka dobro sprejeti ter so uspešno prispevali k širitvi poučevanja in učenja ter motiviranju za branje.

UDK 37.091.64:027.8

Ključne besede:

šolska knjižnica, branje, pripovedovanje, digitalna učna orodja, programiranje, robotki beebot

Keywords:

school library, reading, storytelling, digital pedagogical tool, programming, robots, Bee-Bot

Abstract

Bee-Bots can be used to teach a variety of subjects in areas where teachers can design creative experiences, incorporate them into the curriculum, and where students work independently and take responsibility for their own learning. Teaching, learning, play and growth are thus integrated into one whole. We often use them in school libraries to read and tell fairy tales. Students programme them step by step to recognize the letters, reconstruct the content of the fairy tale, or narrate it while looking at the pictures. It has been established that the approaches to programming with Bee-Bots were well received by students and teachers at the Pivka Primary School and thus successfully contributed to the expansion of teaching and learning, and to motivating to read.

Tradicionalni in sodobni pouk se dopolnjujeta, saj s tradicionalnimi učnimi metodami pridobivamo deklarativno znanje, s sodobnejšimi pristopi pa razvijamo veščine, ki omogočajo doseganje višjih ravni znanj.

1 UVOD

Z vizijo ter naravnostjo razvojnega načrta šole v prihodnost se narava dela v šolski knjižnici močno spreminja, saj so v razvojni načrt vključeni različni šolski in mednarodni projekti, ki jih vodi tudi šolska knjižnica. Šolska praksa se nenehno sooča z novostmi, ki so bodisi sistemske ali pa nastanejo kot posledica strokovne rasti učiteljev in kot odgovor na potrebe učne prakse (Preskar, 2012). Mnogi avtorji so si enotni, da se tradicionalni in sodobni pouk dopolnjujeta, saj s tradicionalnimi učnimi metodami pridobivamo deklarativno znanje, s sodobnejšimi pristopi pa razvijamo veščine, ki omogočajo doseganje višjih ravni znanja (Valencič Zuljan in Kalin, 2007).

Računalniška tehnologija ima danes izjemen vpliv, digitalizacija povsem spreminja našo družbo. Knjižnica na Osnovni šoli Pivka te spremembe sprejema in prilagaja pri metodah poučevanja v razredu v povezavi s knjižničnim informacijskim znanjem v knjižnici, da bi se tako učenci naučili ustreznega znanja ter potrebnih spretnosti in veščin, pomembnih za delovanje v družbi prihodnosti. V ta namen želim v nadaljevanju predstaviti programiranje beebotov, ki jih v projektu Erasmus+ Numeracy and Literacy Through Coding and Robotics razvijamo tudi kot učni pripomoček za pripovedovanje ter obnovo pravljic in zgodb.

2 PROGRAMIRANJE Z ROBOTKI BEEBOT

Beeboti so čudovit vir digitalnih učnih orodij, ki učencem že v zgodnjem obdobju predstavi programiranje in računalniško razmišljanje.

Beeboti so čudovit vir digitalnih učnih orodij, ki učencem že v zgodnjem obdobju predstavi programiranje in računalniško razmišljanje. Zasnovani so kot orodje za poučevanje robotike, ki ne samo da služi kot vstopni mehanizem za bolj zapleteno robotiko, temveč je lahko vsestransko orodje za učitelje, ki želijo kreativno poučevati učne vsebine v učilnici. Majhen robot si lahko zapomni zaporedje do 40 ukazov, lahko ga usmerjamo, da se premika naprej in nazaj v korakih po 15 cm in obrača za 90 stopinj levo in desno. Preprosta programska struktura učencem omogoča hitro obvladovanje gibov. S štirimi smernimi gumbi ter gumbi stop, premor, izbriši in pojdi je beebot kot nalašč za zgodnje učenje progra-

miranja. Po vsakem ukazu zapiska in utripa, kar omogoča, da učenci preštejejo njegove premike in sledijo zaporedju kodiranja. S tem omogoča ustvarjanje preprostih algoritmov, učenci pa razvijajo svoje sposobnosti reševanja problemov v zabavnem učnem okolju. Za potovanje beebotov potrebujemo mrežo s kvadratki, mer 4 x 4 cm, po kateri potujejo in premagujejo ovire oziroma rešujejo naloge. Ko učenci beebote programirajo, si pomagajo z usmerjevalnimi karticami (levo, desno, naprej, nazaj, stop, pojdi). En korak robota pomeni en kvadrata na mreži.

Slika 1: Učenci 2. a programirajo beebote, da potujejo v zaporednih dogodkih pravljice ter ob tem pripovedujejo zgodbo.

3 BEEBOTE V ŠOLSKI KNJIŽNICI

Svoj osebni interes za branje otrok razvije takrat, ko branje zanj postane užitek, ko želi prebrati knjigo in ko se z branjem nekaj nauči (Bucik, 2009). V zgodnjem šolskem obdobju večina učencev še nima izoblikovanih izrazitih interesov, zato jim lahko približamo branje s povezovanjem drugih dejavnosti. Učenci, predvsem mlajši so radi aktivno vključeni v učni proces, zato je pomembno tudi, da šolski knjižničarji poskrbimo, da so aktivnosti, pove-

Svoj osebni interes za branje otrok razvije takrat, ko branje zanj postane užitek, ko želi prebrati knjigo in ko se z branjem nekaj nauči.

zane z branjem, zanimive. Prav zato pri urah knjižničnega informacijskega znanja v knjižnici na Osnovni šoli Pivka razvijamo branje in pripovedovanje z beeboti.

Uporaba beebotov učencem pomaga pri nalogah, ki zahtevajo uporabo razgradnje, modeliranja in algoritmov. Ob zastavljanju bolj zahtevnih in kompleksnejših nalog lahko beebote uporabljajo tudi starejši učenci vse tja do višjih razredov srednje šole.

Pri prvi učni uri se učenci seznanijo z osnovnim programiranjem po mreži, začnejo uporabljati besedišče, povezano s programiranjem, ter razumejo, da lahko nadzorujejo napravo z ustvarjanjem preprostih algoritmov. Radi raziskujejo. V majhnih skupinah jim damo čas, da spoznajo beebota in preizkusijo gumb. Zastavimo jim vprašanja:

Kaj mislite, kaj je v notranjosti robota?
Kaj naredimo s pritiskanjem na gumb?
Ali simboli na gumbih kaj nakazujejo?
Kaj se zgodi, če gumb pritisnete večkrat?
V kakšnem vrstnem redu je treba pritisniti gumb?

Sledi več vprašanj:

Kaj se zgodi, če gumb znova pritisnete, ko se beebot premakne?
Kako daleč se premakne ob vsakem pritisku gumba naprej ali nazaj?

Slika 2: Beebota učenci programirajo s pritiskanjem na gumb, ki so na vrhu (levo, desno, naprej, nazaj, premor, stop, izbriši). Učenka se uči programiranja po korakih, tako da z beebotom pobira smeti po mreži ter jih ločuje v smetnjake.

Kako daleč zavije levo ali desno?

Kako se počisti spomin beebota, da se začne programiranje znova?

Beebota učenci programirajo s pritiskanjem na gumb, ki so na njegovem vrhu (levo, desno, naprej, nazaj, premor, stop, izbriši). Ko se naučijo, kako ga programirati, sledi delo v razredu ali šolski knjižnici, lahko pa učno uro združimo.

3.1 Učenje branja z beeboti

V 1. razredu učenci z beeboti spoznavajo črke. V ta namen jim učiteljica pripravi učne kartice, na katerih so napisane črke. Položijo jih v kvadratke na mrežo. Knjižničarka jim prebere pravljico. Sledi kratka obnova pravljice, pri kateri si učenci skušajo zapomniti pomembne besede iz vsebine. Besede učiteljica napiše na liste. Učenci najprej skupaj črkujejo besede, razlikujejo zvoke, nato se razvrstijo v dvojice. Prvi učenec besedo črkuje, drugi posluša ter poišče črke iz besede na mreži. S pomočjo usmerjevalnih kartic programira beebota, da se ustavi na določeni črki, nato pa potuje od črke do črke, da se ustvari iskana beseda. S to učno metodo učenci prepoznavajo črke, zloge ter znajo razlikovati med njimi. Besede si bolje zapomnijo, branje jim postaja lažje ter je za njih izziv. Radi obišejo šolsko knjižnico.

3.2 Pripovedovanje ob slikanici Bini in Lazy

Pri uri knjižničnega informacijskega znanja v knjižnici smo z učenci 2. razreda prebrali

Slika 3: Učenci s pomočjo usmerjevalnih kartic programirajo beebota, da se ustavi na določeni črki, nato pa potuje od črke do črke, da se ustvari iskana beseda.

slikanico Julie Donaldson Bini in Lazy. Sledila je obnova zgodbe in ugotavljanje dogodkov po vrstnem redu. Učenci so prepoznali zaporedje dogodkov, ugotovili, da je vrstni red dogodkov pomemben, ter pripovedovali ključne dele zgodbe. Pripovedovali so ob ilustracijah. Kopije ilustracij so postavili pod prozorno mrežno podlogo ter programirali beebota, da se je popeljal od ene do druge v pravilnem vrstnem redu zgodbe. Ob tem smo spoznali, kaj je ilustracija, kdo je ilustrator in ali lahko z ilustracijami pripovedujemo zgodbo. Opisovali so podrobnosti, iskali najzanimivejše trenutke v zgodbi ter se o njih pogovarjali.

3.3 Saprarniška raziskuje mesto

Učenci so spoznali zgodbo o Saprarniški. Aktivno so se vključili v vlogo Saprarniške, zobozdravnice, strašila, mačke in pripovedovali dejavnosti pravljčnih junakov iz zgodbe. Uporabili smo že pripravljeno podlogo, ki prikazuje poti in ustanove v mestu. Po prebrani zgodbi Saprarniška raziskuje mesto. Potuje od ene ustanove do druge, jih spoznava in rešuje zastavljene naloge. Učence smo spodbujali k prepoznavanju napisov na stavbah v mestu, npr. imena in logotipi trgovin, ustanov, poiskali smo tudi besede, povezane s temi ustanovami.

Slika 4: Učenci poslušajo zgodbo o Saprarniški, nato Saprarniška (beebot) raziskuje ustanove v mestu.

Pri tej nalogi so se učenci učili razgradnje in razumevanja navodil. V računalniškem razmišljanju beseda „razgradnja“ pomeni razčlenitev problema na dele. Učenci so razdelili pot Saprarniške na dele njene poti:

1. dejavnost

Saprarniška je šla po nakupih.

Kako je potovala od šole do trgovine?

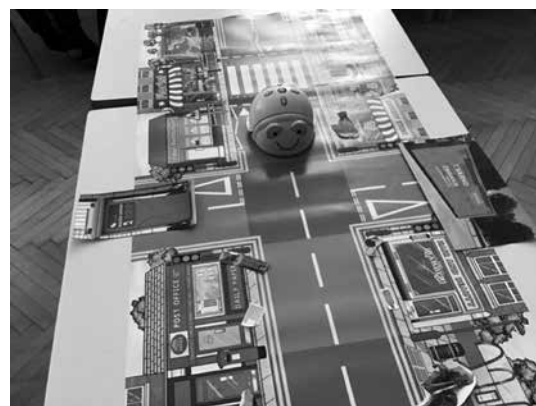
Kako je potovala z otroškega igrišča do pekarnice?

Izziv za učence je bila druga naloga, popeljati beebota od cvetličarne do turistične agencije. Pot so morali razdeliti na dva dela. Prvi del je bil premik robota do zavoja, drugi del obrat in premik do konca poti.

2. dejavnost

V cvetličarni je kupila šopek cvetja za v vazo, nato pa odšla v turistično agencijo. Na poti se je ustavila v frizerskem salonu.

Programiraj njeno pot po opravkih!

Slika 5: Saprarniška (beebot) obišče frizerski salon.

3.4 Ustvarjanje lastnih zgodb

Učence smo spodbujali, da bi z beebotom reševali ali ustvarjali vedno bolj zapletene izzive. Za vsak izziv so načrtovali svojo nalogo, pri kateri so tudi preizkusili svojo rešitev. Namesto risanja svojih risb so lahko uporabili kartice z natisnjenimi ukaznimi simboli. Karte so razporedili v vrstnem redu, za katerega so menili, da jih bo pripeljal do rešitve. Pri odpravljanju napak so pogosto zamenjali kartice ali dodali dodatne.

Učenci so ustvarjali svoje lastne kratke zgodbe. Pri tem so upoštevali vrstni red dogodkov, ki je pomemben, da nastane zaplet zgodbe, iskali so

Roboti lahko delujejo samo v skladu z ukazi, ki jih pravilno programirajo, saj se v nasprotnem primeru beebot premakne drugače kot pričakovano.

zaporedje dogodkov ter se učili pisanja algoritmov. Nastale so različne zgodbe. Nato so na liste papirja velikosti kvadrata mreže narisali ključne prizore. Risbe so postavili pod prozorno mrežno podlogo ter programirali beebota, da se je popeljal od dogodka do dogodka v pravilnem vrstnem redu zgodbe. Ko je robot potoval po mreži, je vsak učenec pripovedoval lastno zgodbo.

4 MEDGENERACIJSKO BRANJE

V šolski knjižnici poteka projekt Medgeneracijsko branje, ki povezuje skupino učencev 9. razreda, učiteljice in upokojene Bralnega društva Pivka. Eno izmed srečanj smo si popestrili s pripovedovanjem zgodbe z beeboti.

Doma smo na prebrano knjigo Živalska kmetija narisali ključne prizore iz zgodbe. Risbe smo postavili pod prozorno mrežo in programirali beebota, da je potoval od enega prizora do drugega. Udeleženec si je izbral dogodek, ga opisal ali podal svoje mnenje. Skupaj smo z beeboti pripeljali zgodbo do konca. Na koncu smo ugotavljali, katere prizore iz knjige smo še izpustili.

5 BRALNICE POD SLAMNIKOM

V okviru projekta Bralnice pod slamnikom nas je obiskala pisateljica Barbara Hanuš. Z učenci smo že pred njenim prihodom brali njeno slikanico Križemkražem po Sloveniji, se o njeni

Slika 6: Učenci 3. razreda programirajo beebota, da potuje od kraja do kraja po Sloveniji, ter ob tem obnovijo vsebino slikanice.

vsebini pogovorili in risali kraje in mesta, ki so bili v njej omenjeni. Ob obisku pisateljice v knjižnici so učenci izvedli dejavnost z beeboti.

Pod prozorno mrežo so postavili zemljevid Slovenije in potovali med mesti. Opozarjali so se, kam naj gredo, npr. »Premaknite na B3 in nato na C6«. S premikanjem beebota od kraja do kraja so načrtovali zaporedno razmišljanje v prostorskem okolju in s tem obnovili vsebino slikanice. Naučili so se, da roboti lahko delujejo samo v skladu z ukazi, ki jih pravilno programirajo, saj se v nasprotnem primeru beebot premakne drugače kot pričakovano.

6 KULTURNI DAN Z BEEBOTI

Ob Slovenskem kulturnem prazniku, 8. februarju, smo z učenci praznovali kulturni dan v šolski knjižnici. Prek PowerPointa smo spoznali življenje in delo pesnika Franceta Prešerna. Povzeli smo bistvene informacije, obnovili njegov življenjepis, nato pa vključili v učni proces beebote. Učenci so se razdelili v šest skupin, vsaka je imela mrežo in dva beebota. V kvadratke pod mrežo smo postavili slike, ki so ponazarjale ključna obdobja Prešernovega življenja. Učenci so programirali beebote tako, da so potovali po poti Prešernovega življenja in njegovega ustvarjanja, nato pa predstavili svoje dejavnosti sošolcem. Izvedli so naslednje dejavnosti:

1. dejavnost

Beebot postavi na mrežo in ga programiraj tako, da bo prišel do pesnikovega rojstnega kraja. Povej, kar veš o njegovem rojstnem kraju.

2. dejavnost

Kdaj se je rodil dr. France Prešeren? Beebot naj nadaljuje pot do datuma rojstva. Preberi ga.

3. dejavnost

Beebot bi rad izvedel, kje je mali France začel šolanje. Pomagaj mu poiskati kraj začetka šolanja in povej, kar si si zapomnil.

4. dejavnost

Kakšen učenec je bil naš največji pesnik? Pripoveduj in programiraj beebota tako, da boš izvedel, kam so ga učitelji vpisali.

Učenci so brali in sledili navodilom. Bili so pozorni, ali beebot doseže cilj. Če ga ni, so si

pomagali tako, da so dodali več ukazov ali pa so morali očistiti beebotov spomin in poskusiti znova. Med seboj so si pomagali. Opozarjali so drug drugega, naj beebota pri vsakem poskusu vrnejo na začetek. Po zaključku dejavnosti so si postavili vprašanja in nanje odgovarjali.

7 SKLEP

Projekt Erasmus +, ki smo ga na šoli razvijali dve leti in pol, je bil ustvarjen z namenom da učencem omogoči, da pridobijo nova znanja o digitalni pismenosti. Osrednja naloga projekta je bila skozi literarno in matematično pismenost z novimi spretnostmi in veščinami programiranja in robotike usvojiti metode učenja in poučevanja v razredu. Z uporabo računalniških veščin razmišljanja, ki smo jih učiteljice pridobile na seminarju Tacclle 3 Computational thinking v Milanu avgusta 2019 in mobilnostih na posameznih partnerskih šolah, so učenci pri različnih učnih predmetih pridobivali in delili svoje učne izkušnje robotike in kodiranja v razredu. Izstopali so beeboti. Kot končni rezultat sodelovanja v projektu s partnerskimi šolami z Malte, iz Portugalske in

Italije je nastal e-priročnik, ki je dostopen na spletu.

Predstavljene ideje za knjižnična informacijska znanja z beeboti prikazujejo, kako je mogoče učni načrt digitalnih tehnologij vključiti v medpredmetno povezavo s šolsko knjižnico, ne da bi se digitalnih tehnologij učenci učili ločeno. Osnove programiranja in ustvarjanja preprostih algoritmov jim širijo logično razmišljanje, učenje branja jim z uporabo beebotov postane lažje in bolj zabavno, pripovedovanje zgodb pa ustvarjalno. Z razčlenjevanjem poti Sapramiške na dele so se učili razgradnje in razumevanja navodil, kar je pomembno za vsako učenje. Ustvarjanje lastnih zgodb jih je popeljalo v njihov domišljjski svet, različni projekti v knjižnici pa so z učenjem programiranja postali še bolj zanimivi.

Učenci so med seboj sodelovali, raziskovali, komunicirali in se skupaj učili, učitelji in šolski knjižničarji pa lahko učni proces opazujejo in ocenjujejo veščine pismenosti, kot sta na primer branje in govor. Tako so tudi bralne dejavnosti usmerjene na razvijanje prihodnjih učnih spretnosti, pomembnih za razvoj današnjih in prihodnjih generacij. ●

Viri in literatura

- Bee-Bot a teacher's guide* (2021). Pridobljeno 22. 3. 2021 s spletne strani <https://www.tts-group.co.uk/blog/2018/07/18/bee-bot-a-teachers-guide.html>.
- Bucik, N. (2009). Razvijanje otrokove motivacije za branje v domačem okolju. V: *Branje za znanje in branje za zabavo: Priročnik za spodbujanje družinske pismenosti*. Ljubljana: Andragoški center Slovenije.
- Five ways Beebots can teach students* (2021). Pridobljeno 22. 3. 2021 s spletne strani <https://www.fizzicseducation.com.au/articles/5-ways-beebots-can-teach-students/>.
- Modern Teaching Blog. 5 Literacy Bee-Bot Lesson Ideas For The Classroom* (2021). Pridobljeno 22.

3. 2021 s spletne strani <https://blog.teaching.com.au/5-literacy-bee-bot-lesson-ideas-for-the-classroom>.
- Preskar, S. (2012). *Za motivirane učitelje postane tradicionalna obleka preozka. Fleksibilni predmetnik – priložnost za izboljšanje kakovosti vzgojno-izobraževalnega dela šol*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Read with Beebots* (2021). Pridobljeno 22. 3. 2021 s spletne strani <https://www.common sense.org/education/lesson-plans/read-with-beebots>.
- Valenčič Zuljan, M., Kalin, J. (2007). Učitelj – temeljni dejavnik v procesu inoviranja pedagoške prakse. *Sodobna pedagogika*, let. 57 (124), št. 2, str. 162–177.

MAG. MIRJAM FRANCETIČ, univ. dipl. bibliotekarka in prof. zgodovine, zaposlena na Osnovni šoli Pivka.
Naslov: Osnovna šola Pivka, Prečna 3, 6257 Pivka
E-naslov: mirjam.francetic@os-pivka.si

Bralni projekt Odprta knjiga: GG4U

“Open Book: GG4U” Reading Project

Nataša Trajkovski

UDK 028.5:37.091.3

Izveček

Prispevek predstavi izkušnje sodelovanja v bralnem projektu Odprta knjiga: GG4U (Good Game for You), ki je zasnovan kot tekmovanje za skupine učencev iz tretjega vzgojno-izobraževalnega obdobja. Namenjen je dobrim bralcem, ki jih želimo motivirati za sodelovalno učenje, dvigovati njihovo bralno in digitalno pismenost, jih navajati na avtonomno učenje ter krepiti njihovo ustvarjalnost in domiselnost. Kombinacija branja in reševanja nalog v spletnem okolju omogoča sodelovanje tudi v času izobraževanja na daljavo.

Ključne besede:

bralni projekt, tekmovanje, nadarjeni učenci, skupinsko sodelovanje

Abstract

The article presents our experience with collaborating on the reading project “Open Book: GG4U (Good Game for You)”, which is designed as a competition for groups of students from the third triennium. It is intended for good readers, whom we want to motivate for cooperative learning, improve their reading and digital literacy, accustom them to autonomous learning, and strengthen their creativity and ingenuity. The combination of reading and solving exercises in an online environment allows them to participate even during distance education.

Keywords:

reading project, competition, gifted students, group participation

Šolski knjižničarji imamo stalen izziv, kako motivirati učence za branje, po drugi strani pa je dobrodošlo, da tudi rednim bralcem ponudimo nekaj več, nekaj, zaradi česar dodatno raziskujejo, sprašujejo, debatirajo, skratka napredujejo.

Vsak izziv se je začel z uganko, katere rešitev je učence privedla do naslova knjige, ki so jo morali prebrati, da so se lahko lotili naslednjih nalog. Izzivi so bili različni in izvirni, kar jih je pripravilo do tega, da so o prebranem poglobljeno razmišljali.

UVOD

Pravljичne urice, skupno branje, dodatna bralna značka, knjižničarski krožek, večeri v knjižnici, prireditve, kvizi, natečaji ... Kaj še? Šolski knjižničarji imamo stalen izziv, kako motivirati učence za branje, po drugi strani pa je dobrodošlo, da tudi rednim bralcem ponudimo nekaj več, nekaj, zaradi česar dodatno raziskujejo, sprašujejo, debatirajo, skratka napredujejo. Ena izmed možnosti za spodbujanje proaktivnosti pri učencih zadnjega triletja je sodelovanje v bralnem projektu Odprta knjiga: GG4U. Založbi Malinc in Sodobnost International sta pripravili bralni projekt, ki sicer temelji na igri, v resnici pa predstavlja velik izziv in služi kot odlična motivacija za učence, ki radi berejo.

BRALNI PROJEKT

Bralni projekt je zasnovan kot tekmovanje med posameznimi ekipami, v katerih sodelujejo po trije učenci od 7. do 9. razreda. Z nakupom kompleta knjig šola lahko sodeluje z dvema ekipama. Na začetku šolskega leta sem učencem predstavila projekt in jih povabila k sodelovanju. Učenci, ki so redni obiskovalci knjižnice, so vedoželjni in pripravljeni na izzive. Bili so dovolj radovedni, da so se odločili preizkusiti nekaj novega – z vso odgovornostjo do sotekmovalcev in ob zavedanju, da bo projekt trajal skoraj celotno šolsko leto. Sestava ekipe je ključnega pomena za uspešno in dobro tekmovanje, pri čemer se je izkazalo, da je veselje do branja odlična skupna točka za začetek spoznavanja novih vrstnikov in želja po uspehu dobra popotnica za dobro sodelovanje.

Slika 1: Reševanje nalog v Classcraftu

Dejavnosti so potekale prek spletnega portala Classcraft, kjer so si učenci izbrali svojega avatarja in zbirali točke, s pomočjo katerih so nadgrajevali svoje profile. Dejstvo, da tekmovanje spominja na igranje videoigrice, vsekakor pripomore k njegovi privlačnosti in poskrbi za začetno navdušenje. Vsak izziv se je začel z uganko, katere rešitev je učence privedla do naslova knjige, ki so jo morali prebrati, da so se lahko lotili naslednjih nalog. Izzivi so bili različni in izvirni, kar jih je pripravilo do tega, da so o prebranem poglobljeno razmišljali. Naloge so obsegale vse hierarhične stopnje po Bloomovi taksonomiji znanj in nekatere so predstavljale trd oreh tudi za dobre bralce. V času od oktobra do maja so učenci prebrali 6 knjig in opravili naloge, ki so zahtevale avtonomno učenje, dogovarjanje v skupini in spodbujale razvijanje digitalnih kompetenc. Tako so se tekmovalci na primer postavili v vlogo urednika in napisali besedilo za hrbet knjige, pripravili letak o spletni varnosti, naredili zvočni posnetek odgovora na pismo, oblikovali lastno zbirko predmetov, izdelali trailer o najstništvu, prevedli pesem v lasten medij in opravili številne druge naloge, ki spadajo v višje taksonomske stopnje. Pri oceni sta bili pomembni pravočasna oddaja in izvirnost izdelka.

Ob zaključevanju projekta so vsi tekmovalci imeli priložnost srečanja po Zoomu s srbskim pisateljem, avtorjem ene izmed prebranih knjig, Zoranom Penevskim. V pogovoru je predstavil svoje delo, ozadje nastanka knjige in razmišljanja o sodobni književnosti za mlade. Učenci so mu z veseljem prisluhnili.

Slika 2: Srečanje po Zoomu s srbskim pisateljem Zoranom Penevskim

SPLETNO OKOLJE (korist ali zgolj nevarnost?)

Splet je bil vedno in je še posebej v teh časih zelo uporaben, saj lahko z njegovo pomočjo dostopamo do različnih podatkov. Poleg tega lahko preko spleta tudi vzpostavimo stik z ljudmi, ki so od nas oddaljeni, ali pa komuniciramo s svojimi najbližjimi. Zelo je pomembno, da smo na spletu kar se da previdni in da ga uporabljamo z glavo, ker je lahko tako koristen, kot tudi zelo nevaren.

ZAKAJ JE SPLET UPORABEN?

1. HITER DOSTOP DO RAZLIČNIH INFORMACIJ
2. OLATJŠA KOMUNIKACIJO
3. OMOGOČA OPRAVLJANJE DEJAVNOSTI NA DALJAVO

NASVETI ZA SPLETNO VARNOST:

- ~ Ne razkrivajte osebnih podatkov.
- ~ Ne objavljajte osebnih fotografij.
- ~ Uporabljajte močna gesla in jih večkrat zamenjajte.
- ~ Odpirajte samo varne in preverjene spletne strani.

Ali veš?

- Vsako sekundo se preko iskalnika google sproži 54.907 iskanj.
- V Sloveniji je več kot polovica učenk od 7. do 9. razreda in več kot 65% dijakinj žrtev spletnega nasilja.

ZAKAJ JE SPLET NEVAREN?

1. ZAVAJAJOČE IN NEPRIMERNE VSEBINE
2. SPLETNO NASILJE IN SPLETNE PREVARE
3. ZASVOJENOST

Slika 3: Primer naloge, oblikovanje plakata na temo Spletno okolje

Nekateri tekmovalci so se odločili, da si knjigo raje izposodijo iz šolske knjižnice, drugim je bolj ustrezala elektronska oblika. Pomembno je bilo, da so vsi imeli dostop do vsebine.

Nezanemarljiv vidik projekta je medsebojno sodelovanje. Za uspeh mora sodelovati celotna ekipa, ki svoje naloge najlaže opravi z dogovarjanjem, delitvijo zadolžitve in sodelovanjem.

POVRATNE INFORMACIJE IN STALNA KOMUNIKACIJA

Bralni projekt je bil dobro zasnovan in pre-mišljeno voden. Mentorji smo namreč prejeli dostop do knjig v spletni obliki, kar se je po zaprtju šol izkazalo za zelo uporabno, saj smo s projektom nemoteno nadaljevali. Nekateri tekmovalci so se odločili, da si knjigo raje izposodijo iz šolske knjižnice, drugim je bolj ustrezala elektronska oblika. Pomembno je bilo, da so vsi imeli dostop do vsebine.

Komunikacija med člani ekipe ter učenci in mentorico je bila sprva v obliki srečanj v knjižnici, v času izobraževanja na daljavo pa smo bili v stiku prek elektronske pošte in videokonferenc. Pogovor o knjigah in izzivih je bil potreben, saj se je tako vzdrževala motivacija za sodelovanje. Na sestankih smo razjasnili dvome pri navodilih, reševali morebitne tehnične težave, si izmenjali izkušnje uporabe portala Classcraft in se pogovarjali o aktualnih temah.

Vsekakor so bili pomembni tudi vmesni rezultati, ko so bili objavljeni najboljši izdelki pri posameznih nalogah. Zelo dobrodošli so bili komentarji ob oddaji nalog ter ob razglasitvi najboljših izdelkov.

Ob zmagi pri enem izmed izzivov so zapisali: »Trailer ekipe Žirafa in Peli in jaz na kvadrat je navdušil z izvirnim scenarijem, ki najstništvo primerja s potovanjem s tropskega otoka na severni tečaj, ter z metaforičnimi vizualnimi podobami. Kadri v posnetku so odlično premišljeni, ekipa pa se je potrudila tudi z montažo in prikrievanjem identitete igralca/-ev.«

Učenci so imeli možnost diskusije s tekmovalci iz drugih skupin prek portala Classcraft. Vsak ponedeljek smo dobili tedensko nalogo, ki je spodbujala pogovor med člani ekipe, preostali tekmovalci ali z mentorjem. Ena izmed nalog, kjer je bilo treba izmenjati mnenja v diskusiji, se je glasila: *Na kaj pomisliš ... ko zaslišiš besedo knjižnica?*

Učenci so s sodelovanjem in lastnim raziskovanjem uspešno premagovali tako ustvarjalne kot tehnične izzive. Srečali so se z uporabo novih aplikacij, spletnih orodij po eni ter z

različnimi oblikami za izražanje po drugi strani.

CILJI

Pomemben cilj projekta je dvigovanje bralne pismenosti. Po navadi govorimo o tem, ko govorimo o spodbujanju učencev k branju, v tem primeru pa gre za nadarjene učence in dvigovanje njihove bralne pismenosti. Ni šlo za pogovor o knjigah, ampak za ustvarjalno reševanje problemov in avtentičnih nalog. Do izraza so prišle individualne posebnosti učencev, saj so z izdelki pokazali svoja močna področja in izrazili svojo ustvarjalnost.

Nezanemarljiv vidik projekta je medsebojno sodelovanje. Za uspeh mora sodelovati celotna ekipa, ki svoje naloge najlaže opravi z dogovarjanjem, delitvijo zadolžitve in sodelovanjem. Čeprav se učenci, ki so v projektu tekmovali kot ekipa, na začetku niso dobro poznali, so postajali vedno bolj povezani. Učenci so v svojih oddelkih izstopali, a se niso želeli izpostavljati. V ožjem krogu učencev s podobnimi interesi so se sprostili, skupaj ustvarjali in tako pokazali, kaj zmorejo. Večkrat so me presenetili s svojimi rešitvami, izvirnimi idejami in spretnostjo pri uporabi spletnih orodij.

Z zastavljenimi nalogami so ustvarjalci projekta želeli dvigniti digitalno pismenost in z vsebinsko izbiro izzivov udeležence ozaveščati o spletni varnosti, kar jim je vsekakor uspelo. Tekmovalci so bili z rednim spremljanjem mentorja, knjižničarke, in povratno informacijo organizatorjev motivirani za učenje v celotnem obdobju trajanja projekta. Treba si je bilo dobro organizirati čas in razdeliti naloge, da so bile opravljene čim bolj uspešno.

ODZIV UDELEŽENCEV

Učenci so v projektu radi sodelovali, še posebej jih je navdušila uporaba Classcrafta. Všeč jim je bil izbor knjig, pa tudi ustvarjalne naloge. Kljub temu da so bili občasno obremenjeni s preostalimi tekmovanji, šolskim delom in drugimi obšolskimi dejavnostmi, so se veselili novih izzivov in z zanimanjem prebirali knjige. Namen projekta je bil dosežen, saj je tekmovanje spominjalo na igro in učence spodbudilo k

avtonomnemu učenju. Odzivi vseh sodelujočih so bili pozitivni, izrazili so željo po tekmovanju tudi v prihodnjem šolskem letu. Obe ekipi sta se odlično odrezali, saj sta dosegli končno 1. in 2. mesto. Prve tri ekipe so za nagrado prejele obisk adrenalinskega parka in knjige, kar je bila enkratna nagrada, hkrati pa tudi odlična motivacija za sodelovanje v prihodnje.

Ena izmed učenk je ob koncu šolskega leta zapisala: »Tekmovanje GG4U se mi je zdelo zelo zanimivo, saj smo odkrivali nove knjige, ki jih morda ne bi nikoli prebrali. Naloge so bile res posebne. Všeč so mi bili tudi dodatni izzivi, na primer ponedeljkova posebna naloga. Tekmovanje se mi je zdelo res izvirno in nestrpno sem pričakovala nove naloge in knjige.«

Kot knjižničarka in mentorica se pridružujem pozitivnim povratnim informacijam, saj je sodelovanje v projektu pomenilo sprejeti nov izziv tudi zame. Večkrat sem se skupaj z učenci učila tudi sama, občasno so bili oni tisti, ki so se znašli v vlogi učitelja in so določene zadeve

pojasnili sotekmovalcem in meni. Zagotovo smo vsi udeleženci izboljšali svoje digitalne kompetence. Včasih smo nastale izdelke delili tudi s širšim občinstvom in tako na primer učence šole ozaveščali o varnosti na spletu.

SKLEP

Sodelovanje v projektu je odlično za bralce, ki jih želimo motivirati za razmišljanje o prebranem in razvijati njihovo ustvarjalnost, krepiti domišljijo, jih spodbujati pri iskanju novih medijev za izražanje svojih občutkov in prepričanj. Z delom v skupini krepimo njihov občutek za sodelovanje, zaradi spletnega okolja, v katerem so pripravljene naloge, in samega tipa nalog učenci nadgrajujejo tudi svoje digitalne kompetence. Ne nazadnje tekmovalni duh in zabavni portal poskrbita za dodatno motivacijo, tako notranjo kot zunanjo. Naša šolska ekipa promotorjev branja je okrepljena in z novimi izkušnjami nadaljujemo z iskanjem novih poti do bralcev. ●

Viri in literatura

Avtentične naloge, avtentične učne situacije in avtentično preverjanje. ZRSS. Pridobljeno 13. 7. 2021 s spletne strani: https://www.zrss.si/projektiess/skladisce/podpora_solam/Gradivo/avtenti%C4%8Dni%20pouk.doc.

Hladnik, A. (2016). *Igrifikacija kot nov način izboljšanja pedagoškega procesa.* Magistrsko delo. Ljubljana: Ekonomska fakulteta. Pridobljeno 13. 7. 2021 s spletne strani:

<http://www.cek.ef.uni-lj.si/magister/hladnik2048-B.pdf>.

Odprta knjiga – GG4U. Malinc. Pridobljeno 13. 7. 2021 s spletne strani: <http://www.malinc.si/sl/gg4u-navodila/>.

Odprta knjiga: GG4U. Sodobnost. Pridobljeno 13. 7. 2021 s spletne strani: <https://www.sodobnost.com/odprta-knjiga-gg4u/>.

Taksonomija za učenje, poučevanje in vrednotenje znanja (2016). Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.

NATAŠA TRAJKOVSKI, dipl. bibl., prof. nemščine in zgodovine, zaposlena na Osnovni šoli Toneta Pavčka.
Naslov: Osnovna šola Toneta Pavčka, Postaja 1, 8216 Mirna Peč
E-naslov: natasa.trajkovski@ostpavcka.si

Zabavno popoldne v šolski knjižnici

Fun-Packed Afternoon in School Library

Mojca Mežik

UDK 028.5:37.091.3

Ključne besede:

šolska knjižnica,
motiviranje za
branje, bralna
značka, zlati bralci

Izveček

V članku predstavljamo dejavnost, namenjeno zlatim bralcem. Zaradi omejitev pri pripravah javnih prireditev je bilo za devetošolce, ki devet let berejo za bralno značko, pripravljeno zabavno popoldne. Zunaj šole (v t. i. zeleni učilnici) smo gostili avtorja knjige Ris, Luko Zorenča. Predstavil nam je svoje delovanje v Enoti za specialno delovanje Slovenske vojske, v kateri dela kot specialist za medicino v vojski, trenutno v Keniji. V drugem delu sta se Brane Červek in Peter Rakuša z učenci pogovarjala o življenju v naravi. Zakurili so ogenj na več različnih načinov in si pripravili večerjo. Učenci so tako spoznali avtorja knjige in mojstra preživetja v naravi. Navdušenje za branje knjige in vrednote branja so z dobrim glasom po zabavnem popoldnevu prenesli na druge učence šole.

Abstract

The article presents an activity intended for "golden readers". Due to the restrictions on organising public events, a fun-filled afternoon was organised for the ninth-graders who had taken part in the reading badge for all nine years. Outside the school (in the so-called green classroom) we hosted the author of the book Ris [Lynx], Luka Zorenč. He presented his work in the Special Operations Unit of the Slovenian Armed Forces, his work as a combat medic specialist, and his current work in Kenya. In the second part, Brane Červek and Peter Rakuša talked to the students about living in nature. They started a fire in several different ways and prepared dinner for themselves. In this way, the students got to know the author of the book and two masters of survival in nature. After a fun-packed afternoon, the students passed on their enthusiasm for reading books and the values of reading to other students of the school.

Keywords:

school library, motivating to read, reading badge, "golden readers"

BRALNA ZNAČKA IN ZLATI BRALCI

Devetletno branje učencev za bralno značko (BZ) je velika želja učiteljev in (šolskih) knjižničarjev. V šolskem letu 2020/2021 je bilo na naši šoli 26 zlatih bralcev oziroma bralk, kar predstavlja 55 % učencev celotne generacije 9. razreda. Fantov je bilo 13. Dokaj visoka številka je plod dobrega dela vseh učiteljev, ki so delali z učenci. Zagotovo lahko velik delež poberejo mentorji bralne značke, na branje pa vplivajo tudi učitelji drugih predmetov. Kljub pandemiji covid-19 in siceršnjem upadu števila bralcev bralne značke na ravni šole je visok delež zlatih bralcev zelo dober dosežek. Zdi se, da so med zlatimi bralci po večini uspešni učenci, ki jim branje predstavlja užitek in se ob tem dobro počutijo. Dejansko je med njimi 16 odličnih učencev (glede na povprečje ocen), ena dobra učenka, preostali so prav dobri. Med zlatimi bralci je tudi ena učenka, ki je iz Bosne prišla v slovensko šolo v 6. razredu. Čeprav v njeni rojstni državi nimajo branja za bralno značko, je z nekoliko lažjim izborom knjig vsako leto opravila BZ. Zato smo jo ,predlagali' za zlato bralko.

Že drugo leto se je zgodilo, da območna Zveza prijateljev mladine ni mogla izvesti prireditve za zlate bralce. Učencem je tako ,pripadla' knjiga za zlate bralce in priznanje. Kot knjižničarka sem vseeno želela nekako nagraditi zlate bralce vsaj s kakim dogodkom/obiskom ustvarjalca/doživetjem.

O BRANJU IN BRALNI ZNAČKI

Branje za bralno značko je prostovoljna oblika branja, ki se ga bralci veselijo, saj prostega pogovora z mentorjem po branju učenci ne čutijo kot obremenitev ali nujo. Tako pričakovanje zanimivega pogovora o knjigi lahko učenca dodatno motivira za branje in razmislek o prebranem. Ker je branje za bralno značko prosto spon, lahko ohranja veselje do književnosti. Zanimanje za branje leposlovja še vedno povežujemo z naravnim zanimanjem za soljudi, za vse, kar se jim dogaja, za različne možnosti človeškega izkustva, ki bralcu mogoče v realnosti ne bo nikoli dostopno, lahko pa ga doživi ob branju (Grosman, 2006).

Branje za bralno značko je prostovoljna oblika branja, ki se ga bralci veselijo, saj prostega pogovora z mentorjem po branju učenci ne čutijo kot obremenitev ali nujo.

Učenci z branjem (leposlovja) razvijajo bralne zmožnosti in vse druge jezikovne zmožnosti, saj branje omogoča neomejeno količino dejavne rabe jezika; spoznavajo in razvijajo zmožnosti za pripovedno urjenje in upovedovanje lastnega izkustva. Učenci z oblikovanjem pojmov, novega znanja in zavesti razvijajo kritično in znanstveno mišljenje ter s tem vplivajo na osebnostni razvoj, saj z branjem odpirajo poglede v življenje, obnašanje in miselni svet drugih/drugačnih ljudi, spoznavajo druge kulture in drugačne poglede na življenje, na svet in na to, kaj je drugim naravno, vredno in zanimivo (Grosman, 2004).

Bralna značka spodbuja prostovoljno branje v prostem času. Ves čas se razvija kot dopolnilo k pouku slovenskega jezika in književnosti ter dejavnostim (šolske) knjižnice, hkrati pa je kot obšolska/interesna dejavnost lahko svobodnejša, bližja otrokom in mladim in tako uspešnejša pri oblikovanju bralcev za vse življenje. V letu 2021 praznuje 60 let delovanja. Pri Društvu Bralna značka Slovenije – ZPMS so tudi v letošnjem šolskem letu pripravili projekt »Zlata bralka, zlati bralec«, v okviru katerega so s knjigami obdarili najboljše bralce iz vse Slovenije in zamejstva, ki so vsa osnovnošolska leta brali za bralno značko. Letos je bila izbrana knjiga *Partljič.doc* Toneta Partljiča.

PREDSTAVITEV GOSTOV

Nekako mi je pod roko prišlo delo, sicer za odrasle, Luke Zorenča *Ris*. V knjigi opisuje svoje življenje v vojski in podaja svoj pogled na vojaštvo. Avtorju dela je po precej težavah v mladosti uspelo postati to, kar je lahko počel z dušo in telesom. V srednji šoli se je začel spogledovati z vojsko. Najprej je šel na prostovoljno služenje. Ko je prišel v dodeljeni bataljon, je želel nekaj več. Prijavil se je na selekcijo za pripadnika specialnih sil Slovenske vojske. To je opravljal dvakrat, saj prvič ni bil še prepričan, ali je to zanj ustrezno. Potem je šel na misijo in v drugo uspel prestati selekcijo. Sama selekcija traja 12 dni in velja za eno najhujših čustveno-fizičnih preizkušenj, s katero se človek lahko spopada. Inštruktorji na teh selekcijah iščejo inteligentne vojake, ki so mentalno in fizično stabilni. Skupaj z Luko jih je selekcijo prestalo

12 od 38, nadaljnje osnovno usposabljanje jih je zaključilo pet. Potem je sledila še specializacija. Izbrali so ga za eno najtežjih – medicinca (medika). Izobraževanje je opravljal v ZDA. Študij je bil naporen, a trening za specialista za medicino v vojski v specialnih silah Slovenske vojske je nujno potreben. V Enoti za specialna delovanja je Luka po vrnitvi v Slovenijo preživel osem let. Leta 2020 je vojsko tudi zapustil in se odločil, da bo o vseh dogodkih, tudi neprijetnih in slabih, napisal knjigo. Danes poučuje veščine, ki jih je pridobil v vojski. Trenutno v Keniji in drugih afriških državah dela kot inštruktor.

Po prebrani knjigi sem dobila idejo, da bi Luko povabili za zlate bralce. V stik sem stopila prek FB in kaj hitro sva našla skupni jezik. Beseda je dala besedo in Luka je predlagal, da povabi še mojstra preživetja v naravi – Braneta Črveka in Petra Rakušo.

Brane Črvek je vodja in ustanovitelj šole preživetja v naravi S.S.F.N. – THE SCHOOL OF SURVIVAL FROM NATURE. Kot certificiran inštruktor preživetja profesionalno deluje na vojaškem, pa tudi na civilnem področju. Na pobudo avstralske vladne organizacije je dve leti raziskoval kulturo in veščino preživetja domorodcev (aboriginov) v Avstraliji. V Avstraliji je pridobil status mednarodnega inštruktorja preživetja v naravi s certifikatom. Kot edini v Evropi usposablja predvsem vojaške specialne in izvidniške enote ter vojaške pilote. Sodeluje s pripadniki vojsk ZDA, Velike Britanije, Avstralije in Francije. Redno sodeluje z Ministrstvom za obrambo, s specialnimi silami ESD Slovenske vojske, s šolo za častnike. Civilni

Kot certificiran inštruktor preživetja profesionalno deluje na vojaškem, pa tudi na civilnem področju. Na pobudo avstralske vladne organizacije je dve leti raziskoval kulturo in veščino preživetja domorodcev (aboriginov) v Avstraliji.

del usposabljanj namenja gorskim reševalcem, civilnim pilotom in letalskim posadkam, vojnim poročevalcem, posameznikom, šolam, podjetjem in družinam z otroki. Posnel je tri dokumentarne filme. Piše strokovne članke in pripravlja obsežno literaturo za *Enciklopedijo preživetja v divjini*. Peter Rakuša je njegov učenec, ki ima naziv inštruktor preživetja. Z Branetom delujeta v paru in skupaj poučujeta in predajata znanja o preživetju v naravi.

Kot navdušena bralka in tabornica se ideji o obisku nisem mogla upreti. Šola leži blizu gozda, imamo zeleno učilnico v naravi, velik travnik ... Konec maja smo tako izvedli popoldansko dejavnost.

PRIPRAVA DEJAVNOSTI

Za izvedbo je bilo treba pripraviti več stvari. Najprej je bilo treba dobiti odobritev vodstva. S tem ni bilo težav. Prav tako sem hitro našla sodelavke, ki so bile pripravljene priskočiti na pomoč pri izvedbi. Nekatere zaradi prebrane knjige, druge zaradi dejavnosti v naravi. Zadala sem si naslednje cilje dejavnosti:

- spoznati avtorja knjige *Ris* Luko Zorenča in ustvarjalca oddaje *Preživetje v divjini* Braneta Črveka in Petra Rakušo,
- predstaviti zaposlitev v Enoti za specialno delovanje Slovenske vojske,
- spoznati delo specialista za medicino v vojski,
- se učiti, kaj posameznik potrebuje za preživetje v divjini,
- narediti ogenj in pripraviti hrano,
- zabavno preživeti popoldne v naravi.

Kar nekaj obveznosti je bilo treba opraviti pred izvedbo. Za učence je bilo treba pripraviti tudi nekaj za pod zob. Ker smo zunaj kurili ogenj, sem v šolski kuhinji naročila hrenovke in kruh. S hišnikom je bilo treba urediti podrobnosti glede kurjenja, pripraviti drva, obvestiti varnostno službo, da bomo v šoli po delovnem času. Pojavilo se je vprašanje, kaj narediti, če bo zares slabo vreme. Kako si v tem primeru pripraviti večerjo, kakšne dejavnosti izvesti? Trdno sem bila sicer prepričana, da bomo s sodelavci in izvajalci dejavnosti uspešno improvizirali in naredili največ, kar bi lahko v tem primeru. Na srečo smo imeli lepo vreme.

Slika 1: Brane T. Črvek z učencem, ki mu je uspelo zakuriti ogenj (Foto: Arhiv OŠ Drska)

IZVEDBA DEJAVNOSTI

Dejavnost smo imeli v petek, zbrali smo se ob 16. uri v zeleni učilnici. Najprej sem predstavila knjigo *Ris* in njenega avtorja. V prvem delu je Luka Zorenč predstavil, kako je potekalo delo v Enoti za specialno delovanje (ESD), kakšna je njihova oprema, učenci so si ogledali nahrbtnik za nudenje pomoči na terenu, se pogovarjali o njegovem nekdanjem in sedanjem delu, nekatere je zanimalo, kako postaneš pripadnik ESD, kakšne so zahteve za sprejem. Številna vprašanja so kar deževala. Spremljevalci smo prav tako navdušeno spremljali dogajanje kot učenci.

Slika 2: Luka Zorenč predstavlja svoje delo. (Foto: Arhiv OŠ Drska)

V drugem delu je nekaj svojih doživetij predstavil Brane T. Červek. Učenci so ga prepoznali iz oddaje *Preživetje v divjini*. Najprej je predstavil svoj pogled na naravo in jim pokazal nekaj svojih izdelkov, ki jih je naredil v Avstraliji (ogrlico iz zob ulovljenega krokodila in krempljev kenguruja, bumerang, didžeridu). Opozoril je na pomen pitne vode, na to, kako lepo in še dokaj neonesnaženo naravo imamo. Želel jih je ozavestiti, da mi za življenje potrebujemo naravo bolj kot ona nas. Učence je s svojim mirnim govorom pritegnil k poslušanju. V praktičnem delu so se lotili kurjenja ognja. Nekaj se jih je spontano javilo, da ga bodo zakurili s kresilom. Drugi pa so kurili z

bambusom, lokom, kalijevim permanganatom in glicerolom. Brane in Peter sta z izrednim čutom poskrbela, da so bili v delo vključeni prav vsi. Tudi učitelji smo navdušeno kresali iskre za ogenj in vsem je uspelo.

Popoldne se je prevesilo v večer, prihajala je noč. Učenci so si izdelali palice, spekli večerjo. Ko so se dobro najedli, se je začela pesem ob ognju. Takrat pa je prišel čas, ko so jih starši prišli iskat. Večini se je zdelo prezgodaj. S sodelavci smo morali nato pospraviti pripomočke, pogasiti ogenj, vklopiti alarme ... Naslednje delovne dni smo z učenci naredili analizo. Tule je nekaj misli:

- *Zelo sem se zabaval, vseč mi je bilo, da smo imeli razstavo vojaške opreme.*
- *Bilo je zelo zanimivo in spoznala sem veliko novih stvari.*
- *Všeč mi je bilo druženje ob ognju, lahko bi dodali še sprehod v gozdu.*
- *Naučila sem se zakuriti ogenj, tudi večerja je bila okusna.*
- *Gostje so z navdušenjem delili znanje in prigode, 'odnesli' smo veliko znanja o preživetju v naravi.*
- *Najbolj sem užival, ko smo s sošolci sami zakurili ogenj.*
- *Večerja je bila najboljši del.*
- *Všeč mi je bilo, da smo bili z ljudmi, ki se zelo dobro spoznajo na preživetje v divjini.*

PO IZVEDENI DEJAVNOSTI

Učitelji smo bili enotni, da je popoldne uspelo. Učenci so bili motivirani, sledili so razlagi, pogovorom. Sami so zakurili, si pripravili večerjo. Nekateri so kaj takega naredili prvič. Še posebej zaradi takih je vredno izvesti tako dejavnost. Med sodelavci je obisk pustil res dober vtis – sodelovanje se nadaljuje. Porodila se je ideja, da Brane pripravi dnevno delavnico preživetja v naravi za

Slika 3: Ob ognju (Foto: Arhiv OŠ Drska)

nadarjene učence. Luka pa nas bo obiskal na srečanju bralnega kluba zaposlenih na šoli. Učenci so napisali prispevke za stran na FB, lokalni časopis, šolski glasilo. Slike dejavnosti so bile objavljene tudi na osrednji televiziji,

kjer se sicer vrtijo obvestila o dogajanjih v šoli.

Iz spontanega dopisovanja in moje radovednosti, kaj se vse se da početi v naravi, je nastalo krasno sodelovanje, ki ga bomo še krepili. ●

Viri in literatura

- Grosman, M. (2004). *Zagovor branja. Bralec in književnost v 21. stoletju*. Ljubljana: Sophia.
- Grosman, M. (2006). *Razsežnosti branja. Za boljšo bralno pismenost*. Ljubljana: Karantanija.
- Izpoved nekdanjega pripadnika specialnih sil SV: Mi smo dobri ljudje, večji nasilja*. Pridobljeno 17. 8. 2021 s spletne strani: <https://www.24ur.com/>

magazin/izpoved-nekdanjega-pripadnika-specialnih-sil-sv-mi-smo-dobri-ljudje-vesci-nasilja.html.

SSFN – The school of survival from nature. Pridobljeno 16. 8. 2021 s spletne strani: <https://www.ssf.si/slo>.

Zorenč, L. (2020). *Ris*. Grosuplje: samozaložba.

MOJCA MEŽIK, prof. slov.in soc., zaposlena na Osnovni šoli Drska
Naslov: Osnovna šola Drska, Ulica Slavka Gruma 63, 8000 Novo mesto
E-naslov: mojca.mezik@os-drska.si

Začetek bralne sezone z razstavo *Pot knjige*

Starting the Reading Season with the Exhibition
Pot knjige/A Book's Journey

Andreja Nagode Burger

Izveček

Na OŠ Komenda Moste so v šolsko leto 2021/2022 vstopili z JAK-ovo razstavo *Pot knjige*, po kateri so vodeno popeljali vse učence šole. Vodenje je šolska knjižničarka vsaki generaciji ustrezno prilagodila, da so učenci izvedeli za njihovo starostno skupino ustrezne informacije. Po ogledu so učenci svoje znanje utrdili z reševanjem pripravljenih učnih listov JAK-a. Septembrska vodenja po gostujoči razstavi so zaključili z obiskom avtorja razstave Žiga X Gombača, ki ga financira JAK skupaj z razstavo *Pot knjige*.

UDK 028.5

Ključne besede:

motivacija za branje, knjižnično-informacijska vzgoja, strip, *Pot knjige*, srečanje z avtorjem

Keywords:

motivation to read, library and information science education, comic book, *Pot knjige/A Book's Journey*, meeting the author

Abstract

The Komenda Moste Elementary School introduced this school year with an exhibition organized by the Slovenian Book Agency (JAK RS), titled *Pot knjige/A Book's Journey*, of which all the students took a guided tour. The school librarian adapted the tour to each generation of students, so they could get the information that was appropriate for their age group. After the tour, the students consolidated their knowledge by filling out worksheets prepared by the Slovenian Book Agency. The September tours of the travelling exhibition concluded with a visit from the exhibition's author, Žiga X Gombač; the visit was funded by the Slovenian Book Agency, as well as the exhibition *Pot knjige/A Book's Journey*.

JAK RS je v sodelovanju z Bralnim društvom Slovenije (BDS) zasnoval in pripravil brošuro in plakate, ki nas vodijo po gostujoči razstavi POTI KNJIGE.

ZAČETEK BRALNE SEZONE 2021/2022 PRI STAREJŠIH UČENCIH OŠ KOMENDA MOSTE

Šolski knjižničarji pri motivaciji učencev za branje iščejo različne načine, kako se učencem približati – sodelujejo z učitelji, organizirajo dogodke v šolski knjižnici in v matičnih učilnicah. Pri tem si pomagajo z gradivi, s katerimi lahko učencem branje približamo posredno, z lastno iznajdljivostjo in kreativnostjo ter različnimi projekti. V trenutnih razmerah moramo upoštevati delo v »mehurčkih«, torej v vsakem oddelku posebej, in zato ne moremo organizirati srečanj z literarnimi ustvarjalci za cele generacije. Na OŠ Komenda Moste so septembra 2021 začeli bralno sezono pri učencih predmetne stopnje z vodenji po gostujoči razstavi Javne agencije za knjigo RS (v nadaljevanju JAK RS) z naslovom Pot knjige.

GOSTUJOČA RAZSTAVA POTI KNJIGE

JAK RS je v sodelovanju z Bralnim društvom Slovenije (BDS) zasnoval in pripravil brošuro in plakate, ki nas vodijo po gostujoči razstavi POTI KNJIGE. Pripravljena je na dvanajstih plakatih kot razstava, ki potuje po Sloveniji, in je brezplačno dostopna šolam, knjižnicam in drugim zainteresiranim ustanovam.

Prek stripa predstavi štiri posamezne tematske sklope nastajanja knjige:

- ROJSTVO KNJIGE, kjer je predstavljena vloga avtorja, založbe, tiska in e-knjige.
- KNJIGA SREČA BRALCA, kjer so izpostavljene razlike med knjigarno in knjižnico.
- ZALJUBIMO SE V KNJIGE, kjer so razložene promocija knjige in z njo povezane dejavnosti.
- V OBJEMU BESED, predstavitev možnosti, kje in kako lahko bralec sreča avtorja knjige, in zaključni del zgodbe, ko knjižni molj najde svoj novi dom.

Razstava Pot knjige je bila izdelana za spodbujanje, učenje in popularizacijo branja med mladimi v 1. in 2. vzgojno-izobraževalnem obdobju (VIO) osnovne šole, predstavitev poznavanja procesa nastanka knjige od avtorja do bralca, seznanjanje z ilustracijo in stripom kot posebne oblike knjižnega dela; spodbujanje e-založništva (dostopnost e-pub nosilca v e-knjižnici) in vključevanje in spodbujanje obiska avtorjev na šolah (spoznavanje z ustvarjalci/avtorji knjig). Ker je spomladi 2021 izšel 2. del stripa o knjižnem molju, smo se odločili gostujočo razstavo spet gostiti na šoli, tokrat pri starejših učencih.

Razstavo lahko 2 tedna gosti šola, ki glede tega kontaktira JAK RS. Skupaj z razstavo, ki jo je

Slika 1: Razstava Pot knjige

treba prevzeti v Ljubljani, gostitelji dobimo tudi učne liste, vezane na vsebino razstave, in obisk enega izmed avtorjev razstave, ilustratorja Davida Kranjčana ali pisatelja Žiga X Gombača. Po dogovoru in v okviru zmožnosti priložijo tudi stripa Pot knjige in Skrivnost izginulih črk.

POT KNJIGE V OŠ KOMENDA MOSTE

Razstavo smo prevzeli prvi šolski dan, 1. 9. 2021, in jo postavili v zgornjem šolskem hodniku, kjer so v 4 učilnicah nastanjeni učenci 6. razreda. Ker učenci svojih matičnih učilnic med poukom praviloma ne zapuščajo, je bil vsem oddelkom šole omogočen nemoten ogled razstave.

Pred prvimi vodenji smo razstavo opremili z dodatnimi informacijami, npr. pravila galerijskega bontona, smer ogleda in kratka predstavitve obeh avtorjev. V dogovoru z učitelji smo izdelali urnik obiskov razstave. Šolska knjižničarka je vsaki posamezni skupini učencev pripravila prilagojeno vodenje po razstavi. Pri tem je upoštevala starost učencev, učni načrt

Razstava Pot knjige je bila izdelana za spodbujanje, učenje in popularizacijo branja med mladimi v 1. in 2. vzgojno-izobraževalnem obdobju (VIO) osnovne šole.

Slika 2: Informacije o razstavi

knjižnično informacijsko znanje in predmeta, v okviru katerega je potekal obisk razstave.

Učenci prvega VIO so v preteklosti, ko je razstava že gostovala na naši šoli, že spoznali in/ali ponovili svoje znanje o avtorju (pisatelj, pesnik, ilustrator) in naslovu knjige. Učenci drugega VIO so tokrat spoznali in/ali ponovili pomene terminov avtor, rokopis, uredniki, prevajalec, ilustrator, lektor, tiskarna, založba, knjigarna, založniški katalog, spletna knjigar- na, knjižni sejmi, ugotovili so tudi, kje v knjigi so zbrani osnovni bibliografski podatki o viru – avtor, naslov, kraj, založba, letnica izida, zbirka, za zaključek so v knjigi našli in prepoznali kolofon. Učenci tretjega VIO so spoznali in/ali ponovili vse prej naštetu in še značilnosti, razlike in podobnosti knjižnice, založbe in knjigarne, spoznali so pojme avtorska pravica, citat, citiranje in povzemanje.

Najstarejše skupine učencev smo na razstavo povabili v dogovoru z učiteljicami slovenščine po prilagojenem vodenju za njihovo starost. Vsa vodenja po razstavi so bila vpisana v eAsistent kot ure knjižničnega informacijskega znanja, kjer je bila knjižničarka dodana kot druga učiteljica. Učiteljice slovenščine, med poukom katere je vodenje potekalo, so bile pri vodenju prisotne in so s knjižničarko sodelovale po potrebi, npr. so dopolnile razlago ali pa jo povezale z že obdelano snovjo.

OBISK AVTORJA ŽIGA X GOMBAČA

Dvotedenska vodenja po gostujoči razstavi smo zaključili s srečanjem s pisateljem Žigom X Gombačem. V sredo, 8. 9. 2021, na mednarodni dan pismenosti, so ga v šolski telovadnici pričakali šestošolci, razdeljeni na razredne mehurčke. Učenci preostalih razredov so pisateljev obisk lahko spremljali prek prenosa v živo. Na srečanju so bile prisotne tudi učiteljice slovenščine, ravnateljica in šolska knjižničarka.

Po uvodnem nagovoru šolske knjižničarke je avtor strip Pot knjige predstavil skozi oči avtorja in dokončno pridobil našo pozornost s pripovedovanjem o nadaljevanju stripa o knjižnem molju, o pravkar izdanem drugem delu – o skrivnostni dogodivščini, ko so izginile vse črke.

Učenci prek tovrstnih projektov spoznajo različne organizacije okrog nas in se naučijo ceniti drugačnost.

Pisatelj je v nadaljevanju nastopa predstavil svojo knjigo Belo in črno in še dve grajski dogodivščini – eno s težkimi železnimi vrati na ljubljanskem gradu in drugo z bližjega kamniškega gradu, pa tudi kakšno “lumpsterijo” smo slišali.

Druženje s pisateljem je bilo zelo zanimivo, saj se je gledalcem med nastopom nepovabljenar pridružila velika zelena kobilica, ki je, po avtorjevem pripovedovanju, zaljubljeno iskala našo Stelo iz 6. c. Med projekcijo ilustracij avtorjevih knjig so se skozi računalnik oglasili tudi Marsovci, ki so gledalce po avtorjevem mnenju želeli ugrabiti in prisluhniti njegovemu pripovedovanju.

Pisatelj je vse prisotne prepričal, da je knjiga fina in da se na vsakem belem nepopisanem listu lahko rodi odlična zgodba, kot denimo med samim nastopom, ko je avtor začel pripovedovati čisto novo zgodbo o razočaranemu ravnatelju, ki mu učiteljica računalništva Tina v pisarno pošlje štiri lumpe iz 6. c.

Srečanje z avtorjem je bilo poučno, zabavno in sproščeno, učenje in usvajanje novih znanj s pomočjo razstave je potekalo bolj sproščeno, zato si takšnih dogodkov in srečanj z ustvarjalci učenci želijo še več.

Učenci so o razstavi Pot knjiga in srečanju z avtorjem zapisali:

»Razstava mi je bila všeč, saj sem izvedela, kako se izdelujejo knjige. Najbolj sem si zapomnila, kako je bil knjižni molj vesel, ko je dobil svojo knjigo. Naučila sem se, da ti branje knjig zelo pomaga.«

Ela K., 6. r

»Zapomnil sem, kaj vse je potrebno storiti, preden knjiga izide. Meni se zdi najtežje delo lektorja, ker to ni stroj, ampak človek, in lahko kdaj kakšno napako v besedilu tudi spregleda. Zgodba razstave mi je bila všeč, ilustracije pa ne.«

David G., 6. r

»Spoznali smo knjižnega molja, ki nam je predstavil Pot knjige. Najprej si je molj izmislil zgodbo, jo zapisal in poiskal ilustratorja. Ko je bila knjiga končana, jo je nesel urednici. Ko je povedala, da je knjiga primerna za izdajo, so jo dali v pregled lektorju, da je popravil napake, sledilo je še tiskanje. Izdali so jo tudi v e-obliki, da jo lahko bereš na računalniku ali bralniku.«

Neli O., 6. r

»Obisk pisatelja mi je bil všeč, ker je bilo zanimivo in zabavno. Najboljše je bilo, ko si je izmišljeval zgodbo in je vanjo preselil tudi naše učiteljice.«

Manca R., 6. r

»Ugotovil sem, da pri izidu knjige sodeluje veliko ljudi, čeprav jih nikoli ne vidimo, npr. lektor, uredniki, oblikovalec, tiskar, knjigovez ...«

Domen P., 9. r

Slika 3: Srečanje z avtorjem

»Izvedela sem, kje najhitreje najdem vse podatke za navajanje virov in zakaj moramo vire sploh navajati.«

Špela B., 7. r

Sklenemo lahko, da lokalni (Križnikov pravljичni festival, Branje je iskanje, Kamniške pravljичne poti, Bralnice pod slamnikom, Narobe svet, Odprta knjiga itd.) in državni projekti (Bralna značka, Rastem s knjigo, Medgenera-

cijsko branje, Izmenjava knjižnih kazalk, Ana Frank, Jurčičevo leto, Plečnikovo leto itd.) lahko popestrijo dogajanje v šolski knjižnici ali na šoli, tudi med knjižničnim informacijskim znanjem. Z njihovo pomočjo lahko z minimalnimi finančnimi sredstvi ali pa celo brez njih obogatimo in medpredmetno povežemo vsebine, vključene v letne delovne načrte šolskih predmetov. Učenci prek tovrstnih projektov spoznajo različne organizacije okrog nas in se naučijo ceniti drugačnost. Vedno so veseli drugačnega podajanja znanja, sploh pa dogodkov, ki izstopajo iz šolske rutine. ●

Viri

Pot knjige. Pridobljeno 13. 9. 2021 s spletne strani <https://www.jakrs.si/bralna-kultura/pot-knjige>.

ANDREJA NAGODE BURGER, univ. dipl. bibl. in prof. slov. jezika, zaposlena na Osnovni šoli Komenda Moste

Naslov: Osnovna šola Komenda Moste, Glavarjeva cesta 37, 1218 Komenda
e-naslov: andreja.nburger@oskomenda-moste.si

Vesolje v stripu

Space in a Comic Book

Andreja Urbanec

UDK 027.8:53

Ključne besede:

medpredmetno
povezovanje, strip,
delo v parih, fizika,
astronomija

Izveček

Knjižnično informacijsko znanje v osnovni šoli vpeljujejo aktivni način dela na področju medpredmetnega povezovanja. Pričujoči prispevek opisuje primer medpredmetnega povezovanja šolske knjižnice in fizike v 8. razredu osnovne šole. Delo je potekalo v parih/trojkah. Vsak par si je sam izbral temo, pridobil ustrezno gradivo in narisal strip. Končni izdelki so bili razstavljeni v šolski avli in obiskovalci so jih zelo pozitivno ocenili.

Vedno bolj je pomembno, da učenci delajo aktivno in samostojno, da sta učitelj in knjižničar le mentorja pri usmerjanju do končnega rezultata. Seveda se samostojnost gradi postopoma že od 1. razreda dalje.

Abstract

Library and information science in elementary school is introducing an active method of cross-curricular integration. The present article describes an example of cross-curricular integration between the school library and the physics class in the 8th grade of elementary school. Work was carried out in pairs/threesomes. Each pair chose its topic, obtained the required material, and drew a comic. The end products were put on display in the school lobby and were very positively received by visitors.

It is becoming increasingly important that students work actively and independently, and that the teacher and librarian are only mentors, guiding the student towards the end result. Of course, independence is built gradually, from the 1st grade onward.

Keywords:

cross-curricular
integration, comic
book, work in pairs,
physics, astronomy

UVOD

V zadnjem času se vedno večji poudarek daje povezovanju različnih predmetov in disciplin ter kroskurikularnih tem. To medpredmetno povezovanje nudi v šolah veliko možnosti za povezovanje s šolsko knjižnico oziroma knjižničnim informacijskim znanjem (Steinbuch, 2014).

»Namen medpredmetnega povezovanja je večja prenosljivost znanja, s čimer ustvarjamo pogoje za boljše razumevanje, večjo uporabnost znanja in s tem tudi večjo ustvarjalnost na vseh predmetnih področjih. Medpredmetno povezovanje pomeni iskanje vertikalnih in horizontalnih povezav predmeta z drugimi predmetnimi področji, sodelovanje učiteljev različnih predmetnih področij, skupno načrtovanje obravnave sorodnih vsebin, izmenjavo primerov in nalog, načrtovanje projektnega tedna in podobno.« (Učni načrt: Fizika, str. 32)

Knjižnično informacijsko znanje (v nadaljevanju KIZ) ni samostojen predmet, ampak so to znanja in spretnosti, ki jih morajo učenci usvojiti v povezavi z drugimi predmeti, ker so le tako osmišljeni. Namen KIZ je usposobiti učence za samostojno uporabo šolske knjižnice in knjižničnega gradiva, razvijati njihove kompetence na različnih področjih ter ozavestiti koncept, da znanje, pridobljeno pri enem predmetu, lahko uporabijo tudi pri drugem.

Cilj informacijskega opismenjevanja učencev je usvojitev informacijskega procesa, ki je temelj za samostojno učenje in omogoča učencem, da bodo znali reševati različne probleme. Poteka v okviru rednega vzgojno-izobraževalnega procesa, kjer učitelji sodelujejo s knjižničarjem, metoda dela pa je učenje z viri (iskanje, obdelava in vrednotenje podatkov iz različnih virov). To pomeni, da učitelji in učenci uporabljajo knjižnico in njeno gradivo ter druge informacijske vire, ki so dosegljivi z računalniško in komunikacijsko tehnologijo, kot pripomoček za učenje in poučevanje. Učenci tako ob pomoči učitelja in knjižničarja rešujejo določen raziskovalni problem, ki je rešljiv z informacijskimi viri, ki so navadno del knjižnične zbirke. Rezultat učne enote je lahko tudi pisni izdelek. Ob takšnem reševanju učnega raziskovalnega problema z informacijskimi

Cilj informacijskega opismenjevanja učencev je usvojitev informacijskega procesa, ki je temelj za samostojno učenje in omogoča učencem, da bodo znali reševati različne probleme.

viri učenci hkrati usvajajo vsebinska in procesna znanja, ob poznavanju tematike se tudi informacijsko opismenjujejo (Novljan, 2010).

KIZ IN INFORMACIJSKO OPISMENJEVANJE

Šolska knjižnica s KIZ razvija ključne kompetence zlasti na treh ključnih področjih: branje, informacijska pismenost in učenje. Vseh teh kompetenc knjižničar sam ne more kakovostno razvijati, zato je nujno povezovanje in sodelovanje z učitelji drugih predmetov. To dosežemo z medpredmetnim povezovanjem in timskim poučevanjem (Vovk, 2010).

V okviru učenja in razvijanja informacijske pismenosti šolski knjižničar koordinira in usklajuje aktivnosti na tem področju, sodeluje pri pripravi različnih gradiv, razvija nove pristope k izobraževanju, dela v timu z drugimi učitelji, ki so specialisti za posamezne stroke oziroma znanstvene discipline. Skupaj navajajo učence na aktivno učenje, kritično mišljenje in samostojno reševanje problemov, oblikujejo učne vsebine, izbirajo teme oziroma vprašanja, ki jih morajo učenci reševati, dogovorijo se o metodah, pristopih, učnih pripomočkih. Take naloge je torej mogoče opravljati le v sodelovanju s strokovnimi delavci in ob primerni usposobljenosti (Vilar, 2014).

MEDPREDMETNO SODELOVANJE: KIZ IN FIZIKA

Pri medpredmetnem povezovanju je bistvo timsko poučevanje, kar pomeni, da dva ali več

Slika 1: Literatura, ki sva jo vzeli za osnovo

V okviru učenja in razvijanja informacijske pismenosti šolski knjižničar koordinira in usklajuje aktivnosti na tem področju, sodeluje pri pripravi različnih gradiv, razvija nove pristope k izobraževanju, dela v timu z drugimi učitelji, ki so specialisti za posamezne stroke oziroma znanstvene discipline.

učitelj hkrati ne le izvaja pouk skupinsko, temveč ga tudi načrtuje in vrednoti skupinsko. Zato mora tim delovati načrtno: učitelj in knjižničar skupaj izbereta temo, način dela, učne metode in trajanje take oblike dela. Odgovornost si delita, zato sta pri svojem delu avtonomna. Za uspeh je ključno, da drug drugemu zaupata (Zwitter, 2012).

Ideja predmetne učiteljice, da bi temo vesolja obdelali učenci samostojno in da bi bil rezultat dela izvirni strip, je takoj padla na plodna tla. Sicer vesolje že več let obravnavamo v sklopu KIZ, letos pa je bila izdelava stripa dodana vrednost. Najprej sva se morali dogovoriti, kakšne cilje želiva doseči. V nadaljevanju je nastal osnutek PowerPoint predstavitve, ki sva jo nadgrajevali in dopolnjevali.

Na začetku pouka sem se z učenci najprej pogovarjala o tem, kaj je strip, razlago smo preverili tudi v Slovarju slovenskega knjižnega jezika in na spletnem portalu Fran. V dveh videoposnetkih so si ogledali, kako nastaja risani in računalniški strip, omenila pa sem nekaj najbolj znanih slovenskih striparjev, čeprav so učenci bolj kot njih poznali njihova dela (Zvitorepec, Tonček Bontonček, Maruška potepuška itd.).

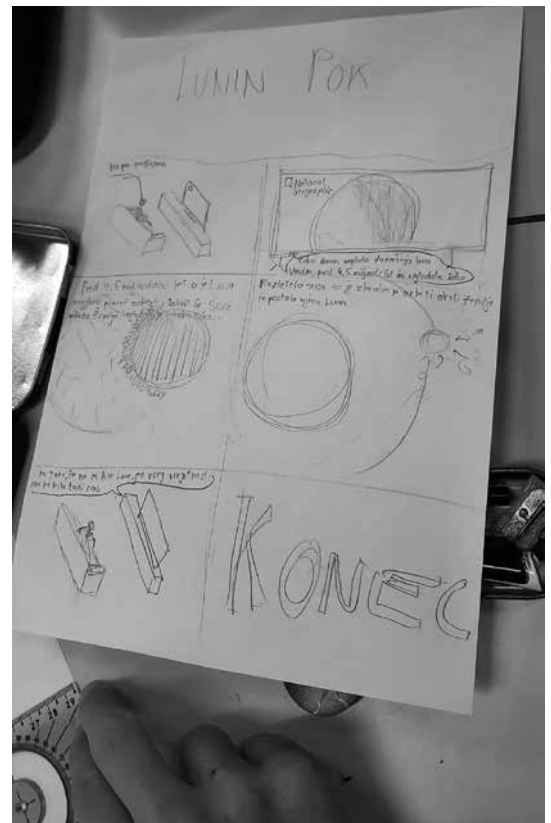
Nadaljevanje je prevzela učiteljica fizike, ki je razložila, kako bo potekalo delo. Učence je seznanila, da bodo delali v parih oz. trojkah, temo pa si bodo lahko poljubno izbrali. Čeprav se sliši enostavno, pa pri temi vesolja to še zdaleč ni lahko. Tema je široka, v stripu pa je treba razložiti le en pojem/pojav/dogodek. Da so učenci sploh lahko začeli delati, smo nato ponovili znanje o urejenosti knjižnih polic,

Slika 2: Preučevanje literature

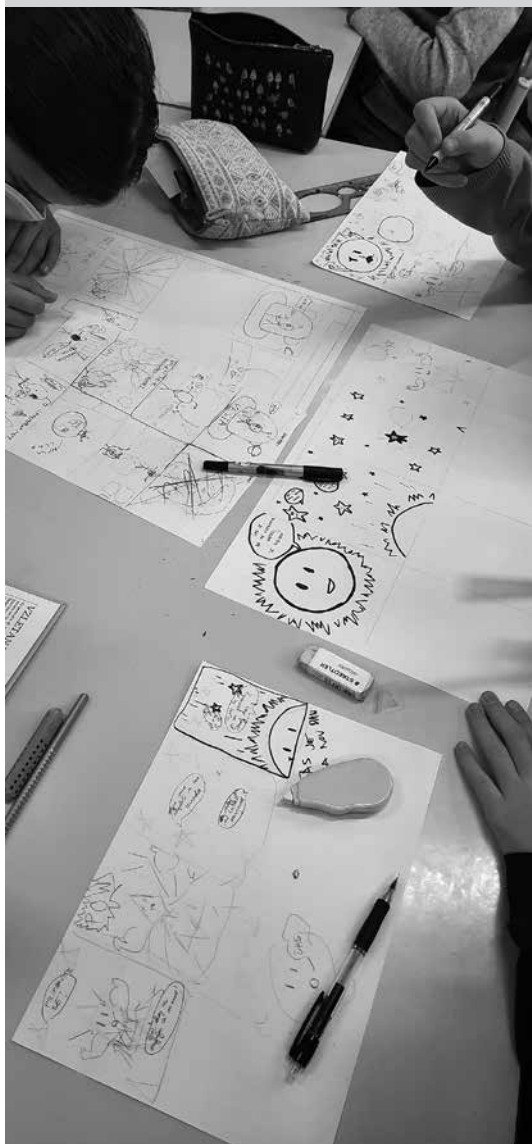
dotaknili smo se UDK-ja in skupaj določili ustrezne vrstilce. Potem so učenci samostojno iskali gradivo in se zatopili v brskanje po njem. Najtežja je bila izbira teme, potem pa je delo kar steklo.

Učenci so morali na list papirja A4 najprej narediti osnutek, ki je bil osnova za končni izdelek na formatu A3. Zahteva učiteljice je bila, da ima strip najmanj štiri okenca, čeprav jim je svetovala, naj jih naredijo več, ker bo lažje zgraditi dobro zgodbo.

Sliki 3 in 4: Ustvarjanje stripa

Čeprav so imeli na voljo dve uri, se je že vmes izkazalo, da bo časa premalo. Ker sva želeli, da so izdelki narejeni do konca, je učiteljica v naslednjem tednu zaključevanju namenila še eno dodatno uro.

Sliki 5 in 6: Izdelovanje stripa

Da izdelki ne bi ostali neopaženi, sva v naslednjem tednu pripravili v šolski avli razstavo, kjer so prav vsi stripi dobili svoje mesto. Seveda so največ zanimanja za ogled najprej pokazali ustvarjalci sami, vsak mimoidoči pa je

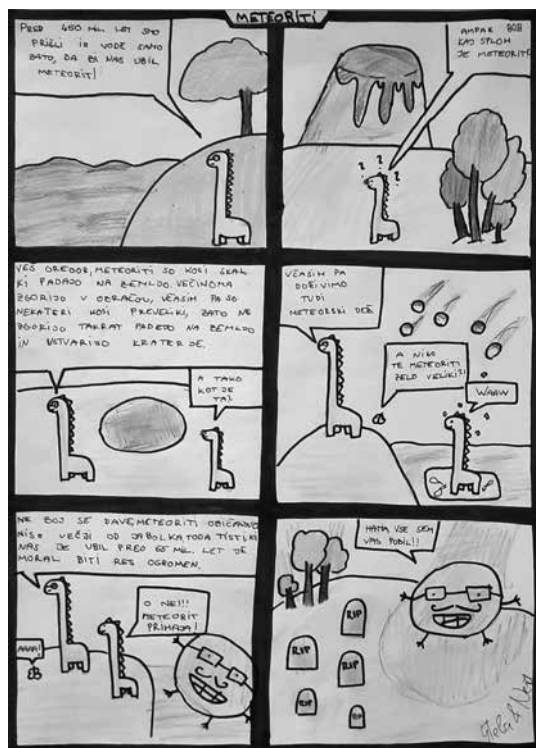

Sliki 7: Razstava v avli

vsaj pokukal, če se že ni bolj natančno pogledil v razstavljene izdelke. Odziv na razstavo je bil zelo pozitiven.

Učenci so morali za izhodni listek (povratna informacija) ob koncu pouka zapisati pluse in minuse te ure.

Po opravljeni evalvaciji sva z učiteljico sklenili, da naslednje leto poskusiva celotno temo vesolja obdelati na tak način. S tem bodo imeli učenci dovolj časa (raztegnili bi na ves mesec), da se poglobijo v osnovne pojme, ki jih morajo usvojiti, čas pa bo tudi za likovno dovršenost stripa.

učenci. Med glavnimi nalogami šolskega knjižničarja je skrb, da se šolska knjižnica ustrezno vključi v vzgojno-izobraževalni proces. Tako je tudi soodgovoren za kakovost tega procesa (Vilar, 2014).

Na naši šoli so učitelji navajeni medpredmetnega sodelovanja. Učenci so pri pouku

aktivni. Ure največkrat potekajo v šolski knjižnici, zato je motivacije za delo pri učencih dovolj. Najbolj so ponosni nase, ko vidijo, da lahko v kratkem času nastanejo dobri rezultati. Največjo težo opravljenemu delu je tokrat dala razstava v šolski avli, saj so si lahko vsi učenci ogledali izvirne stripe na temo vesolja. ●

Viri in literatura

Mrak, K. (2016). Knjižnično informacijsko znanje v poklicnem in srednjem strokovnem izobraževanju. *Šolska knjižnica*, 25 (3-4), str. 28–36.

Novljan, S. (2010). *Knjižnica za ustvarjalno učenje. Posodobitve pouka v gimnazijski praksi. Knjižnično informacijsko znanje*. Pridobljeno 17. 11. 2021 s spletne strani: https://www.zrss.si/projektiess/gradiva/posgim/GRA_Knjiznicno_informacijsko_znanje.pdf.

Steinbuch, M. (2014). *Posodobitev pouka s knjižnico in knjižničnim informacijskim znanjem v osnovni šoli. Posodobitve pouka v osnovnošolski praksi. Knjižnično informacijsko znanje*. Pridobljeno 17. 11. 2021 s spletne strani: <https://www.zrss.si/digitalnaknjiznica/pos-pouka-os-KIZ/files/assets/basic-html/index.html#page1>.

Učni načrt. Program osnovna šola. Fizika (2011).

Pridobljeno 17. 11. 2021 s spletne strani: https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/obvezni/UN_fizika.pdf.

Vilar, P. (2014). *Vloga šolske knjižnice in knjižničarja. Posodobitve pouka v osnovnošolski praksi. Knjižnično informacijsko znanje*. Pridobljeno 17. 11. 2021 s spletne strani: <https://www.zrss.si/digitalnaknjiznica/pos-pouka-os-KIZ/files/assets/basic-html/index.html#page1>.

Vovk, L. (2010). Pravljična beseda odpira vrata do vseveda. *Šolska knjižnica*, 20 (3-4), str. 241–256.

Zwitter, S. (2012). *Pedagoško delo v šolski knjižnici*. Ljubljana: Modrijan.

ANDREJA URBANEC, univ. dipl. bibl. in prof. geografije, zaposlena na Osnovni šoli Orehek Kranj
Naslov: Osnovna šola Orehek Kranj, Zasavska cesta 53a, 4000 Kranj
E-naslov: andreja.urbanec@osorehek.si

Medgeneracijsko branje

Intergenerational Reading

Ksenija Kregar

UDK 028.5:374

Izvleček

V prispevku so predstavljeni nekateri vidiki medgeneracijskega sodelovanja. Pri medgeneracijskem povezovanju gre za povezovanje med generacijami, predvsem pa tudi za medčloveški odnos. Medgeneracijsko povezovanje postaja v družbi, ki se stara, družbena nuja. Prispevek obravnava tudi odnos mladih do starosti, ki je ključnega pomena pri tovrstnem sodelovanju. Govorimo pa tudi o tem, kaj je značilno za odraslega bralca. Ne nazadnje pa tudi o samem projektu. Njegovemu namenu in ciljih projekta. Projekt se imenuje Medgeneracijsko branje. Njegov namen je, da mlajša generacija polepša urice starostnikom, ki sami več ne morejo brati. Cilj pa je krepitev solidarnosti med mladimi in starimi, vzpostavljanje sodelovanja in spoštovanja.

Ključne besede:

medgeneracijsko branje, odnos mladi – starejši, mladi, starostniki, projekt, branje, bralna značka

Keywords:

Medgeneracijsko branje/
Intergenerational Reading,
relationship between the young
and old, young people, the
elderly, project, reading, reading
badge

Abstract

The article presents certain aspects of intergenerational cooperation. Intergenerational integration is about establishing connections between generations and, above all, human relations. In an ageing society, intergenerational integration is becoming a social necessity. The article also discusses young people's attitudes towards old age, which is of key importance in such cooperation. It also talks about the characteristics of an adult reader. And, last but not least, about the project itself. About its purpose and goals. The project is called "Medgeneracijsko branje/Intergenerational Reading". The purpose of the project is for the younger generation to bring joy to the elderly who are no longer able to read. The goal is to strengthen solidarity between the young and old, and to establish cooperation and respect.

UVOD

Branje je vseživljenjski proces, nekaj, kar se učimo in razvijamo od začetka življenja, med šolo in ko odrastemo. Nesmiselno bi bilo reči, da se branje konča s srednjo šolo ali fakulteto. Ko odrastemo, se še naprej učimo brati tako, da bogatimo svoje življenje in svoj odnos do knjig. Prednost odraslega bralca je v tem, da ima ogromno izkušenj. Pri medgeneracijskem povezovanju gre za povezovanje med generacijami, predvsem gre za medčloveški odnos in uresničevanje medgeneracijske solidarnosti v današnjih družbenih razmerah.

Ko govorimo o sožitju generacij, imamo v mislih sožitje med mladimi, srednje starimi in starimi. Vse družbe v Evropi se starajo. Razmerje med mlajšimi in starejšimi generacijami se spreminja na račun povprečnega števila starejših. Tudi v Sloveniji predstavljajo starejši največjo družbeno skupino. 15,4 % slovenskega prebivalstva ima več kot 65 let in le 15 % je mlajših od 15 let (Kralj, 2013). Medgeneracijsko povezovanje postaja zavestna odločitev. Razumemo jo kot izmenjavo spoznanj in izkušenj, učenje, druženje, pomoč ene generacije drugi, ohranjanje in širjenje socialne mreže. Prav tako pa tudi ohranjanje materialne varnosti in kulturne dediščine. Medgeneracijsko povezovanje prinaša sodelujočim novo kakovost življenja, zagotavlja občutek varnosti in sprejetosti v kraju kjer živi, lajša osamljenost ter krepi duševno in telesno zdravje (Kralj, 2013).

ODNOS MLADIH DO STAROSTI

V današnjem času so še vedno globoko zakoreninjeni negativni odnos in predsodki do staranja. Stereotipi nastanejo zaradi pomanjkanja izkušenj z ostarelimi in nezadostnega znanja o staranju in starosti. Večina ljudi bi se najraje izognila razmišljanju o starosti in staranju, ker mislijo, da starost prinaša negativne situacije (Benkovič, 2018).

V naši kulturi ima starost še vedno prizvok obdobja, ko postaneš neuporaben, pozabljiv, tečen za malenkosti, skratka, bolj v napoto kot v korist družini. Vendar je starost ravno tako kot otroštvo obdobje, ki zahteva posebne po-

goje in ima posebne zakonitosti, ki pa jih danes nekako nočemo videti in se z njimi soočiti. Gre tudi za to, da se stari« ne morejo spremeniti«, mlajši moramo najprej sprejeti, nato pa oblikovati nov odnos do njih (Zalokar Divjak, 1998).

V manj civiliziranih kulturah so bili stari vedno nosilci modrosti, moči in zgleda mlajšim. Ker so mnogo doživeli, izkusili, pomeni tudi, da so bili dobro opremljeni za življenje (Zalokar Divjak, 1998).

Zmožnosti in znanje starejših so pomemben del človeškega in družbenega kapitala. Aktiviranje in uporaba teh zmožnosti bi utrdila družbeni položaj starejših, in kar je še pomembnejše, razbremenila bi mlajše generacije. Za družbeni razvoj je pomembno, da se dosežki preteklih rodov prenašajo na mlajše. V primerjavi z mlajšimi imajo starejši v izobilju predvsem izkustveno pridobljeno znanje. Njihovo znanje je z leti pridobilo določeno širino in primerjalni vidik ter priložnost, da se je v praksi preverilo in uporabilo. Sodelovanje obeh generacij bi mlajšim zmanjšalo vloženega napora na poti do ciljev ter pripomoglo k sprejemanju bolj pravih odločitev. Kljub temu da veljajo starejši za neizčrpen vir znanja in izkušenj, jim le-tega na drugi strani primanjkuje. Dejstvo je, da se svet spreminja in da so vse generacije primorane, da stopijo v korak s spremembami in se jim znajo ustrezno prilagoditi. Pomembno je, da razumemo, kako se svet spreminja, da ostanemo budni in vedoželjni in da delujemo, da se ne izključimo in dovolimo, da bi nas drugi potisnili na družbeni rob. Medgeneracijsko sodelovanje tukaj odigra ključno vlogo saj poskrbi, da se neprestano izmenjujejo znanja in izkušnje (Kralj, 2013).

Zdi se, kot da mladost in starost neprestano tekmujeta. Enega največjih dosežkov družbe 20. stoletja predstavljajo podaljševanje življenjske dobe in s tem povezane spremembe v demografskem staranju prebivalstva. Mladi, ki danes živijo v svetu napredne tehnologije in medicine, doživljajo staranje in starost drugače, kot so ga doživljali današnji stari ljudje, ko so bili v njihovih letih. Strah pred staranjem in diskriminacija starih ljudi sta povezana tudi s kulturo današnjih družb. Kljub vedno manjšim razlikam med kulturami je še vedno moč

Medgeneracijsko povezovanje postaja zavestna odločitev. Razumemo jo kot izmenjavo spoznanj in izkušenj, učenje, druženje, pomoč ene generacije drugi, ohranjanje in širjenje socialne mreže. Prav tako pa tudi ohranjanje materialne varnosti in kulturne dediščine.

Zmožnosti in znanje starejših so pomemben del človeškega in družbenega kapitala. Aktiviranje in uporaba teh zmožnosti bi utrdila družbeni položaj starejših, in kar je še pomembnejše, razbremenila bi mlajše generacije.

Strah pred staranjem in diskriminacija starih ljudi sta povezana tudi s kulturo današnjih družb. Kljub vedno manjšim razlikam med kulturami je še vedno moč zaznati drugačen pogled na staranje in starost s strani individualističnih ter kolektivističnih kultur.

Branje je družbena izkušnja. Posameznika nič bolj ne navduši, da bi prebral knjigo, kakor prepričljivo priporočilo nekoga drugega.

zaznati drugačen pogled na staranje in starost s strani individualističnih ter kolektivističnih kultur. Pri slednjih je dojemanje starosti in starih ljudi pozitivno, v ospredju sta družina in skrb za družinske člane. Individualistične kulture poudarjajo posameznika kot individu-um, ki mu navezanost na družino ni primarne-ga pomena, temveč mu to predstavlja skrb za samega sebe (Kožmelj, 2019).

ODRASLI BRALEC

Ogromna prednost, ki jo imamo kot odrasli bralci, so izkušnje. Zato morajo naši otroci v srednji šoli še naprej brati veliko literaturo in mi kot odrasli vedno znova posegati po njej. Knjiga ali zgodba, ki je za odraslega pomembna, odzvanja navznoter, dotika se nečesa globoko v nas. Zgodi se nam, da po prebranem odstavku lahko odgovorimo« To sem mislil/-a« ali: »To sem čutil-a.« Pisana beseda povezuje našo najglobljo človeškost z zamislimi, upi in sanjami drugih ljudi (Kropp, 2000).

Kot odrasli se lahko spominjamo besed, podob in lastnih spominov. Ko naletimo na odlomek, ki nas posebej prevzame, samodejno upočasnimo hitrost branja, tako da lahko uživamo v pripovedništvu. Skozi opis mesta lahko na primer zdravimo s 400 ali več besedami na minuto, pri besedah, ki odzvanjajo v nas, pa bomo upočasnili hitrost za več kot polovico. Kadar beremo, nadzorujemo podobe v literarnem besedilu, ob gledanju televizije pa nadzor izgubimo. Ta nadzor nam daje moč, da se pomudimo pri besedah in uživamo v podobah in spominih, ki se ustvarjajo v našem duhu (Kropp, 2000).

Da bi se lotili brati, ni nič učinkovitejšega kakor prepričljivo priporočilo prijatelja. Bralske skupine združujejo številne ljudi, da si v njihovem okviru izmenjujejo mnenja o knjigah, ki so jih prebrali, si jih izposojajo in še kako drugače vzpostavljajo stik za družbeni vidik branja (Kropp, 2000). Ne smemo pozabiti, da je branje družbena izkušnja. Posameznika nič bolj ne navduši, da bi prebral knjigo, kakor prepričljivo priporočilo nekoga drugega. Del veselja, ki ga prinaša branje, je, da svoje izkustvo delimo.

OPIS PROJEKTA MEDGENERACIJSKO BRANJE IN NJEGOV NAMEN

Prvo bralno značko sta osnovala pisatelj Leopold Suhodolčan in prof. Stanko Kotnik. Prve značke so bile podeljene leta 1961 in imajo na Slovenskem tradicijo. Generacije učencev so tekmovala za bralne značke in bile ponosne nanje. Na prijeten, pozitivno tekmovalen način so bralne značke mladim omogočale približati branje in jih oblikovati v bralce za vse življenje.

V Domu za varstvo odraslih Velenje prebiva generacija starostnikov, ki iz različnih razlogov nikoli ni imela priložnosti osvojiti bralne značke. V domu se zavedajo, da za novo pridobivanje znanj in veščin v življenju nikoli ni prepozno. Prav zato so se 2015 leta odločili organizirati Bralno značko Ferija Lainščka. S tem pa omogočili stanovalcem, da jo osvojijo. Bralno značko osvojijo vsi udeleženci projekta. Tak dogovor je bil sprejet na začetnem sestanku. Je pa to posebna bralna značka, vezana na literaturo, ki jo prebiramo v domu starejših občanov

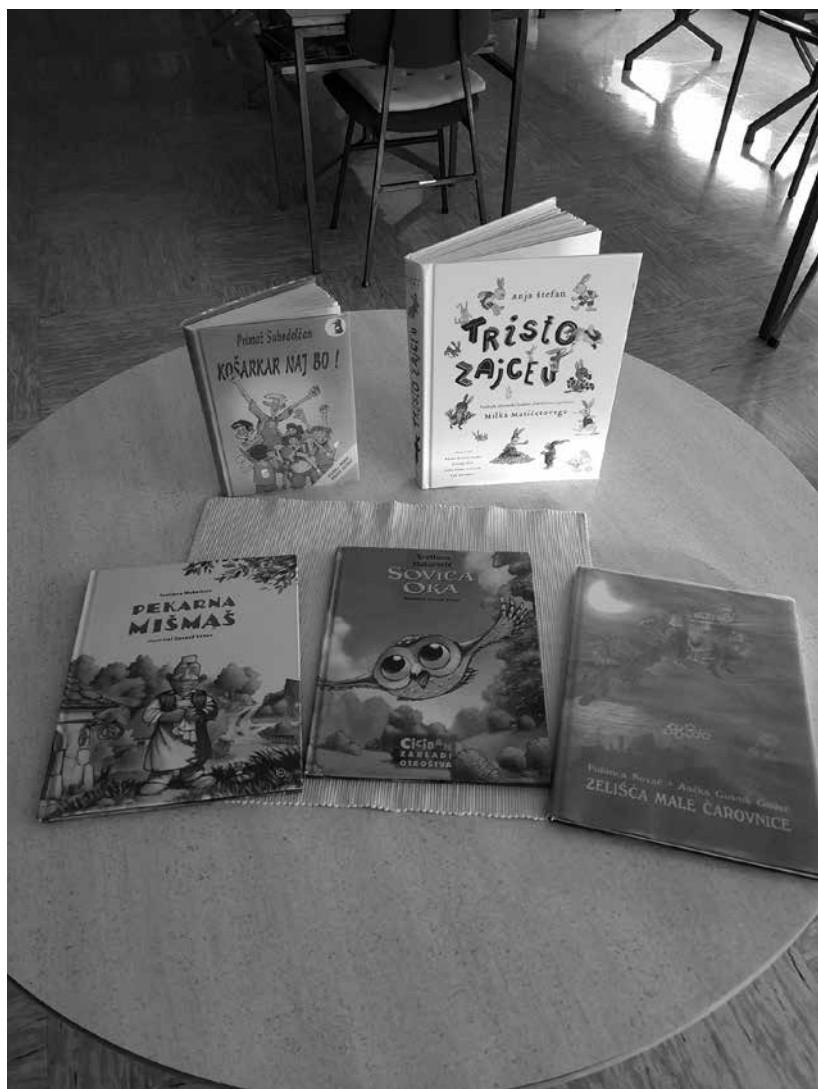
V Domu za varstvo odraslih se je utrnila ideja in res so začeli s projektom. S tem pa so seveda odprli prenekatero željo in skrajšali kakš hladen zimski varovancem. Projekt je namenjen predvsem prepletanju generacij na način, da mlajša generacija polepša urice predolгих dni starostnikom, ki sami več ne morejo brati.

Cilji projekta:

- Širitev kulture branja
- Krepitev solidarnosti med mladimi in stari-mi
- Vzpostavljanje sodelovanja in spoštovanja
- Medgeneracijsko sodelovanje
- Sožitje generacij in uresničevanje medgene-racijske solidarnosti
- Druženje, učenje
- Pomoč ene generacije drugi generaciji
- Razvijanje pozitivne podobe staranja in starejših ljudi v družbi
- Prenašanje izkušenj dedkov in babic na neprave vnuke in vnukinje
- Popestritev dni starostnikom v domu

IZVEDBA PROJEKTA

Čas branja in druženja si vključeni izberemo sami po medsebojnem dogovoru. Za dosego cilja je treba prebrati tri knjige izbranega avtorja. Tudi o tem se predhodno dogovorimo na uvodnem sestanku v Domu za varstvo odraslih. V projekt je vključenih 5 šol, ki že vsa leta sodelujemo. Naši otroci zelo radi berejo starejšim. Vsako leto imamo druge bralce razen enega učenca, ki je že vsa leta z nami. Sama izberem 5–6 učencev, ki se tudi sami zanimajo za tovrstno obliko branja in so spretni bralci. Izberem učence tretjega vzgojno-izobraževalnega obdobja, ki že tekoče berejo. Po navadi so to učenci, ki sami veliko berejo in si veliko izposojajo v knjižnici. Predstavim jim projekt

Slika 1: Izbor knjig za medgeneracijsko branje

in se z njimi pogovorim. Vsaka šola si sama izbere termin za branje, ki se ga potem drži. Mi imamo po navadi zimska meseca januar in februar. Enkrat tedensko, na točno določen dan in uro, odidemo v dom in tam prebiramo izbrano literaturo. Srečanj je okoli šest. Naši učenci so seznanjeni z izborom, prav tako pa tudi varovanci doma za starejše občane. Tudi varovancev je približno 6 na skupino. Posedemo se v krog in branje se lahko začne. Berejo tako, da smo vsi skupaj in učenci izmenjaje berejo knjigo vsem starostnikom skupaj. Med branjem in po njem pa se o prebranem tudi pogovarjamo. Starejši običajno povedo o svojih izkušnjah, mlajši pa jim radi prisluhnejo in seveda dodajo kaj svojega. Mlajši, ki berejo starejšim, tako pripomorejo, da bralno značko osvojijo tudi starejši. Vse skupaj traja približno eno šolsko uro na posamezno srečanje. Starejši ljudje namreč zelo težko sledijo branju več kot 45 minut. Hitro se utrudijo in zato so srečanja bolj kratka. Ko sedimo v krogu, se branje lahko začne. Naši otroci berejo tako, da vsak prebere eno stran ali eno poglavje, odvisno od literature, ki smo jo izbrali za srečanja. Ko smo knjigo oz. poglavje prebrali, pa sledi še pogovor o prebranem. Vsako srečanje podkrepimo s pogovorom med mladimi in starejšimi.

Maja, ko se vse šole zvrstijo v branju, pa izvedemo še zaključno prireditev, ki poteka v Domu za varstvo odraslih. Zberemo se vsi mentorji, učenci in starostniki, ki so sodelovali v projektu. Na zaključek po navadi povabimo pisatelja, čigar dela smo prebirali. Delo izberemo skupaj z vodjo projekta. Zanj se odločimo na uvodnem sestanku. Odločimo se med predlogi, ki jih pripravijo vodje projekta iz doma in mentorji iz šol. Naši učenci pa pripravijo kratek kulturni program. Tu mislim na učence, ki so bili vključeni v ta projekt iz vseh šol. Med šolami se dogovorimo, katero točko bo kdo imel, in pripravimo program. Ta je po navadi kratek. Učenci običajno kaj zapojejo ali zaigrajo na kak inštrument. Pogovor s pisateljem pa vodi nekdo od zaposlenih po navadi kar vodja projekta iz Doma za varstvo odraslih. Programu in pogovoru s pisateljem sledi podelitev priznanj ob zaključku bralne značke. Priznanja dobijo vsi udeleženci. Podelijo jih vodje projekta iz doma ter direktorica Doma

za varstvo odraslih Velenje. Kadar pa pisatelja, iz različnih razlogov, ne moremo povabiti, pa imamo organizirano kinopredstavo v domu. Čisto na koncu pa imamo tudi kak prigrizek ali posladek in potem odidemo domov.

Učenci so nad projektom zelo navdušeni. Komaj čakajo, da pride dan, ko odidemo brat. Starostniki pa so nas tudi vedno neizmerno veseli. Namen projekta je omiliti osamljenost, izoliranost in občutek nepotrebnosti starih ljudi v domu in učencem osnovnih šol na njim razumljiv način približati starostnika in njegovo življenje. Poleg tega stari ljudje z zadovoljstvom in zanosom prenašajo svoje izkušnje in modrost na mlajše generacije. Vse to pa bomo dosegli skozi kulturo branja knjig in z udejstvovanjem ter izvedbo različnih kulturnih prireditev na tematiko branja.

SKLEP

Staranje prebivalstva je pomemben pojav družbe. Živimo v obdobju globalizacije, zdravstveni napredek ter kakovostno življenje pa vplivata na zmanjšanje umrljivosti ter podaljševanje življenjske dobe posameznikov. Spreminjanje strukture prebivalstva zagotovo vpliva na družbo in tudi na posameznika, ko se sooča s staranjem bližnjih. Zelo pomemben je tudi odnos mladega človeka do staranja. Zato pri projektu medgeneracijsko branje utrjujemo in izboljšujemo odnos mladih do staranja in starostnikov. Tisti mladi, ki se za projekt odločijo, bodo v življenju starost gotovo doživljali drugače. Na starostnike in staranje bodo gledali bolj razumevajoče. Socialna povezanost in medgeneracijska solidarnost sta pri odnosu do staranja in starosti zelo pomembni. Zato smo zelo veseli, ko se mladi prostovoljno odločijo, da bodo sodelovali v projektu. S tem pa se seveda zmanjšujejo stereotipni pogledi na staranje in starostnike. ●

Viri in literatura

Kropp, P.(2000). *Vzgojanje bralca: naj vaš otrok postane bralec za vse življenje*. Tržič: Učila.
Zalokar Divjak, Z. (1998). *Vzgoja za smisel življenja*. Ljubljana: Educy.
Kralj, A. https://ventilatorbesed.com/?opcija=kom_clanki&oce=64&id=17 2013.

Benkovič, B. (2018). *Odnos do staranja in starejših ljudi*. Diplomski naloga. Ljubljana: Fakulteta za zdravstvene vede.
Kožmelj, T (2019). *Odnos mladih do staranja in starosti med različnimi kulturami*. Diplomski naloga. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

KSENIIJA KREGAR, univ. dipl. ped., bibl., zaposlena na Osnovni šoli Livada Velenje
Naslov: Osnovna šola Livada Velenje, Efenkova 60, 3320 Velenje
E-naslov: ksenija.kregar@guest.arnes.si

Mesec šolskih knjižnic na novi Osnovni šoli Zagradec

STROKA IN
PRAKSA

School Library Month at New Zagradec Primary School

Branka Lah

UDK 027.8:37.091.3

Izvleček

Avtorica v prispevku predstavi praznovanje meseca šolskih knjižnic na novi Osnovni šoli Zagradec. Posveča mu posebno pozornost, saj meni, da je odlična priložnost, da se šolsko knjižnico postavi v središče šole. V šolskem letu 2021/2022 je bil naslov praznovanja Pravljičice in ljudske povesti po svetu. Glavne teme so bili škrti, pravljice, ki jih je zapisal rojak Josip Jurčič, in še nekoliko bolj strašljiva pravljlična bitja, ki oživijo v noči čarovnic. Učenci so praznovanje vzeli za svoje, še posebno kreativni in produktivni so bili pri ustvarjanju albuma pravljličnih bitij in »tunela groze«. Kljub določenim omejitvam zaradi epidemije je praznovanje izpolnilo pričakovanja, saj se je povečal interes učencev za obiskovanje knjižnice. Še bolj pa veseli bolj aktivna udeležba učencev pri ustvarjalnih dogodkih v knjižnici. Pričakovanja, ideje in želje učencev pa porajajo nove aktivnosti, ki jih bodo lahko skupaj uresničevali tudi v prihodnje.

Ključne besede:

šolska knjižnica, mesec šolskih knjižnic, pravljice, pravljlična bitja, domišljija, škrti, Josip Jurčič, noč čarovnic, Zagradec

Keywords:

school library, School Library Month, fairy tales, fairy-tale creatures, imagination, dwarfs, Josip Jurčič, Halloween, Zagradec

Abstract

The article presents the School Library Month celebration at the new Zagradec Primary School. The celebration is considered to be a great opportunity to put the school library at the centre of the school. This year's title was "Fairy Tales and Folk Tales around the World". The main topics were dwarfs, fairy tales by Josip Jurčič and scary fairy-tale creatures that come alive on Halloween. Pupils identified with the celebration. They were especially creative and productive with the Fairy-Tale Creatures Album and with creating the "Tunnel of Horror". Despite the COVID-19 restrictions, the celebration met our expectations, since an increased interest in visiting the library was noticed among the pupils. But it is even more inspiring to witness their active participation in creative events at the library. Their expectations, ideas and wishes can give rise to even more activities that could be realized in the future.

*Če želite, da bo vaš otrok inteligenten,
mu berite pravljice.*

*Če želite, da bo še pametnejši,
mu berite še več pravljic.*

(Albert Einstein)

UVOD

Osnovna šola Zagradec je s 1. 9. 2021 odprla nov, prelomen list v svoji zgodovini. Dolgoletne želje krajanov so se z izpolnjenimi pogoji za samostojnost uresničile in v Suhi krajini smo dobili novo šolo, kjer se šolajo učenci iz šolskih okolišev Zagradca, Ambrusa in Krke.

V knjižnici OŠ Zagradec smo že v preteklih letih, ko smo bili še podružnica OŠ Stična, zelo velik poudarek namenili praznovanju meseca šolskih knjižnic. V zadnjih letih smo skupaj s kolegoma knjižničarjema že z mednarodnim dnevom pismenosti, vključenostjo v nacionalni projekt Beremo skupaj in obeleževanjem dneva zlate knjige šolsko in širšo javnost ozaveščali o pomenu branja in obiskovanja knjižnic. Te aktivnosti so kulminirale s praznovanjem meseca šolskih knjižnic, saj si v tem času prizadevamo postaviti šolsko knjižnico v **samo središče šole**, da postane ne samo na papirju, pač pa tudi vsakodnevno, **srce šole**.

V času praznovanja meseca šolskih knjižnic si prizadevamo postaviti šolsko knjižnico v samo središče šole, da postane ne samo na papirju, pač pa tudi vsakodnevno, srce šole.

V prispevku predstavljam svoja izhodišča pri načrtovanju aktivnosti, organizacijski vidik, same aktivnosti, pa tudi težave, povezane z organizacijo praznovanja v času epidemije, moja opažanja, kako so ta praznovanja doživljali učenci in učitelji, ter moje zaključke.

IZHODIŠČA PRAZNOVANJA MESECA ŠOLSKIH KNJIŽNIC

Pri načrtovanju aktivnosti za mesec šolskih knjižnic je bilo moje najpomembnejše izhodišče izbira tistih **aktivnosti, ki bodo zanimive, in zabavne** ne le za učence, ampak tudi zame in vse preostale. Zakaj zame? Ker menim, da lahko učence navdušimo in motiviramo samo takrat, kadar smo tudi sami sproščeni, če v načrtovanih aktivnostih uživamo in se zabavamo.

Mesec šolskih knjižnic mi pomeni **praznovanje**, zato se mi zdi v tem času najbolj pomembno, da vsem uporabnikom knjižnice naš prostor predstavimo kot kraj dobrega počutja, sprejetosti, ustvarjalnosti in izražanja domišljije.

Nekatere **dejavnosti iz preteklih praznovanj**, za katere učenci pokažejo največji interes in zanimanje, poskušam prenesti tudi v tekoče leto, vendar se mi zdi pomembno, da celotno praznovanje čim bolj obarvam z **aktualno temo mednarodnega praznovanja**, če se le da, pa to temo povežem tudi s pomembnejšimi lokalnimi ali nacionalnimi dogodki.

V šolskem letu 2021/2022 je bila glavna tema Mednarodnega združenja šolskih knjižničarjev (IASL) »Pravljice in ljudske povesti po svetu«.

Šolska knjižnica je prostor, kjer sta doma tako **znanje** kot **domišljija**. Čeprav se v šoli upravičeno poudarja pomen znanja in znanosti in v šolskih knjižnicah spodbujamo raziskovanje in razgledanost, pa ne smemo zanemariti tudi **pravljic in domišljije**. Slednja ni le odmik od vsakodnevnih skrbi. Ponuja nam rešitve tam, kjer jih morda znanje še ne vidi, saj domišljija nima ne meja ne omejitev. Predvsem pa v šolski knjižnici ustvarja vzdušje ustvarjalnosti, pripadnosti in sprejetosti, saj poskuša pri učencih zbuditi prepoznavo in izražanje bolj ali manj skritih talentov, želja in interesov.

Ne vem povsem, ali je šlo za naključje ali pa mor-

Slika 1: Razstava slikanic in knjig o škratih v osrednjem delu šolske knjižnice

Pomembno je, da celotno praznovanje čim bolj obarvamo z aktualno temo mednarodnega praznovanja in jo povežemo s pomembnejšimi lokalnimi ali nacionalnimi dogodki.

da za pravljčni urok, ampak ravno v tem času smo v šolsko knjižnico dobili kar dve slikanici o škrtatih izpod peres lokalnih pisateljic. Pisateljica **Ivanka Mestnik**, ki v svojih delih opeva tudi lepote Krke in Suhe Krajine, je izdala ponatis dveh knjižic o gorjanskih škrtatih (**Gorjanski škrtati med ljudmi** in **Gorjanski škrtati v kraljestvu Brbuča**). Sodelavka, pisateljica in učiteljica matematike na naši šoli **Dragica Šteh** pa je ravno oktobra izdala drugi del v seriji domoznanskih slikanic, z naslovom **Škrat Ivan** in princesa **Ivanka** najdeta zaklad(e) na Krki. Slikanico je ilustrirala naša učiteljica za likovni pouk **Anka Švigelj Koželj**, ki je našo šolsko knjižnico že pred nekaj leti s pomočjo svojih učencev okrasila s čudovitimi stenski poslikavami pravljčnih bitij in literarnih junakov.

Vse te knjižne novosti smo skupaj s tematsko podobnimi knjigami **razstavili v osrednjem delu knjižnice** kot glavno vodilo in motivacijo za aktivnosti. Kar nekaj knjig je tako lažje našlo pot do svojih bralcev.

Tema prvega tedna so bili tako škrtatje in druga **pravljčna bitja**, v drugem tednu smo praznovanje naslonili na **pravljice** našega rojaka **Josipa Jurčiča**, ki mu je bilo posvečeno leto 2021, v zadnjem tednu pred počitnicami pa smo v šolski knjižnici dodali še mednarodno dimenzijo. Del knjižnice smo prestavili v »strašljivi« pravljčni svet izvorno keltskega, danes pa prek ameriške kulture vedno bolj znanega praznovanja **noči čarovnic** (Halloween).

AKTIVNOSTI

Prvi teden praznovanja meseca šolskih knjižnic že tradicionalno sovpada s praznovanjem tedna otroka, zato je bila večina aktivnosti na **temo škrtatkov** pripravljena prav za naše najmlajše učence.

Organizirali smo **pravljčne ure na temo škrtatkov**, starejši učenci so brali v oddelku podaljšanega bivanja, učiteljica Dragica Šteh pa je brala svojo knjigo o Škratu Ivanu, ki je odkrival zaklade na Krki.

Tudi knjižni in knjižničarski škrtati so znani po svoji nagajivosti, zato so obiskovalce šolske knjižnice čakale različne naloge – delavnice. Lahko so si izdelali **ŠKRATJA UŠESKA** iz barvnega papirja oziroma reševali **ŠKRATOVSKO ZMEŠNJAVO**. Opremljeni s štampilkami črk so popravljali napačne naslove, npr. na listku je pisalo GRIMM, W.: RDEČA MAPICA, učenci pa so morali najti napako in popraviti naslov, tako da je pisalo RDEČA KAPICA.

Učenci 4. razreda pa so imeli v šolski knjižnici **LOV ZA ZAKLADOM ... s škrtatom Ivanom** so v knjižnici iskali zaklade, ki se skrivajo v knjigah. V knjigah pravljic so iskali pravljčna bitja, med leposlovnimi knjigami stopnje C pravljčne živali, v pesmicah pravljčne predmete, v leposlovju P junake z nadnaravnimi lastnostmi, raziskovali pa so tudi poučne knjige, kjer so zapisane skrivnosti o škrtatih.

Slika 2: Učiteljica in pisateljica Dragica Šteh je svojo pravljico povežala s poslikavami na steni.

Slika 3: Na poslikavah na steni so ob reki Krki prikazani tudi kulturni zakladi naših krajev.

Slika 4: Izdelovanje škratjih ušes

Slika 5: Iskanje zakladov s škratom Ivanom

Slike 6, 7 in 8: Učenci OPB2 so šolsko knjižnico okrasili s škratki.

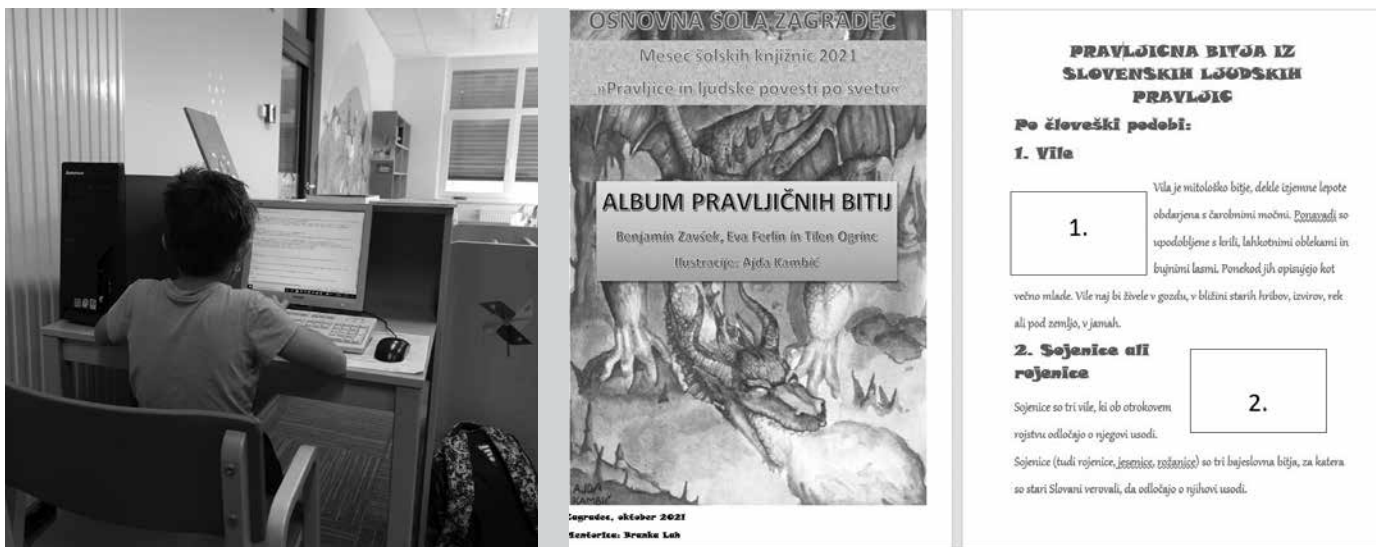
Tudi učenci v oddelkih podaljšane bivanja so radi prihajali v knjižnico. Pod mentorstvom učiteljice Mojce Pustovrh so motivirani s pravljicami o škratih šolsko knjižnico **okrasili s svojimi izdelki ... škratki in kazalkami za knjige v obliki škratkov.**

V drugem tednu smo tematiki škratov dodali še likovno poustvarjanje na temo ljudskih pravljic, ki jih je zapisal naš rojak Josip Jurčič. Posvečeno mu je bilo leto 2021, zato smo v dveh oddelkih petega razreda ilustrirali pravljico o Beli kači ter pravljico o psoglavcih. Učenci so ustvarili tri slikanice, ki so zdaj na ogled v šolski knjižnici.

Slika 9: Pravljične Josipa Jurčiča, ki so jih ilustrirali učenci 5. a in 5. b.

Na predmetni stopnji imamo v knjižnici nekaj zelo zagretyh učencev, ki so mesec šolskih knjižnic vzeli še bolj za svojega. Med odmori in po pouku so pod mojim mentorstvom ustvarili **album pravljicnih bitij**, ki predstavlja opise 31 pravljicnih bitij iz Slovenije in drugih delov sveta (iz stare grške mitologije, Francije, Kitajske, Japonske in Egipta). Za nekaj čudovitih ilustracij, ki krasijo posamezna poglavja, je poskrbela nadarjena učenka iz 9. b Ajda

Sliki 10 in 11: Učenec Benjamin Zavšek iz 6. a pri raziskovanju pravljčnih bitij

Kambič, album pa so v veselem decembru ustvarjali vsi učenci na šoli, ki so to želeli, saj so dobili nalepke, na katere so narisali pravljčna bitja in jih prilepili na ustrezno mesto.

Mesec šolskih knjižnic so vzeli za svojega tudi na podružnicah v **Ambrusu in na Krki**, kjer so tekmovali v iskanju pravljčnih bitij in prebirali pravljice o skratih. Dva učenca PŠ Ambrus, ki sta naštela največ pravljčnih bitij, sta bila decembra nagrajena s tematsko oblikovanimi priznanji in knjižno nagrado.

Zadnji teden pred počitnicami pa smo dejavnosti še bolj stopnjevali in vključili še več učencev predmetne stopnje. Mesec pravljic

smo izkoristili za preobrazbo in kreacijo »tunela groze«. Učenci so lahko na ustvarjalnih delavnicah po pouku izdelovali okraske (netopirje, duhce, okostnjake ipd.), najbolj zavzeti in vztrajni pa so se lotili okraševanja tunela.

Nad dvema omarama so razpeli rjuhe, tunel pa prepredli s pajkovimi mrežami. Police smo založili s tematsko izbranimi knjigami, dodali okraske, za ustvarjanje pravega razpoloženja pa smo dodali še svetlobne učinke (lučke, vrtečo kroglo) in glasbeno-vizualno podlago na tablici. Vrtela se je tematska, rahlo shrhljiva glasba, ki je še dodatno poskrbela za avten-

Sliki 12 in 13: Praznovanje v šolski knjižnici PŠ Ambrus

Sliki 14 in 15: Učenci izdelujejo okraske po predlogah in svoji domišljiji.

tičnost »tunela groze«. Učiteljica angleščine Silvija Valenčič je pri vходу v tunel poskrbela še za dodatno zabavo z vrsto »Halloween« šal v angleškem jeziku. Za najmlajše smo dodali tudi učenje nekaterih angleških besed na temo, tako da je bil sprehod skozi tunel tudi poučen.

Zaradi epidemioloških razmer smo za vstop določili pravila, tako da sta bila sočasno v tunelu lahko samo dva učenca iz istega mehurčka.

Učenci so tunel hitro vzeli za svojega, nekateri so na začetku kar hitro »zleteli« skozi, ampak

Slike 16, 17 in 18: »Tunnel of Horror«, ki so ga na temo »Halloween« okrasili in opremili učenci.

so se vanj nato ponovno vračali ob različnih priložnostih. Učiteljice na razredni stopnji so mi povedale, da se je želja po obiskovanju knjižnice precej povečala, najbolj pa je bilo razveseljivo, da se je povečala tudi izposoja knjig.

POMEN DODATNIH AKTIVNOSTI V ŠOLSKI KNJIŽNICI

Pri organizaciji meseca šolskih knjižnic je bila velika prednost, da sem v šolski knjižnici prisotna ves čas. V dovolj velikih matičnih šolah je to samoumevno, v manjših šolah in na podružnicah pa so učenci in učitelji tozadevno prikrajšani in lahko obisk knjižnice načrtujejo le enkrat ali dvakrat tedensko. Dodatne aktivnosti, ki dajejo šolski knjižnici dodano vrednost na šoli, so v tem primeru precej okrnjene.

Dejavnosti šolske knjižnice so bile močno okrnjene tudi zaradi epidemije. V šolskem letu 2021/2022 je bilo praznovanje meseca šolskih knjižnic za predmetno stopnjo prekinjeno že

sredi oktobra, odpovedati smo morali načrtovane Skype konference in mnoge druge aktivnosti.

V šolskem letu 2021/2022 smo kljub upoštevanju vseh ukrepov in pravil uspeli ustvariti tisto pravo praznovanje, da smo šolsko knjižnico ponovno približali učencem in jih motivirali za obisk.

Uspešno izveden mesec šolskih knjižnic je odzvanjal še naprej v november. Učenci zelo radi prihajajo v šolsko knjižnico, radi si izposojajo knjige, pomagajo v knjižnici, v nekaterih razredih pa so učenci samoiniciativno postali knjižničarkini pomočniki, ki urejajo tudi razredne knjižnice.

Počiščen in izpraznjen »tunnel« kar kliče po novih okrasitvah. Učenci iz 7. b, ki imajo v šolski knjižnici svojo učilnico, me že držijo za besedo, zato že delamo načrte in se pripravljamo na ustvarjanje pravljичne dežele iz naravnih in recikliranih materialov. V današnjih časih so takšne ustvarjalno sprostitvene aktivnosti še posebno pomembne. ●

Pri organizaciji meseca šolskih knjižnic je bila velika prednost, da sem v šolski knjižnici prisotna ves čas.

BRANKA LAH, univ. dipl. pedagog in sociolog kulture, zaposlena na Osnovni šoli Zagradec
Naslov: Osnovna šola Zagradec, Zagradec 33, 1303 Zagradec
E-naslov: branka.lah@os-zagradec.si

Kako približati knjigo in branje mladim bralcem – s primeri dobre prakse

How to Introduce Books and Reading to Young Readers – with Examples of Good Practice

Andreja Jaklič

UDK 028.5:373.2:373.3

Ključne besede:

motivacija za branje, vrtec, osnovna šola, pomen branja, branje v otroštvu

Izvleček

V prispevku je poudarjen pomen stika s knjigo že od najzgodnejšega otroštva dalje in kako branje pomembno vpliva na otrokov razvoj. Pri tem ključno vlogo igrajo otrokovi pomembni odrasli – starši, vzgojitelji in učitelji, ki otroka postopoma popeljejo v svet pisane besede. Dotaknemo se razmišljanja, kaj naj bo naš glavni cilj motiviranja otroka za branje. Je morda naš glavni cilj navdušiti otroka za knjigo ali predvsem doseči, da bo s svojimi bralnimi zmoglostmi sposoben kritično brati različna besedila? Nanizanih je tudi nekaj primerov dobre prakse, kako se lahko v vrtcu in šoli lotimo motiviranja otrok in njihovih staršev za branje, ter ideje nagrad za najaktivnejše bralce.

Abstract

This paper highlights the importance of a child's exposure to books from an early age and the impact that reading has on a child's development. A key role in this process has been attributed to the adults who play an important role in the early years of a child's life – parents, nursery staff and teachers. They gradually introduce the child to the world of the written word. We have been thinking about what our main goal should be when motivating a child to read. Is our main aim to get a child excited about a book or, more importantly, to ensure that their reading skills enable them to read a variety of texts critically? Examples of good practice have also been presented, showing how to encourage children and their parents to read in nurseries and schools. Ideas on how to reward the most active readers in school have also been presented.

Keywords:

reading motivation, nursery, primary school, importance of reading, reading in childhood

KLJUČNA VLOGA ODRASLEGA

Prispevek začujem z mislijo Paula Kroppa, ki v enem od svojih del pravi, da je ena najčudovitejših strani starševstva sodelovanje pri procesu, s pomočjo katerega otrok postane bralec. Ko dojenček drži knjigo in začne brbljati, kakor da bi bral, preizkuša govor in idejo o knjigi. Ko razume prvih nekaj besed v svoji najljubši knjigi, skuša obvladati pisano besedo in celoten svet jezika. Pozneje, ko bere zanesljiveje in hitreje, je njegova knjižna polica ogledalo njegovih raziskovanj sveta zunaj doma (Kropp, 2000).

Vsak otrok je željan novih izkušenj. Izkušnje pridobiva sam, ključno podporo pa pri tem igra njegov pomembni odrasli – roditelj, vzgojitelj, učitelj. Še posebej pri razvijanju branja otrok potrebuje odraslega, ki ga postopoma in skrbno popelje v svet pisane besede. Montserrat Sarto ga poimenuje kot posrednika, ki ga otrok potrebuje, da mu bo branje privzgojil, ki bo most med njim in knjigo, ki mu bo pokazal pomen branja in ga spremljal do konca procesa vzgoje v bralca (Sarto, 2015). Pri tem dodaja, da če želimo branje umestiti na pravo mesto, imajo poleg pedagoških delavcev pomembno vlogo vse od njegovega rojstva njegovi starši (po: Sarto, 2015). Razvijanje sposobnosti branja je za razvoj njegovih miselnih procesov ključnega pomena.

Mediji, sodobni hitri razvoj tehnologij in dostopnost informacij od bralca danes zahteva ne le kritično presojanje prebranega, pač pa tudi hitro povezovanje informacij med seboj. A ta misel ni tako nova, kajti že v času, ko je bil svet še brez pametnih telefonov in svetovni splet še na začetku svojega razvoja, je zdravica Margareta Dolinšek - Bubnič že nakazala na pomembnost kritičnega presojanja prebranega, ko pravi, da so potrebe po branju v različnih medijih vedno bolj kompleksne, v ospredje stopa zahteva po fleksibilnem branju, razumevanju prebranega in povezovanju različnih vsebin. Žal pa vedno več ljudi ustrezno ne obvlada niti same tehnike branja (Dolinšek - Bubnič, 1999). Toda ali na področju vzgoje in izobraževanja delamo dovolj v smeri razvijanja zdrave kritičnosti do prebranega, motivacije za branje in poudarjanja pomembnosti branja?

Kje in kdaj začeti oziroma s čim nadaljevati? Ali namenimo dovolj časa ozaveščanju staršev o pomenu branja svojim otrokom? Menim, da je v tej smeri narejenega veliko z različnimi delavnicami, predavanji, na voljo je raznolik izbor literature o vzgoji in branju, organizirani so bralni klubi in podobne aktivnosti. Toda ali lahko naredimo še več v smeri, da bo več mladih, pa tudi starejših, ne le dobrih bralcev, pač pa za branje notranje motiviranih? Ana Gradišar pravi, da se bralec, ki je za branje notranje motiviran, »izgubi v branju«, uporablja dobre strategije razumevanja, je radoveden, si postavlja cilje, regulira trud glede na postavljene cilje, nagrada mu je novo znanje in užitek (Gradišar, 2000).

Morda pa se vendarle preveč oklepamo misli, da je pri motiviranju za branje ključno, da otroke za branje navdušimo do te mere, da bodo na koncu »požirali« knjige. O tem zanimivo razmišlja Montserrat Sarto, ki pravi, da bodo otroci morda navdušeni bralci ali pa sploh ne, a v vsakem primeru bodo sposobni brati različna besedila. Ne smemo se ujeti v past, misleč, da nam ne bo uspelo otroka vzgojiti v navdušenega bralca. Navdušenje nad branjem je drugotnega pomena, kakor je drugotnega pomena, ali bo otrok, ki se nauči plavati, postal potapljač. Pomembno je, da zna plavati, in to je njegova življenjska popotnica. Enako je z bralsko zmožnostjo, le da je ta morda še pomembnejša, ker branje razvija vse možganske funkcije, zaradi česar mu pripisujemo posebno veljavo (Sarto, 2015). Po njenem mnenju torej navdušen bralec ne sme biti naš glavni cilj, ko razmišljamo o tem, kako otroke motivirati za branje.

PREDŠOLSKO OBDOBJE

Branje največkrat povezujemo s šolo in učilnico. Drži, da se tehnika branja začne načrtno uvajati v prvem razredu osnovne šole, toda branje kot tako poteka oz. bi moralo potekati že mnogo prej. Kot pedagoginja in knjižničarka ugotavljam, kako pomembno je, da starši otroku berejo od ranega otroštva dalje. Branje vpliva na otrokovo besedišče, čustveni razvoj, na sposobnost slušnega in vidnega zaznavanja ter hkrati ustvarja stik in posebno bližino

Mediji, sodobni hitri razvoj tehnologij in dostopnost informacij od bralca danes zahteva ne le kritično presojanje prebranega, pač pa tudi hitro povezovanje informacij med seboj.

Otroci bodo morda navdušeni bralci ali pa sploh ne, a v vsakem primeru bodo sposobni brati različna besedila. Navdušenje nad branjem je drugotnega pomena.

Odnos do branja se začne pomembno oblikovati že v predšolskem obdobju doma, ne samo kot odnos do branja, marveč kot širši in splošnejši odnos do vsega fantazijskega.

otroka s starši. Ne le to, Margareta Dolinšek - Bubnič meni, da je za razvoj otrokovih bralnih sposobnosti, katerih posledica je uspešnost v poznejšem šolskem obdobju, predšolsko obdobje celo odločilno (Dolinšek - Bubnič, 1999). Pri tem dodajam, da je pomembno, da sta v branje vključena oba starša.

Tudi Meta Grosman in psihologinja Sonja Pečjak dajeta ključno težo pomembnosti branja v zgodnjem otroštvu. Pečjakova navaja, da raziskave kažejo, da so različne sposobnosti, znanja in spretnosti, pridobljene v predšolskem obdobju, v tesni povezavi z bralnim uspehom v prvem razredu (Pečjak, 1999). Meta Grosman pa gre še korak dlje, ko pravi, da se odnos do branja začne pomembno oblikovati že v predšolskem obdobju doma, ne samo kot odnos do branja, marveč kot širši in splošnejši odnos do vsega fantazijskega (Grosman, 2000).

Knjižničarji, vzgojitelji in učitelji, ki svoje pedagoško poslanstvo opravljajo z vso skrbnostjo, so v načinih, kako knjigo približati mladim bralcem, vedno znova zelo inovativni. V nadaljevanju bom predstavila tri načine, kako smo se tega lotili v vrtcu Sončnica pri Osnovni šoli Veliki Gaber.

KNJIŽNI KOTIČEK ZA OTROKE IN STARŠE V VRTCU IN KNJIŽNI NAHRBTNIK

Namen obeh aktivnosti je približati knjigo in branje že najmlajši starostni skupini otrok in njihovim staršem. Zaradi protikoronskih ukrepov obe aktivnosti trenutno izvajamo prilagojeno. Ciljna skupina so otroci v starosti od drugega do četrtega leta. Knjige si lahko izposodijo tudi starejši otroci.

V garderobi vrtca je na voljo izbor knjig, ki jih pripravi knjižničarka ali vzgojiteljica vrtca. Ko starši pridejo po otroka v vrtec, si lahko knjige iz knjižnega kotička izposodijo za domov, naslov knjige, evidenčno številko, datum izposoje in vračila pa sami zabeležijo v priloženo tabelo. Pri tem je pomembno zaupanje med vrtcem in starši, da izposojeno knjigo zabeležijo in pravočasno vrnejo nepoškodovano. Strokovna delavka knjige zamenja približno vsaka dva meseca. Trenutno smo zaradi ukrepov v času

pandemije to aktivnost primorani začasno držati v mirovanju, jo pa bomo ponovno aktivirali takoj, ko bodo razmere dopuščale.

Najmlajše tri skupine imajo tudi knjižni nahrbtnik, v katerem sta dve slikanici/kartonki, primerni otrokovi starosti, lutka/maskota skupine ter ena knjiga o vzgoji za starše. Nahrbtnik si otroci tedensko izmenjajo, menjavo koordinira vzgojiteljica posamezne skupine. Zaradi protikoronskih ukrepov smo aktivnost prilagodili tako, da trenutno v nahrbtniku ni lutke.

SAMOSTOJNA IZPOSOJA KNJIG V ŠOLSKI KNJIŽNICI S STRANI VRTČEVSKIH OTROK

Namen aktivnosti je navajanje na knjižnični red in samostojno uporabo šolske knjižnice že v predšolskem obdobju, spodbujanje samostojnosti predšolskih otrok v procesu izposoje knjižničnega gradiva, spodbujanje samostojne izbire knjižnega gradiva in spodbujanje domačega branja s starši. Ciljna skupina so starejši otroci vrtca (starost od štiri do šest let).

Vrtec nima sistemiziranega delovnega mesta knjižničarja, ima pa privilegij, da so igralnice vrtca v isti stavbi kot šola, zato je vrtec s šolsko knjižnico močno povezan. V kraju je dislocirana enota splošne knjižnice Trebnje odprta le enkrat tedensko. Obisk knjižnice je tako za marsikaterega roditelja precej otežen oz. zahteva dodatno angažiranost, da z otrokom obiše knjižnico v sosednjem kraju.

Projekt v posameznem šolskem letu traja od oktobra do konca maja. Začetek sega v čas kulturnega praznika februarja 2009. Na začetku so v knjižnico samostojno prihajali le najstarejši otroci vrtca. Tri leta kasneje so se pridružili še nekateri štiriletni in petletni otroci iz mlajše skupine, ker so tako želeli starši. Zadnjih nekaj let pa so v projekt vključeni vsi otroci starosti od štiri do šest let oz. zadnji dve leti otrokovega bivanja v vrtcu.

Bralno sezono vsako šolsko leto začnejo tako, da skupina vrtca pride v knjižnico na pravljíčno urico. Prostora so navajeni, ker v knjižnico prihajajo s skupino na pravljíčne urice že od vstopa v vrtec. Po pogovoru in aktivnostih otroci slovesno dobijo knjižnične izkaznice, ki

S projektom samostojne izposoje se predšolski otroci ne le srečajo s knjižnico, pač pa imajo tudi možnost samostojne izbire in izposoje. Otrok, ki sam prinese slikanico iz knjižnice, tako laže povleče očeta/mamo, da mu jo ta tudi prebere, četudi branje v njihovi družini ni vsakodnevna navada.

jih obdržijo tudi kasneje, ko prestopijo šolski prag. Če imajo izkaznice že od preteklega leta, le osvežimo način izposoje. Ta dan si lahko izposodijo prvo slikanico po svoji želji.

Tekom šolskega leta vsak petek oz. drug dogovorjen dan (pomembno je, da je dogovorjeni dan celotno obdobje isti) po zajtrku knjižničarka pride po otroke v vrtec in jih odpelje v šolsko knjižnico. Če je otrok več, knjižničarka odpelje do deset otrok naenkrat, ker je tako lahko v knjižnici laže zagotovljen bolj individualen pristop strokovne delavke pri izbiri knjig in izposoji. V knjižnico gredo načeloma tisti otroci, ki so s seboj prinesli knjigo, izposojeno v enem od preteklih tednov. Knjigo vrnejo in si izberejo drugo. Skupaj s knjižničarko odidejo nazaj v igralnico. Po statističnih meritvah vsak vključeni otrok od oktobra do maja z namenom izposoje obiše šolsko knjižnico v povprečju 13,3-krat, najaktivnejši otroci pa skoraj vsak teden. Izvedbo dejavnosti smo leta 2018 tudi posneli, posnetek je na voljo za ogled na <https://www.youtube.com/watch?v=ajcJzzueHeg>.

S projektom samostojne izposoje se predšolski otroci ne le srečajo s knjižnico, pač pa imajo tudi možnost samostojne izbire in izposoje. Otrok, ki sam prinese slikanico iz knjižnice, tako laže povleče očeta/mamo, da mu jo ta tudi prebere, četudi branje v njihovi družini ni vsakodnevna navada. Prehod v šolo in šolsko knjižnico je močno olajšan, ker že poznajo prostor ter sistem izposoje. Tiste otroke, ki v (našem) vrtcu niso bili, pa sošolci v prvem razredu zelo hitro vpeljejo kar sami – pridejo z njimi v knjižnico, jim pokažejo police in razložijo način izposoje.

ZAKLJUČEK BRALNE ZNAČKE V GOZDU ZA PREDŠOLSKE OTROKE

Zaključek bralne značke je pomembna spodbuda in nagrada za uspešno zaključeno predšolsko bralno značko. Ciljna skupina so otroci vrtca v starosti od štiri do šest let. Po navadi zaključek poteka v vrtcu ali knjižnici, kjer knjižničarka pripravi igrico ali prebere zgodbo. S ciljem, da otroci čim več časa preživijo zunaj v naravi, pa smo v Vrtcu Sončnica pri

OŠ Veliki Gaber tudi zaključek bralne značke predstavili ven.

Otroci dejavnost začnejo pred vrtcem, kjer se začne njihovo bralno potovanje. Na poti iščejo postaje z nalogami, ki jih predhodno pripravi knjižničarka. Ko odkrijejo postajo, jih tam čaka slikanica ter vprašanje, ki se nanaša nanjo. Vprašanje zanje ni pretežko, ker je slikanica na širšem seznamu za bralno značko ali so jo brali v vrtcu. Da zaščitimo knjigo in list z nalogo pred vlago in blatnim listjem, gradivo pripravimo v vrečki, ki ne premoči. Ko otroci pravilno odgovorijo na vprašanje, lahko odkrijejo namig, kje se skriva naslednja postaja z nalogo. Da je doživetje bolj skrivnostno, list z nalogo in namigom pripravimo tako, da je na zgornjem delu vprašanje, na spodnjem delu pa nov namig, ki ga prekrijemo z listom in zapečatimo z nalepko (glej Prilogo 1). Ker posamezno postajo vodi vzgojiteljica, ni bojazni, da bi namige odkrivali, preden odgovorijo na vprašanje. Pot jih tako prek knjižnih ugank pelje v gozd in skozenj, kjer jih na zadnji postaji pričaka knjižničarka. Vreme ni ovira, dejavnost se da brez težav izpeljati tudi v rahlem dežju in po blatnih lužah. Dobro se obnese, če je vsebina prebrane slikanice na cilju povezana z gozdom in knjigo (npr. Knjigotap avtorice Helen Docherty).

Slika 1: Zaključek bralne značke v gozdu

ŠOLSKO OBDOBJE

Prehod v šolo v družino prinese nov ritem. Obiskovanje šole je obvezno, otrok ima z njo več obveznosti in tudi skrbi. Ključno je, da družina ne prekine s skupnim branjem in druženjem ob knjigi z miselnostjo, da je otrok zdaj

za to že prevelik. Prav je, da z branjem pravljic ali pripovedovanjem zgodb starši vztrajajo toliko časa, kot otrok želi.

Kot knjižničarka opažam upad zanimanja za knjigo in branje po prvem vzgojno-izobraževalnem obdobju. Morda je razlog ta, da se obveznosti otroka v višjih razredih povečajo. Menim, da za opustitev branja to ne bi smelo in ne sme biti opravičilo. Opažam tudi, da je za otroke prehod med slikanico in knjigo manjšega formata z več besedila pogosto težak oz. da motivacija za branje in knjigo zaradi večje količine besedila pade. Morda predolgo vztrajamo pri slikanicah in s tem zamudimo čas, ko je otrok za knjigo z več besedila še motiviran. Seveda za tovrstno samostojno branje še ni pripravljen, vendar je takrat pravi čas za večerno branje v nadaljevanjih ali da izmenjuje po odstavkih glasno bereta otrok in mama/oče.

Tako kot v vrtcu tudi v šoli obstaja ogromno dobrih praks, ki jih izvajajo strokovni delavci, da obdržijo učence v stiku s knjigo ali nagradijo aktivne bralce. Na tem mestu bom predstavila tri izmed teh, ki potekajo na Osnovni šoli Veliki Gaber.

NAGRADA ZA ZLATE ZNAČKARJE ZA VSA LETA BRANJA ZA BRALNO ZNAČKO

Meta Grosman meni, da pri bralni znački pričakovanje prostega pogovora z mentorjem ali priprava za pripovedovanje vsebine besedila učenca ne obremenjujeta, saj pričakuje prijetne, zanimive in neobvezujoče oblike pogovora, zato tudi ne preusmerjata njegovega branja k vnaprej določenim delom ali sestavinam besedila, ki bi bili predmet šolskih vprašanj (Grosman, 2006). Zraven dodaja, da je branje za bralno značko za tisoče mladih in ne več tako mladih Slovenk in Slovencev tisto bralno doživetje iz šolskih let, na katerega se velikokrat in z veseljem spomnijo (Grosman, 2006). Se strinjam z njo.

Namen aktivnosti je dodatna nagrada za vestno branje vseh devet let osnovnošolskega izobraževanja. Ciljna skupina so zlati bralci (devetošolci). Učenci, ki so vseh devet let brali za bralno značko, po navadi prejmejo knjigo, ki

jo podari Društvo Bralna značka, in priznanje. Predloga priznanja je resda lahko pripravljena vnaprej, na Osnovni šoli Veliki Gaber pa smo se odločili, da pripravimo priznanje za vsakega zlatega bralca posebej. Na njem je učenčeva fotografija in skupna fotografija vseh zlatih bralcev posamezne generacije.

Za fotografiranje si s knjižničarko najdejo eno uro časa v sončnem dopoldnevu meseca maja, aktivnost poteka zunaj. Učenci se s svojo najljubšo knjigo fotografirajo, kjer koli in kakor koli želijo. Najlepša fotografija vsakega posameznika in skupinska fotografija krasita njegovo priznanje. Priznanja zlahka uredimo kar v Microsoft Wordu, lahko pa uporabimo aplikacijo za oblikovanje diplom. Ena izmed teh je aplikacija Canva, ki jo lahko z registracijo in dokazilom o zaposlitvi v vzgoji in izobraževanju (npr. potrdilo o zaposlitvi) strokovni delavci šole in vrtca uporabljajo brezplačno v polnem obsegu.

Slika 2: Primer priznanja za zlate bralce

OBISK KNJIŽNEGA SEJMA Z OSNOVNO ŠOLO ŠENTRUPERT

Zanimiva je misel Montserrat Sarto, ki pravi, da otroke učimo brati, a jih ne vzgajamo v bralce (Sarto, 2015).

Namen programa je približati knjigo in knjižni sejem otrokom ter druženje učencev s podobnimi interesi iz različnih šol. Ciljna skupina so učenci od 6. do 9. razreda OŠ Veliki Gaber in OŠ Šentrupert. Obisk knjižnega sejma je za učence edinstven dogodek in način, kako pri mladih bralcih, ki stopajo proti odraslosti, ohraniti bližino knjige. Organizacijo obiska sejma izvaja veliko šol. Tudi na OŠ Veliki Gaber je tako. Sejem je nagrada in velika motiva-

cija za tiste učence, ki so aktivni na knjižničnem in knjižnem področju (pomagajo v knjižnici – izposojajo knjige drugim učencem, pospravljajo knjižnico, radi berejo, predlagajo nakupe novosti itd.). V času knjižnega sejma si za obisk rezerviramo petkovo popoldne. Učence spremljata knjižničarki. Na knjižni sejem načrtno odidemo udeleženci obeh šol skupaj z istim avtobusom, da imajo učenci različnih šol možnost medsebojnega spoznavanja, druženja in izmenjavanja idej za branje. Otroci si na sejemu prosto izbirajo dejavnosti, ogleda in morebitne nakupe. Zaradi protikoronskih ukrepov trenutno tudi tega programa žal ne moremo izvesti, ga pa bomo zagotovo takoj, ko bo knjižni sejem ponovno zaživel v klasični obliki.

Knjige naj bodo doma na dosegu otrokove roke. V knjižnici prav tako in otrokom je treba dati pravico izbire in odločitve, ali jim je knjiga všeč ali ne.

KNJIŽNA TORBICA

Začetek bralne kulture se začne v družinskem krogu, ko je vez med otrokom in starši še zelo močna in so le-ti otroku vzor. Naslednji, ki ima lahko močan vpliv na otroka v njegovem zanimanju do branja in knjige, je njegov vzgojitelj, učitelj in ne nazadnje knjižničar (Ileršič - Kovšca, 2000). Namen projekta je približati knjigo in družinsko branje družinam. Ciljna skupina so učenci od prvega do tretjega razreda.

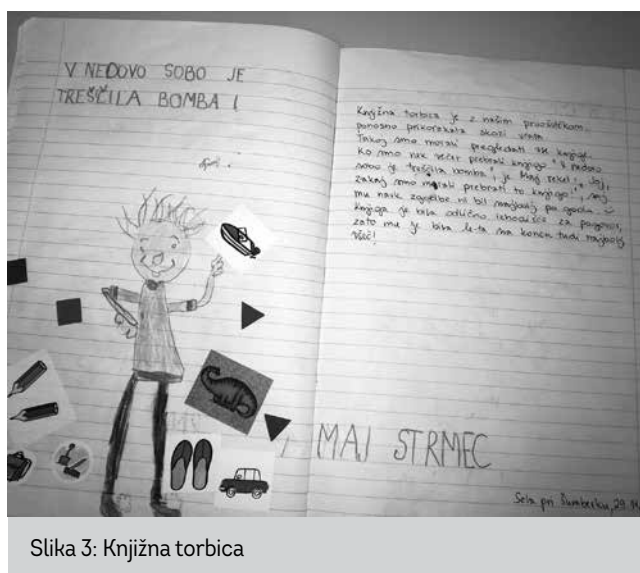
Torbice, v katere zložimo pripravljene knjige, podarijo založbe ali podjetja. Na začetku šolskega leta knjižničarka za vsak razred pripravi

knjižne torbice. Napolni jih s knjigami, primernimi njihovi starosti. Vključeni so leposlovje in poučne knjige za otroke. Včasih zraven doda tudi strokovno knjigo za starše. V priloženi zvezek otroci napišejo in narišejo (v prvem razredu le narišejo) kaj lepega o najljubši knjigi iz torbice ali komentar o torbici. Torbica vsak teden zamenja lastnika, o prebranem pa se pogovorijo v razredu. Pogovor v razredu in menjava »lastnika« torbice koordinirajo razredničarke. Upoštevaajoč otroke iz istih družin ter nove knjižne izdaje, je torbica vsako leto drugačna in posodobljena. Kot zanimivost: v torbici prvošolčkov se po navadi znajde tudi slikanica, ki jo je napisala njihova učiteljica.

SKLEP

Branje spodbuja miselne procese in možganske povezave, razvija jezikovne in intelektualne sposobnosti otroka. Ključno vlogo pri tem igrajo starši in šola. Vsi otroci ne berejo radi, kajti branje vendarle pomeni tudi napor, zahteva koncentracijo in pri zgodbah, ki jih beremo dlje časa, tudi spomin. V prispevku smo nanašali nekaj idej, kako lahko spodbudimo otroke in njihove starše, da knjiga pride v vsak dom.

Vsi otroci imajo radi knjige, če le pridejo dovolj zgodaj do njih in je izbira velika (Milavec, 2000). Knjige naj bodo doma na dosegu otrokove roke. V knjižnici prav tako in otrokom je treba dati pravico izbire in odločitve, ali jim je knjiga všeč ali ne.

Slika 3: Knjižna torbica

Slika 4: Knjižna torbica

V vrtcih predstavlja dolgoletno težavo dejstvo, da ne glede na število oddelkov ni sistemati-ziranega delovnega mesta knjižničarja in ni knjižnice. V vrtcih pri osnovni šoli se šolska knjižnica in knjižničar vrtcu priključi z dobro voljo, samoiniciativnostjo in željo po sodelovanju z vrtcem ali na pobudo strokovnih delavcev vrtca, predvsem pa z občutkom, da je tako

prav. Pri tem je pomembna tudi vloga vodstva, ki podpira, da del knjižničarja »odškrtne« tudi vrtec. Tovrstne rešitve so sicer možne, a dolgoročno ne bodo zadostovale. Treba bi bilo poseči v sistemizacijo delovnih mest in ustrezno opredeliti tudi delovno mesto knjižničarja in vlogo knjižnice v vsakem vrtcu. ●

Viri

- Dolinšek - Bubnič, M. (1999). *Beri mi in se pogovarjaj z mano*. Ljubljana: Epta, 1999.
- Gradišar, A. (2000). Kaj mislijo učenci o branju in kako berejo: vloga motivacije pri bralnem poučevanju. V: M. Ivšek (ur.), *Bralna sposobnost ima neomejene možnosti razvoja; zbornik Bralnega društva Slovenije* (str. 98–114). Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Grosman, M. (2000): Od spontanega do nadgrajenega in reflektiranega znanja. V: M. Ivšek (ur.), *Bralna sposobnost ima neomejene možnosti razvoja; zbornik Bralnega društva Slovenije* (str. 11–33). Ljubljana, Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Grosman, M. (2006). *Razsežnosti branja: za boljšo bralno pismenost*. Ljubljana: Karantanija.
- Ileršič - Kovšca, S. (2000). Kaj pomeni branje učencem na predmetni stopnji? V: M. Ivšek (ur.), *Bralna sposobnost ima neomejene možnosti razvoja; zbornik Bralnega društva Slovenije* (str. 242–255). Ljubljana, Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Kropp, P. (2000). *Vzgajanje bralca: naj vaš otrok postane bralec za vse življenje*. Tržič: Učila.
- Milavec, V. (2000). Pot do prvih črk do klasikov je lahko tudi zabavna. V: M. Ivšek (ur.), *Bralna sposobnost ima neomejene možnosti razvoja; zbornik Bralnega društva Slovenije* (str. 266–272). Ljubljana, Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Pečjak, S. (1999). *Osnove psihologije branja: spiralni model kot oblika razvijanja bralnih sposobnosti učencev*. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.
- Sarto, M. (2015). *Strategije motiviranja za branje*. Medvode: Malinc.

ANDREJA JAKLIČ, univ. dipl. pedagoginja, zaposlena na Osnovni šoli Veliki Gaber
Naslov: Osnovna šola Veliki Gaber, Veliki Gaber 41, 8213 Veliki Gaber
E-naslov: andreja.jaklic@os-velikigaber.si

PRILOGA 1

DRAGI OTROCI!

Veseli me, da imate tako radi knjige. Upam, da vam starši doma veliko berejo. Še malo in boste znali brati tudi sami. Letos ste pridno obiskovali knjižnico, vsi ste tudi končali bralno značko. BRAVO! (Lahko si kar sedaj zaploskate. ☺) Za nagrado vas čaka presenečenje. Ampak pot do njega bo malo posebna. Presenečenje boste namreč morali najti. Sledili boste namigom in nalogam. Do konca morate zbrati **5 ŠTAMPILJK**.

Prvi namig vas čaka na priloženem listku. **Odprite ga takrat, ko boste pripravljeni na iskanje.**

SREČNO!
Se vidimo!

Knjižničarka Andreja

PROSTOR ZA VAŠE ŠTAMPILJKE:

1	2	3	4	5

Namig za postajo 1:

Oblecite in obujte se za ven.

Točno ob 10.00 ulovite Zajčke na postaji 1.

KJE?

Tam, kjer ima parkirno mesto oseba, katere naloga je skrb, da delo na šoli teče gladko.

Namig za postajo 2:

Letos so bili naši šolarji še posebej pridni. Zraven vrtčevskega igrišča nastaja nekaj novega. Čisto pravi vrt! Učenci so zasadili drevje, zelenjavo in grmovnice.

Postaja 2 vas čaka pri grmu, ki rodi okusne sadeže (največkrat so temno modri, nekatere sorte pa so tudi rdeče), iz katerih delamo marmelado in sok.

1

Bravo! Našli ste ravnateljstvo parkirno mesto. Prislужili ste si **PRVO ŠTAMPILJKO** in lahko nadaljujete pot. Ampak kam?

Preden vam povem naslednji namig, naj vsak naredi **5 poskokov in 4 počepe**.
TRI, ŠTIRI, ZDAJ!!!

Hm ... Nekateri vaje niso izpolnili v celoti, zato vsi ponovite **5 poskokov in 4 počepe**. ☺
Ko končate, pogledajte namig za postajo 2. ☺

2

Bravo!
Našli ste RIBEZ.
Vaša je **DRUGA ŠTAMPILJKA**.

Da lahko odprete namig za postajo 3, morate odgovoriti na naslednje vprašanje iz slikanice A. Steffensmeier: Liska na preži.

Kaj je krava Liska najraje počela?

Ste uspeli? Odlično! Čas je za naslednji namig.

Namig za postajo 3:

Pojdite do ceste. Pazite, promet! Ustavite se pred njo!
Poiščite znak za stransko cesto (v križišču s prednostno cesto). Kakšen je že? Pri znaku vas čaka postaja z nalogo.

3

Bravo!

Še **TRETJA ŠTAMPILJKA** je vaša.

Da lahko odprete namig za postajo 4, morate uganiti:

3 uganke o živalih iz slikanice A. Štefan: Sto ugank.**Uganke izbere vaša vzgojiteljica.**

Uspeli? Potem je čas za namig za postajo 4.

Namig za postajo 5:

Hodite tiho naprej po gozdni poti. Poslušajte ptičje petje in opazujte naravo. Postaja 5 se skriva med majhnimi grmički na vaši desni strani. Na teh grmičkih bodo kmalu dozorele slastne majhne modre kroglice. In poleg njih še rdeče.

Kaj je to?

5

Bravo!

Borovnice in gozdne jagode!

Vaša je še zadnja, **PETA ŠTAMPILJKA**.

Juhu! Skoraj ste že pri koncu!

Odgovorite na vprašanje in nato odkrijte še zadnji namig, ki vas bo pripeljal do mene. **Na cilju vas čaka pravljica.**

Odgovora na zadnji vprašanji se skrivata v slikanici L. Beaten: Čarovnička Betka.

Koga je povsod iskala čarovnička?**Kako ga je dobila nazaj?****Namig za postajo 4:**

Hodite ob robu ceste mimo znaka Veliki Gaber .

Ne ustavljajte sel!

Pojdite do znaka Mali Gaber, tam **PREVIDNO** prečkajte cesto.

Ko boste vsi na varnem na drugi strani, na robu gozda poiščite postajo 4.

4

Bravo!

Čas je za **ČETRTO ŠTAMPILJKO**.

Da lahko odprete namig za postajo 5, pa morate odgovoriti na naslednji dve vprašanji iz slikanice A. Damm: Obisk.

Kako je ime glavnima junakoma v zgodbici (fantku in gospe)?**Kaj je naredila gospa na koncu zgodbice?**

Če ste uspeli, preberite namig za postajo 5.

Namig za končno postajo:

Do mene pridete tako, da hodite naprej po poti in vedno v hrib, če je le mogoče. Ko boste na vrhu, pogledajte naokrog. Kdo me bo prvi zagledal?

Bi se gnetli na tej metli več ur pouka?

Room on the Broom for More Lessons?

Romana Bradeško

UDK 37.02:027.8

Izvleček

V prispevku je predstavljeno medpredmetno povezovanje v 3. razredu osnovne šole. Uvodoma je razložen pojem medpredmetnega povezovanja. Nato je podan primer dobre prakse, kjer so sodelovale učiteljica razrednega pouka, knjižničarka in učiteljica TJA. Osrednja tema medpredmetnega povezovanja je bila pravljica Julie Donaldson *Bi se gnetli na tej metli?*

Ključne besede:

medpredmetno povezovanje, sodelovanje, pravljica

Keywords:

cross-curricular integration, collaboration, picture book

Abstract

The article presents cross-curricular integration in the 3rd grade of elementary school. The introduction explains the concept of cross-curricular integration. This is followed by an example of good practice, in which a class teacher, librarian and English teacher collaborated. The main topic of the cross-curricular integration was the picture book by Julia Donaldson, *Room on the Broom*.

Pripravljenost za sodelovanje, dobra komunikacija, izmenjava idej in sprejemanje kritike pa so prvi pogoj za medpredmetno povezovanje pouka po vertikali.

Medpredmetno povezovanje opredeljujemo kot didaktični pristop oz. učno strategijo, ki se od preostalih razlikuje po tem, da učitelj pri tem izhaja iz povezovanja učnih vsebin oz. ciljev in poskuša določeno vsebino ali problem podati oziroma obravnavati čim bolj celostno.

UVOD

Učitelji na razredni stopnji osnovnih šol večino ur pouka v razredu izvajamo sami. Drugi učitelj največkrat poučuje tuji jezik angleščino, včasih pa tudi šport, glasbo, likovno umetnost itd. Ker večino ur pouka poučuje en učitelj, imamo odprte možnosti za povezovanje med predmeti. Največkrat se odločamo za povezovanje učnih predmetov na ravni vsebine in tematike, pogosta je tudi hkratna obravnava pojmov na različnih predmetnih področjih (npr. ritem pri GUM in MAT).

Na naši šoli je izjemno dobra klima in sodelovanje med učitelji in drugimi zaposlenimi. Pogosto se učitelji razredne stopnje povezujemo z učitelji predmetne stopnje (projekti, prireditve, izvedba ur računalništva, likovne umetnosti itd.), s knjižničarko (ure KIZ), specialnimi pedagogi itd. Pripravljenost za sodelovanje, dobra komunikacija, izmenjava idej in sprejemanje kritike pa so prvi pogoj za medpredmetno povezovanje pouka po vertikali.

MEDPREDMETNO POVEZOVANJE

Do leta 2011 se je uporabljal termin integrirani pouk, ko pa so v veljavo prišli posodobljeni učni načrti, se je začel uporabljati termin medpredmetno povezovanje. Kramar (1991, str. 127) razlaga, da medpredmetno povezovanje (integrirani pouk) »predpostavlja izhodišče delov (učni predmet, različni učitelji), ki jih v ustreznem procesu učenci spoznavajo ali si z njihovo pomočjo oblikujejo celoto (npr. izobrazbo), ki je sestavljena iz teh delov ali učinkov njihovega delovanja ter jo (celoto) je možno doseči z obvladovanjem in usvojitvijo delov ali učinkov njihovega delovanja«. Uporabi tudi termin celostni pouk in poudarja bistvo, »da celotno življenje in delo učencev v šoli poteka kot logična življenjska celota« (prav tam).

Medpredmetno povezovanje opredeljujemo kot didaktični pristop oz. učno strategijo, ki se od preostalih razlikuje po tem, da učitelj pri tem izhaja iz povezovanja učnih vsebin oz. ciljev in poskuša določeno vsebino ali problem podati oziroma obravnavati čim bolj celostno.

Pri tem pa lahko uporablja različne učne metode in oblike dela (Hodnik Čadež, 2008).

Sicherl - Kafol (2008) loči tri oblike medpredmetnega povezovanja:

- medpredmetno povezovanje na vsebinski ravni,
- medpredmetno povezovanje na konceptualni ravni,
- medpredmetno povezovanje na procesni ravni.

»Za uresničevanje medpredmetnih povezav morajo biti zagotovljeni ustrezni pogoji, med katerimi izpostavljam: fleksibilno organizacijo pouka, pripravljenost za sodelovalno delo, poznavanje ciljev in vsebin različnih predmetnih področij, skrbno timsko načrtovanje, ustrezno strokovno in didaktično usposobljenost učiteljev/ic, prilagojenost razvojni stopnji in predznanju otrok, možnost za projektno delo.« (Sicherl - Kafol, 2008, str. 9)

IZVEDBA POUKA

V 3. razredu smo izvedli medpredmetno povezane ure. Sodelovali smo razredničarka 3. razreda, knjižničarka in učiteljica tujega jezika.

Prvi dan smo se pri spoznavanju okolja pogovarjali in spoznavali bližajoče se praznike – dan spomina na mrtve in noč čarovnic. Slednji praznik je bil iztočnica za naslednje ure pouka.

Pri urah likovne umetnosti so se učenci urili v slikanju s tekočimi slikarskimi materiali

Slika 1: Likovni izdelki učencev

(tempera barvami), ustrezno razporeditvijo barvnih ploskev in smiselno uporabo svetlih in temnih barv. Likovni motiv je bila čarovnica.

Drugi dan smo pri urah slovenščine obravnavali pravljico Julie Donaldson – Bi se gnetli na tej metli. Pravljičica je bila vodilo celotnega dne. V sodelovanju s knjižničarko sva pravljico dramatizirali. Brez napovedi, da nekdo pride v naš razred, sem pravljico začela brati. Presenečenje ob vstopu čarovnice in nadaljnje navdušenje in smeh ob poslušanju in gledanju igre je bilo veliko. Knjižničarka v vlogi čarovnice je kasneje vodila tudi pogovor o vsebini, glavnih osebah, dogajalnem prostoru ... Nato je učence povabila k poustvarjalni dejavnosti. Skupaj so si izmišljevali sestavine za v čarovniški kotel in začarali čarobni napoj. V zaključku ure so učenci na motivacijske liste, pripravljene posebej za to, tudi napisali recept za čarobni napoj. Vsak si je izmislil ime svojega napoja, sestavine in učinek le-tega.

Sledila je ura tujega jezika angleščine, ki jo je vodila učiteljica TJA. Obravnavali so pravljico Room on the Broom (Bi se gnetli na tej metli v angleškem jeziku). Spoznavali so osebe in predmete v angleškem jeziku, si v tem jeziku ogledali risanko in določali zaporedje dogodkov v zgodbi. Lutke na paličkah so bile v pomoč pri obravnavi.

Slika 2: Dramatizacija pravljice Bi se gnetli na tej metli?

Slika 3: Poustvarjalna dejavnost na motivacijskem listu

Slika 4: Lutke na paličkah za obravnavo pravljice v angleščini

Pri uri matematike smo utrjevali računanje in reševanje besedilnih nalog v obsegu do 100. Učenci so imeli po razredu nalepljene besedilne naloge s tematiko iz pravljice. Te so bile označene z glavnimi junaki pravljice. Besedilno nalogo so prebrali na mestu, kjer je bila nalepljena, pri svoji mizi v zvezek zapisali račun in odgovor ter z njim odšli na hodnik, kjer so preverili rešitev le-te. Če je bila naloga pravilno rešena, jih je čakala ena izmed zabavnih nalog, povezanih z glavnimi osebami pravljice (npr. 5-krat poskoči kot žaba in vmes kvakaj). Nato so nadaljevali z reševanjem drugih besedilnih nalog.

Slika 5: Reševanje besedilnih nalog s tematiko iz pravljice

Zadnjo uro smo imeli šport. V uvodnem delu ure smo se igrali elementarne igre s tematiko iz pravljice in utrjevali naravne oblike gibanja z oponašanjem gibanja živali (nastopajočih v pravljici in drugih). V osrednjem delu ure smo trenirali skok v daljino z zaletom, tako da smo preskakovali zlobnega zmaja iz pravljice.

Slika 6: Skok v daljino z zaletom čez zlobnega zmaja

SKLEP

Dneva sta bila zanimiva in dinamična. Ure so bile tematsko povezane. Učenci so bili bolj motivirani za učenje in so imeli večji interes za delo, saj so naloge opravljali hitreje in bolj zavzeto. Večino časa so bili nasmejnani in v pričakovanju, kaj jih še čaka. Po njihovem mnenju jim je dan hitreje minil in si takih ur želijo še kdaj. Medpredmetno povezane ure zagotovo poglobljajo razumevanje in uporabo znanja na več področjih.

Od učitelja in drugih zaposlenih pa tak pouk zahteva več priprave, sodelovanja in usklajevanja. To pa na šoli s sproščenim vzdušjem in pripravljenostjo vseh povabljenih na sodelovanje zagotovo ni težko. ●

Viri in literatura

- Donaldson, J. (2008). *Bi se gnetli na tej metli?* Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Donaldson, J. (2001). *Room on the broom*. London: Macmillan Children's Books.
- Hodnik - Čadež, T. (2008). Učitelj kot raziskovalec medpredmetnega povezovanja. V: J. Krek (ur.),

Učitelj v vlogi raziskovalca: akcijsko raziskovanje na področjih medpredmetnega povezovanja in vzgojne zasnove v javni šoli (str. 131–149). Ljubljana: Pedagoška fakulteta.

- Kramar, M. (1991). *Didaktični koncept pouka v nižjih razredih osnovne šole*. Educa, 2, str. 125–131.
- Sicherl - Kafol, B. (2008). *Medpredmetno povezovanje v osnovni šoli*. Didakta, 18/19, str. 7–9.

ROMANA BRADEŠKO, učiteljica razrednega pouka, zaposlena na Osnovni šoli Orehek Kranj
Naslov: Osnovna šola Orehek Kranj, Zasavska cesta 53a, 4000 Kranj
E-naslov: romana.bradesko@osorehek.si

Učbeniški sklad prinaša vsako leto nove izzive

The Textbook Fund Brings New Challenges Every Year

Izvleček

Učbeniški sklad je v zadnjih letih doživel nekaj korenitih sprememb, ki so se jim morali skrbniki učbeniških skladov prilagajati, saj se je Pravilnik o upravljanju učbeniških skladov spreminjal in dopolnjeval. Skrbniki učbeniških skladov so lahko le knjižničarji, učbeniki pa morajo biti zavedeni in izposojeni prek sistema COBISS. Poleg učbenikov pa je v nabavo vključen še nakup učnih gradiv in delovnih zvezkov. Vsak upravljavec si na podlagi Pravilnika, ki določa vodenje sklada, ustvari svoj sistem. Prikazali bomo primer, kako se prilagajamo sistemu, novemu Pravilniku in ukrepom v zvezi z epidemijo pri izposoji in vračanju učbenikov na naši šoli, kako vse učence ob vstopu v šolo vpišemo v učbeniški sklad in se tako izognemo naročilnicam. Predstavljeno je, kako smo poenotili odškodnino za poškodovane ali izgubljene učbenike in kako smo zagotovili prostor, kjer shranjujemo učbenike. Predvsem pa izpostavljam pomoč dijakov, ki opravljajo počitniško delo na občini in nam vsako leto znova priskočijo na pomoč. Povezava z občino je uspešna že štiri leta. Dela je veliko, vendar s skupnimi močmi zmoremo.

Barbara Turinek

UDK 37.091.12:027.8

Ključne besede:

knjižnica, učbeniki, učbeniški sklad, odškodnina

Keywords:

library, textbook fund, textbooks, compensation

Abstract

The textbook fund has undergone some radical changes in recent years, to which the textbook fund administrators have had to adapt, as the Rules on the Management of Textbook Funds have been amended and supplemented. Only librarians can be the custodians of textbook funds, and textbooks must be registered and borrowed through the COBISS system. In addition to textbooks, the procurement also includes the purchase of teaching materials and workbooks. Each individual creates their own system on the basis of the rules that determine the management of the fund. We will show an example of how we have adapted to the system, to the new rules and measures related to the epidemic regarding the borrowing and returning of textbooks at our school, and how we enroll all students in the textbook fund upon entering school and thus avoid purchase orders. It presents how we have unified the compensation for damaged or lost textbooks and how we have provided a space where we store textbooks. Above all, we highlight the help of students who do holiday work in the municipality and come to our aid every year. The connection with the municipality has been successful for four years now. There is a lot of work, but together we can do it.

UVOD

Upravljavka učbeniškega sklada sem že peto leto in vsako leto prinaša nove izzive. Učbeniški sklad sem prevzela, ko smo imeli učbenike še po razredih in je vsak učitelj skrbel za njih pri svojem predmetu. Sledil je pravilnik, da morajo biti vsi učbeniki vpisani v sistem COBISS in tam tudi izposojeni. Ker smo velika šola, je bilo ogromno dela. Poleg tega je bilo treba zagotoviti tudi prostor, kjer bodo učbeniki shranjeni med počitnicami, saj jih ni bilo več smiselno nositi v razrede. Vedno znova so se pojavljali novi izzivi.

Predstaviti želimo sistem, ki ga še dopolnjujemo, vendar se nam zdi, da je učinkovit. Seveda brez pomoči ne bi šlo. Odkar sem prevzela učbeniški sklad, sodelujemo z občino in dobimo pomoč dijakov ter študentov, ki tam opravljajo počitniško delo. Največkrat so to učenke, ki so bile v času osnovne šole pri knjižničarskem krožku. Že takrat jih namreč želimo navdušiti za to delo in mnoge se potem z veseljem vračajo. Tako s skupnimi moči vsako leto uspemo pripraviti učbenike za naslednjo generacijo.

IZZIVI UPRAVLJAVCEV UČBENIŠKIH SKLADOV

Februarja 2017 sem postala takrat skrbnica, sedaj upravljavka učbeniškega sklada. To je bilo verjetno leto, ki je v učbeniških skladih prineslo največ sprememb. Do takrat je veljal Pravilnik o upravljanju učbeniških skladov, ki je v 9. členu določal: »Za upravljanje učbeniškega sklada ravnatelj imenuje enega ali več strokovnih delavcev kot skrbnike učbeniškega sklada.« (Pravilnik o upravljanju učbeniških skladov, 2012) Z novim pravilnikom pa je bilo določeno (13. člen): »Upravljanje učbeniškega sklada vodi upravljavca sklada, ki je knjižničar. Upravljavca sklada organizira in izvaja vse dejavnosti za izposajo učbenikov iz učbeniškega sklada.« (Pravilnik o upravljanju učbeniških skladov, 2017) S tem pravilnikom smo vsi knjižničarji postali upravljavci učbeniških skladov na šoli.

Prejšnja skrbnica učbeniškega sklada je vsako leto junija staršem poslala dopis in obrazec, s katerim so učence prijavili v učbeniški sklad.

Pojavilo se je vprašanje, kako naj junija oz. julija naročimo nove učbenike, če ne vemo, koliko učencev si bo izposodilo gradivo iz učbeniškega sklada. Nekateri so se še 1. septembra spomnili, da morajo vrniti naročilnico. V pravilniku ni bilo izrecno zapisano, kako naj vodimo evidence, v 2. členu v tretji alineji je pisalo le »uporabniki učbeniškega sklada so učenke in učenci«. Zato smo se odločili, da namesto naročanja na učbeniški sklad vse učence avtomatično z vpisom v šolo vpišemo tudi v učbeniški sklad. Če kdo ne želi biti v učbeniškem skladu, se mora iz njega izpisati (obrazec za izpis je dostopen na spletni strani naše šole). Vsako leto na uvodnem roditeljskem sestanku bodočih prvošolcev staršem predstavimo učbeniški sklad in jim povemo, da so vsi učenci vpisani vanj. Svetovalna služba nato priskrbi podatke, koliko otrok je vpisanih, da vemo, koliko učbenikov moram dokupiti oz. koliko novih kompletov moramo naročiti za prvo vzgojno-izobraževalno obdobje.

Prvo leto smo za izgubljene in uničene učbenike pobirali odškodnino glede na pravilnik, ki v 10. členu pravi, da je uporabnik dolžan plačati odškodnino, če vrne poškodovan ali uničen učbenik ali če ga ne vrne. Za vsak učbenik smo izračunali glede na nabavno ceno in starost vsoto, ki jo je moral učenec plačati. Ker smo se izgubljali v preračunavanjih in centih, smo tudi tukaj prišli do sklepa, da tako ne gre več. Poenotili smo višino odškodnine za poškodovane oz. uničene učbenike, kot prikazuje Slika 1. Pri tem smo pazili na drugo alinejo 10. člena Pravilnika, ki pravi: »Ob koncu prvega leta uporabe učbenika višina odškodnine ne sme presegati nabavne cene učbenika. Ob koncu drugega leta uporabe učbenika višina odškodnine ne sme presegati dveh tretjin nabavne cene učbenika. Po tretjem letu uporabe učbenika odškodnina ne sme presegati ene tretjine cene učbenika.« In upoštevali tretjo alinejo »Višino odškodnine določi ravnatelj šole na predlog upravljavca sklada.« Tudi s tem je bilo junija, ko so se začeli vračati učbeniki, delo lažje.

Prejšnja skrbnica je skrbela za nabavo učbenikov, slednje pa so učitelji imeli v razredih. Učbenike so vsako leto razdelili učitelji, ki so jih

Upravljanje učbeniškega sklada vodi upravljavca sklada, ki je knjižničar. Upravljavca sklada organizira in izvaja vse dejavnosti za izposajo učbenikov iz učbeniškega sklada.

Če je učbenik uničen ali poškodovan, je višina odškodnine za uničen učbenik, ki gre v odpis, naslednja:

- ob koncu prvega leta: 15 € oz. 10 € za učbenik, katerega nabavna cena je manj kot 15 €,
- ob koncu drugega leta: 10 € oz. 6 € za učbenik, katerega nabavna cena je manj kot 15 €,
- ob koncu tretjega leta in naprej: 5 € oz. 3 € za učbenik, katerega nabavna cena je manj kot 15 €.

Za poškodovan učbenik, ki ne gre v odpis, mora učenec plačati odškodnino 5 € oz. 3 €, če je bila nabavna cena učbenika manj kot 15 €.

Slika 1: Višina odškodnine

Učenci, ki učbenik poškodujejo ali ga ne vrnejo, morajo plačati odškodnino. Dokler ta ni poravnana, ne dobijo novih učbenikov.

na koncu šolskega leta pobrali. Nov pravilnik v 2. členu v tretji alineji določa: »Učbeniški sklad je vključen v informacijski sistem COBISS, vodi pa se ločeno od ostalih gradiv šolske knjižnice.« (Pravilnik o upravljanju učbeniških skladov, 2020). Na šoli imamo več kot 800 otrok, vsak od njih pa uporablja več učbenikov. Noben učbenik še ni bil vpisan v sistem COBISS. V knjižnici tudi nimamo prostora za učbenike.

Slika 2: Pogled v omare z učbeniki

Zastavljali smo si mnogo vprašanj. Kako vpisati vse učbenike, kako jih izposojati, kje jih imeti shranjene, kako jih vračati? Vprašanja so se kopičila in treba je bilo poiskati trajne rešitve.

Z ravnateljico smo poiskali prostor v računalniški učilnici, ki je poleg knjižnice, in naročili omare (Slika 2). Tako smo imeli zagotovljen prostor. Še vedno pa je bilo treba vpisati vse učbenike. V naši občini imajo dijaki in študenti možnost opravljati počitniško delo. Z ravnateljico smo na občino poslali dopis, da bi potrebovali pomoč v knjižnici. Že prvo leto so nam jo priskrbeli in tako smo z njihovo pomočjo uspeli do 1. septembra vpisati vse učbenike.

Izziv nam je predstavljalo tudi, kako bomo vse učbenike razdelili prvi teden pouka. Ali pripraviti kupčke, kako jih učencem izposoditi, posamično ali celotnemu razredu ipd.? Odločili smo se, da bomo izposojali učencem po razredih. Pred 1. septembrom smo pripravili za vsak razred kup učbenikov po predmetih. Učenci in z njimi učitelj so prišli po urniku in si iz vsakega kupa vzeli po en učbenik ter jih prinesli k pultu, da sem jih skenirala – izposodila.

Slika 3: Kupa učbenikov po predmetih za izposajo

Prvi šolski dan smo uspeli izposoditi učbenike učencem od 6. do 9. razreda, drugi in tretji dan pa od 2. do 5. razreda. Za 1. razred so po učbenike prišle učiteljice. Za vračanje učbenikov smo imeli in še imamo dogovor, da jih učenci vračajo pri pouku pri posameznem predmetu. Tam jih pregledajo, uredijo in nato jih dva učenca prinese v knjižnico, da jih zopet skeniramo in s tem razdoločimo. Vrnjene učbenike shranimo nazaj v omare, kjer jih konec pouka preštejemo in dokupimo, če se pokaže potreba.

Učenci, ki učbenik poškodujejo ali ga ne vrnejo, morajo plačati odškodnino. Dokler ta ni poravnana, ne dobijo novih učbenikov. Sodelavke, ki potrebujejo doprinos ur, konec junija pomagajo in vsem staršem, katerih otroci imajo še dolg v knjižnici, pošljejo dopis,

Slika 4: Vrnjeni učbeniki po razredih in predmetih

katerih učbenikov še niso vrnili, in opozorijo, da če tega ne uredijo, v prihodnjem šolskem letu učenec ne bo prejel novih učbenikov. Prvo leto, ko smo začeli s to prakso, je prvi teden dosti učencev ostalo brez učbenikov, ko smo pri vpisovanju ugotovili, da še niso vrnili vseh. Moram pa priznati, da je zdaj, ko novih učbenikov ne dobijo, teh učencev iz leta v leto manj – letos jih je bilo 10 od 811 učencev.

Ko smo imeli že vse utečeno, pa je »prišla pandemija«. Razkuževanje, maske, mehurčki, karantena za knjige ... Povsem izvedljivo je bilo, da bi si učenci izposojali učbenike v knjižnici tako kot pretekli dve leti. Praksa, ki smo jo imeli, ni zadostila predpisom. Kaj storiti? Na šoli sem edina, ki sem zadolžena za učbeniški sklad. Približno 800 otrok, 800 kupčkov učbenikov, ki jih je bilo treba raznositi še v razrede ...

OD KNJIŽNIČARSKEGA KROŽKA DO ŠTUDENTSKEGA DELA

Knjižničarski krožek imamo vsako leto organiziran za učence in učenke od 7. do 9. razreda. V okviru krožka z učenkami, do zdaj še nismo imeli učenca, med drugim tudi urejamo knjižnico, se učimo opremiti knjige, jih ovijati in

pospraviti na police. Tiste, ki jim to delo leži in ga rade opravljajo, vsako leto povabimo, da se prijavijo na občino na počitniško delo konec avgusta. Na občini imamo zdaj že utečeno prakso, da se konec avgusta dogovorimo, katere dneve bomo potrebovali pomoč, ki nam jo tudi zagotovijo. Seveda prihajajo tudi drugi, ki niso bili na knjižničarskem krožku, in tudi za njih se najde delo.

Slika 5: Učenke na knjižničarskem krožku

Vsako leto vse učbenike, ki so novi, ovijemo v folijo. Tako se je njihova uporabnost podaljšala in tudi odpisa nimam več toliko. Čeprav založbe ponujajo tudi ovite učbenike, se je izkazalo, da je učbenik še vedno najbolj kakovostno ovit z betax folijo. Tako je na začetku res več dela z ovijanjem, a ti oviti učbeniki potem zdržijo dlje. Seveda brez pomoči študentov ne bi šlo, a dokler bodo prihajali, bomo učbenike ovijali.

In nazadnje še »protikoronski ukrepi«. Zelo smo se upirali temu, da bi učencem delali kupčke z učbeniki. Strah nas je bilo, da bi se učbeniki zamešali, da učenci ne bi dobili tistih, ki smo jim jih sposodili ipd. Poleg tega smo imeli občutek, da za tako veliko šolo tega ne bomo zmogli. Pa se seveda vse da. Lansko šolsko leto je ravnateljica rekla, da morajo učence učbeniki čakati v razredu, ker ne smejo hoditi po šoli in morajo biti v mehurčkih. In smo naredili še to. Za vsakega učenca smo naredili kupček učbenikov, ki smo ga sposodili na njegovo ime, na vrh kupa napisali ime in priimek ter ga odpeljali v učilnico.

Tako smo res zadostili pravilniku, saj so učence že 1. septembra v razredu čakali učbeniki . V

Vsako leto organiziramo knjižničarski krožek za učence in učenke od 7. do 9. razreda, kjer med drugim urejamo knjižnico, se učimo opremiti knjige, jih ovijati in pospraviti na police.

Slika 6: Pomoč dijakinje prek študentskega dela

njih so se morali le še podpisati. In ko so lani učbenike vračali, smo ugotovili, da je bil tudi naš strah neupravičen. Na šoli pri takšnem številu otrok, kot ga imamo, ni bilo niti ene zamenjave, narobe sposojenega učbenika ... In

tako smo letos avgusta znova naredili kupčke v razredih. Seveda samo za tiste, ki so vse vrnili. Preostale čakajo učbeniki v knjižnici, in ko poravnajo stare dolgove, dobijo nove.

SKLEP

Skupaj zmoremo več, kot smo mislili. Vsako leto, ko naročimo in dobimo nove učbenike, se sprašujemo, ali nam bo uspelo. Vsi veste, koliko dela je z vpisom, da o ovijanju niti ne govorim. Letos smo vpisali in ovili 582 novih učbenikov ter naredili kupčke, jih sposodili in znosili v razrede za 811 učencev. Brez pomoči tega ne bi zmogli, kljub temu da začnemo z delom takoj po 15. avgustu oz. takoj ko se z izbranim založnikom dogovorimo, kdaj bomo dobili prvo pošiljko novih učbenikov. Čeprav sprva nismo bili naklonjeni temu, da za vsakega učenca pripravimo učbenike, mu jih sposodimo in pripravimo v razredu, po dveh letih ugotavljamo, da sistem deluje in ga bomo ohranili. Upamo, da bomo ohranili tudi sodelovanje z občino, ki nam vsako leto »posodi« študente. Le-tako bo lahko sistem, ki smo ga zastavili, deloval tudi v prihodnje. ●

Viri in literatura

Pravilnik o upravljanju učbeniških skladov (2010).

Pridobljeno 17. 11. 2021 s spletne strani http://www.os-kapela.si/files/2012/07/pravilnik_US.pdf.

Pravilnik o upravljanju učbeniških skladov (2017).

Pridobljeno 17. 11. 2021 s spletne strani <https://>

www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2017-01-1510/pravilnik-o-upravljanju-ucbeniskih-skladov.

Pravilnik o upravljanju učbeniških skladov (2020).

Pridobljeno 17. 11. 2021 s spletne strani iz <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=PRAV13873>.

MAG. BARBARA TURINEK, mag. soc., zaposlena na Osnovni šoli Karla Destovnika - Kajuha Šoštanj
Naslov: Osnovna šola Karla Destovnika - Kajuha Šoštanj, Koroška cesta 7, 3325 Šoštanj
E-naslov: barbara.turinek@os-sostanj.si

Branje – rutina in dobra navada učencev tretjega razreda

Reading – Daily Routine and Good Habit for Pupils in 3rd Grade

Mateja Petan

UDK 028.5

Ključne besede:

branje, rutina, navada, bralne veščine

Izveček

Branje je zelo pomemben del našega življenja, saj nas spremlja vsak dan. Je veščina, ki se jo po navadi otroci naučijo v času všolanja, in spodbuja otrokov celostni razvoj. Prispevek osvetli pomen in koristi branja za učenca skozi posamezne faze razvoja bralce od zgodnjega otroštva do odraslosti. Poudarjena je smotrnost razvoja notranje motivacije začetnih in srednje dobrih bralcev, s katerimi se pedagogi srečujemo pri svojem delu. Ponuja nekaj konkretnih predlogov za razvoj notranje motivacije učencev v prvem vzgojno-izobraževalnem obdobju osnovne šole.

Abstract

Reading is a very important part of our lives as it accompanies us every day. It is a skill that children usually learn during the first years of school and improves children's cognitive development. The article highlights the importance and benefits of reading for students, through readers' individual stages of development from early childhood to adulthood. The expedience of developing the internal motivation of novice and intermediate readers, whom educators encounter in their line of work, is emphasized. It offers some concrete activities that can be used in the first triennium of primary school.

Keywords:

reading, routine, habit, reading skills

UVOD

KAJ JE BRANJE

Z vidika namena obstaja več definicij branja. V osnovi gre za proces dekodiranja, razumevanja in interpretacije niza znakov, ki so lahko vidni ali grafični (črke, ideogrami, znaki), taktilni (Braillev sistem) ali zvočni (Morsejeva koda). Druge definicije poudarjajo pri branju predvsem pomensko plat. Nekatere definicije poudarjajo zvezo med branjem in mišljenjem. Jasno jo je opredelil A. Adler in poudaril, da brati pomeni hkrati tudi misliti. Tudi danes uporabljamo strokovni izraz aktivno branje, kadar hočemo poudariti različne miselne aktivnosti pred branjem, med njim in po njem (Pečjak, 1993).

Pečjak navaja definicijo branja iz Pedagoške enciklopedije (1989) »Branje pomeni prepoznati črke (grafeme) v pisani ali tiskani obliki (ki jih izgovarjamo ali ne), prehajanje z očmi čez to, kar je napisano ali natiskano, sprejemati informacije (sporočila) iz besedila, prenesti znake pisanega jezika v slušne znake (znake govornega jezika). Branje je komunikacijski proces, v katerem besedilo prenaša sporočilo, bralec pa ga sprejema. Pogoj za odvijanje komunikacijskega procesa pa je skupna koda oz. usklajenost bralčeve kode in kode besedila.«

POMEN IN KORISTI BRANJA

Paul Kropp (2000) opredeljuje šest stopenj branja. Že v zgodnjem otroštvu je za otroka **prvi stik z branjem**. Odrasli, najpogosteje starši, berejo dojenčkom in malčkom, ki si hkrati tudi ogledujejo črke in predvsem ilustracije. Otroci ob zgodbi postavljajo vprašanja, dopolnjujejo povedi in povzamejo zgodbo. Kot **bralca začetnika** definira otroke od šestega do osmega leta starosti. To je čas všolanja. Učni cilj na področju branja je, da bi konec drugega razreda vsak otrok obvladoval njegove osnove, tako da lahko otrok tiho in z zadovoljstvom bere. Med osmim in desetim letom se razvija **srednje dober bralec**. Otroci pri tej starosti berejo slikanice in tudi krajše zgodbe. Pogosto starši mislijo, da je njihovo delo glede podpore pri branju končano, a to ni res. To je namreč obdobje, v katerem izgubi veselje do branja kar tretjina otrok. Pogosteje se pripeti dečkom, če-

Branje je komunikacijski proces, v katerem besedilo prenaša sporočilo, bralec pa ga sprejema.

prav tudi deklice niso izvzete. Razlog se skriva v tem, da je otrok šele začel ustvarjati bralne sposobnosti. Knjige so mu všeč, vendar se pri številnih motnjah, na primer razne težave pri branju ali mamljiv digitalni svet, lahko tudi odvrne od njih. V skupino **spretnih bralcev** spadajo otroci od osmega do dvanajstega leta. V to se uvrščajo otroci, ki tiho preberejo približno 200 besed na minuto, se njihovo besedišče približuje velikosti besedišča odraslega in resnično uživajo pri branju. Nekateri otroci te stopnje nikoli ne dosežejo oziroma jo dosežejo zelo pozno. Takrat moramo tako starši kot pedagogi skušati prepoznati težave in bralcu pomagati, saj sicer vodi v velike težave – slabše razvite sposobnosti branja, kar se lahko odraža v tem, da kasneje niso sposobni uporabljati učbenikov in se samostojno učiti. V obdobju **najstniškega bralca** se pogosto srečamo s »hoteno nepismenostjo«. Sociolog Daniel Boorstein ta pojem označuje kot obdobje, ko zna posameznik že dobro brati, a izgubi vsakršno zanimanje za to. Kropp kot zadnjo stopnjo razvoja bralca opredeljuje **odraslega bralca**. Tudi odrasli se še najprej učimo brati tako, da bogatimo svoj odnos do knjig in hkrati svoje življenje.

Skozi posamezna obdobja razvoja bralca lahko spoznamo, kako je vsaka stopnja pomembna za posameznika v danem obdobju in hkrati tudi kasneje. Otroci si z branjem krepijo besedišče, saj se srečujejo z besednimi zvezami, ki jih v vsakdanjem govoru ne slišimo pogosto. Razvijajo tudi kognitivne sposobnosti in empatijo. V procesu usvajanja večine branja otroke k branju pritegne občutek uspeha, želje po učenju nove večine, s katero odrasli opredeljujemo, da »postajajo veliki«, pa jim zgodbe omogočajo spoznavanje drugačnega, njim zanimivega sveta. S prebiranjem vrstic se vživijo v književne junake in pobegnejo v svet domišljije.

Branje ima velik pozitiven vpliv na razvoj otrok, kar potrjujejo tudi različne študije. Tako učitelji kot starši lahko v njih najdemo motivacijo, zakaj spodbujati branje.

DEJAVNIKI BRALNEGA USPEHA

Pečjak (1996) ugotavlja, da ni enotne klasifikacije dejavnikov, ki naj bi določali učinkovitost branja pri posamezniku. Večina strokovnjakov,

ki se ukvarja z branjem, pa vseeno poudarja naslednje dejavnike bralnega uspeha:

- percepcijske dejavnike (gibanje oči, vidno in slušno razločevanje),
- kognitivne dejavnike (sposobnosti – splošno sposobnost in specifične sposobnosti),
- motivacijo, interes,
- socialno-kulturne dejavnike (socialno ekonomski status, socialne in kulturne vplive iz ožjega in širšega okolja).

BRALNA MOTIVACIJA IN STRATEGIJE MOTIVIRANJA

Motivacija za branje je ključna za razvoj pismenosti. Med glavne dejavnike, ki spodbujajo branje, spadajo otrokov interes za branje, njegov odnos do branja in njegovo vrednotenje različnih bralnih aktivnosti. Želimo si, da otrok branje dojema kot pozitivno aktivnost, hkrati pa tudi proaktivno vpliva na njegove spretnosti branja.

V šoli bralno motivacijo pojmuje kot del bralne učinkovitosti in jo opredeljuje kot skupek delovanja kognitivnih, metakognitivnih in motivacijskih dejavnikov, ki se odražajo v branju posameznika (Pečjak idr., 2006).

Wigfield in Guthrie (1997) sta oblikovala tri širše skupine enajstih prvin bralne motivacije.

Za branje lahko otroka motivirajo notranji in zunanji dejavniki, zato lahko bralno motivacijo

razdelimo na notranjo in zunanjo motivacijo. Učenci, ki so notranje motivirani, se samostojno odločijo za branje, ker jih žene radovednost, jim branje nudi užitek in so prepričani, da je branje pomembno in vredno. Na drugi strani pa lahko vodi k branju zunanji vpliv. Učenec na primer zbira zvezdice za vsako prebrano knjigo ali pa v dogovoru z roditeljem zbira minute branja, ki jih nato v enaki količini preživi na elektronskih napravah.

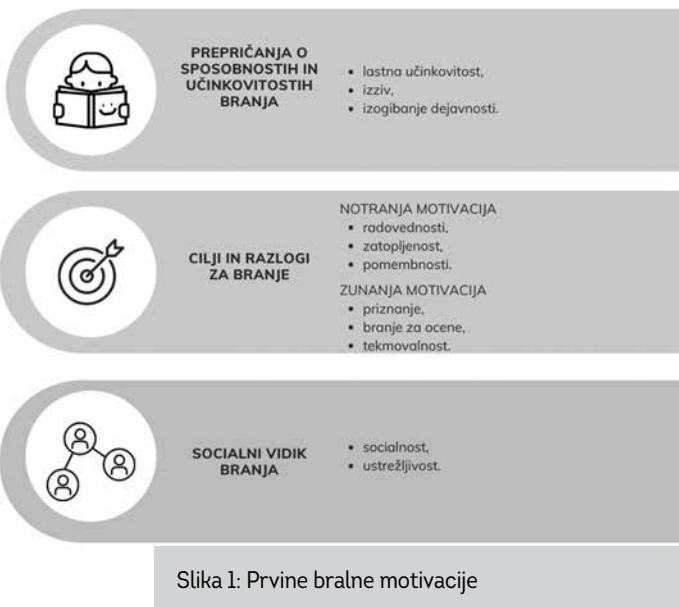
Slovenska raziskava (Jamnik in Perko, 2003) je potrdila, da je užitek v branju (notranja motivacija) ključen pri tem, ali nekdo bere ali ne. Naš cilj je torej jase – razvoj notranje motivacije za branje.

KONKRETNE AKTIVNOSTI

V šolskem letu 2021/2022 poučujem v tretjem razredu, ki ga sestavljajo bralci vseh vrst. Nekateri so izrazito dobri bralci in so pogosti obiskovalci šolske knjižnice. Spet drugi se srečujejo s težavami pri branju in se ga stežka lotijo, le redko je to samostojna izbira preživljanja prostega časa. Z vedenjem, da so ti otroci trenutno v obdobju branja, ki je bistveno za njihove bralne navade, skušam pri njih razviti pozitiven odnos do branja. Želim, da razvijejo branje do te mere, da jim le-to ne bo kasneje predstavljalo dodatne ovire pri učenju, pač pa bo to veščina, ki jim bo pri tem pomagala. Mnogo idej, strategij in razlag sem našla v knjigi Strategije motiviranja za branje, katere avtorica je Montserrat Sarto.

JUTRANJE BRANJE

Branje je del naše dnevne jutranje rutine. Sprva se pozdravimo, zabeležimo na šolsko tablo datum, preverimo prisotnost, zabeležimo morebitna obvestila in nato v tišini beremo deset minut. Berem tudi jaz. Izbira bralnega gradiva je prepuščena posamezniku, kar deluje motivacijsko. Strategije motiviranja poudarjajo tišino. Tudi v šolskih berilih pogosto zasledimo navodilo ‚Samostojno v tišini preberi besedilo oziroma odlomek‘. Namen tišine je ponotranjenje. Učenci sprva niso bili vajeni tišine, težko so se umirili. Nekaj jih prvih nekaj tednov ni bralo, pač pa so pogledovali naokrog. S časom in pogovorom, da lahko predstavijo

prebrane knjige za bralno značko, so začeli brati tudi oni. Tekom izvajanja te dejavnosti opažam prispevek k umirjanju oddelka ter dobremu občutku ob rutini.

OBISK ŠOLSKE KNJIŽNICE IN SKUPNI PROJEKT

Učenci, ki so notranje motivirani, se samostojno odločijo za branje, ker jih žene radovednost, jim branje nudi užitek in so prepričani, da je branje pomembno in vredno.

Tedensko obiskujemo šolsko knjižnico. Sam obisk ni samo izposoja knjig, pač pa sodelovanje s knjižničarko. Učencem pomagava pri izbiri ustrezne literature in jih spodbujava k raziskovanju. Učijo se postopkov izposoje in vračanja gradiva ter tudi samostojno obišejo šolsko knjižnico. Občasno jutranje branje preselimo na sedežne blazine v knjižnici, kar je za učence poseben dogodek in minute takrat minevajo hitreje.

Izpeljali smo tudi skupni projekt izmenjave knjižnih kazal s podružnično šolo z drugega dela naše države. Poleg knjižnih kazal smo prejeli tudi pismo, ki nas je nagovorilo k rednemu branju in zdaj kazalke služijo svojemu namenu.

NAPAČNO BRANJE

To aktivnost lahko izvedemo pri književnih delih, ki jih učenci že poznajo, ali pri drugem branju besedil. Učitelj bere besedilo. Če se pri branju zmoti, nas morajo učenci opozoriti z dogovorjenim znakom (npr. plosk). Učenci razvijajo poslušanje z razumevanje ter urijo pozornost. Pomembno je, da je učitelj domi-

seln, da med branjem spreminja imena oseb, predmetov in nekaterih dejanj.

KOLIKO JE VSEGA!

Pretežno smo pri branju osredotočeni na ključni problem in dogajanje v zgodbi. Včasih pa želim, da učenci spoznajo besedilo še drugače. Osredotočimo se na predmete, živali, rastline ... Učenci v celoti samostojno preberejo zgodbo (npr. en teden prej). Nato pripravimo kartončke z vprašanji, na primer: Se v tej knjigi pojavijo jedi? Katere? So v besedilu igrače? Pred samim odgovarjanjem obnovimo celotno zgodbo. Vsak učenec nato dobi kartonček z vprašanjem. Sledi čas za razmislek. Nato postopoma odgovarjajo. Njihovih odgovorov ne komentiramo, popravljamo. Ko vsi odgovorijo, pojasnimo nejasnosti in za vsa vprašanja dodamo, kje v zgodbi jih lahko »odkrijemo«.

SKLEP

Učenci berejo zaradi različnih vzrokov – eni pri tem uživajo, drugi berejo zaradi nagrad. Če želimo, da bo otrok postal reden bralec in se za branje odločal samostojno, je pomembno, da spodbujamo njegovo notranjo motivacijo. Pomembno je, da je zanje branje pozitivna aktivnost, da zbuja interes za novo znanje. Pri otrocih, ki ne želijo brati, je pomembno, da ugotovimo razloge za to in nato izberemo najbolj primerne načine motiviranja. ●

Viri in literatura

- Bucik, N., Pečjak, S. (2004). Bralna motivacija učencev v šoli. *Psihološka obzorja*, 13(4), 33–54.
- Jamnik, T., Perko, M. (2003). Razvoj bralnih zmožnosti za bralno značko. M. Ivšek (ur.): *Pogovor o prebranem besedilu: zbornik Bralnega društva Slovenije*. Ljubljana: ZRSŠ.
- Kropp, P. (2000). *Vzgajanje bralca : naj vaš otrok postane bralec za vse življenje*. Tržič: Učila.
- Pečjak, S., Bucik, N., Gradišar, A., Peklaj, C. (2006). Bralna motivacija v šoli: merjenje in razvijanje. Ljubljana: ZRSŠ.

- Pečjak, S. (1996). *Kako do boljšega branja : tehnike in metode za izboljšanje bralne učinkovitosti*. Ljubljana: ZRSŠ.
- Sarto, M. (2015). *Strategije motiviranja za branje*. Medvode: Založba Malinc.
- Wigfield, A., & Guthrie, J. T. (1997). Relations of children's motivation for reading to the amount and breadth of their reading. *Journal of Educational Psychology*, 89(3), 420–432. <https://doi.org/10.1037/0022-0663.89.3.420>.

MATEJA PETAN, učiteljica razrednega pouka, zaposlena na Osnovni šoli Polje
Naslov: Osnovna šola Polje, Zaloška cesta 189, 1260 Ljubljana Polje
E-naslov: mateja.petan@ospolje.si

Bralni portfolio za bralno značko

Reading Portfolio for the Reading Badge

Kristina Maraž

Ključne besede:

šolska knjižnica, bralna značka, bralni portfolio, motivacija za branje, priznanja

Izvleček

Bralni portfolio je oblika bralnega dnevnika, ki je namenjen preglednosti nad prebranim gradivom skozi vsa leta učenčevega šolanja, omogoča sledljivost vsebin in napredka ter dodatno motivacijo za branje. Prednosti, ki jih prinaša, so: sprotno beleženje in zanesljivost podatkov, spodbuda in dodatna motivacija za branje, razvijanje bralne pismenosti in prostorske orientacije v tabeli, kazalniki učenčevih interesov, pomoč pri usmerjanju in izbiri poklica, razumevanje pomembnosti navajanja literature, spoznavanje avtorskih pravic, kritično branje in samoevalvacija o bralnem razvoju. Manj želeni učinki so pomisleki o dodatnem delu, težave s sprotnim beleženjem, vprašanja glede hranjenja in vsebinskega obnavljanja ob prehodu v novo šolsko leto, skrb glede doslednosti in natančnosti pri beleženju sprememb, strah pred slabim obstojem dokumenta v obliki klasičnega papirja, ki se ga ne-štetokrat uporabi. Portfolio in sprotne podelitve priznanj sta za učence potrditev lastnega napredka in motivacija za nadaljnje branje. Tako prednosti kot manj želeni učinki so lahko dodaten izziv in dokaz, da je bralni portfolio »živ« dokument, ki raste z nami.

Abstract

A reading portfolio is a type of reading diary that provides an overview of what the learner has read throughout the years of schooling. It enables us to trace the contents and progress, and provides additional motivation for reading. The advantages it brings are: ongoing recording and reliability of data; encouragement and additional motivation for reading; developing reading literacy and spatial orientation in a table; indicators of the learner's interests; help with career guidance and choice; understanding the importance of citing references; learning about copyrights; critical reading and self-evaluation of one's reading development. The less desirable effects are: having second thoughts about doing additional work; problems with the ongoing data recording; questions about storing portfolios and updating their contents at the transition to a new school year; concern over consistency and accuracy when recording changes; the fear of not being able to preserve the document in its classic paper form, which is reused countless times. The portfolio and the ongoing conferral of recognition awards validate the learners' progress and give them motivation for further reading. Its advantages and its less desirable effects can be an additional challenge and proof that the reading portfolio is a "living" document which grows with us.

UDK 028.5:37.015.31

Keywords:

school library, reading badge, reading portfolio, motivation for reading, recognition awards

BRALNI PORTFOLIO IN NJEGOV NAMEN

Bralni portfolio ali nam bližji izraz – bralni list je oblika bralnega dnevnika, ki mlade bralce spremlja skozi vsa leta šolanja. Vsak učenec ga prejme ob vstopu v 1. razred in naš cilj je, da ga ob zaključku 9. razreda s ponosom odnese s seboj v svet.

Zasnova bralnega lista, kot sem si ga zamislila v šolskem letu 2015/2016, je temeljila predvsem na potrebi po zanesljivem podatku o dejansko opravljenih pogovorih o knjigah, ki so jih učenci opravili in mentorice potrdile s svojim podpisom. Iskala sem preprosto in učinkovito obliko zapisa, ki bi nudila večjo preglednost nad prebranim gradivom vsakega posameznika skozi leta in bi bila hkrati dodatna motivacija za branje tudi za učence, ki prostovoljno raje ne posegajo po knjigah. Izkazalo se je, da bralni list deluje podobno kot album za sličice – vsaka prebrana knjiga pomeni novo motivacijo in nov korak k uspehu.

ŽELJE PO USPEHU

Kot učenka sem za opravljeno bralno značko vsako leto prejela »značko«, v naslednji generaciji so značke zamenjale nalepke, danes učencem ob opravljeni bralni znački podelimo priznanje. Po devetih letih zvestega branja se učenec uvrsti med zlate bralce, ki so deležni še prav posebne nagrade. Prav v tem delu mentorstva in koordiniranja se včasih neugodno zatakne ...

Ob koncu šolanja si marsikateri učenec zaželi vsaj enega pomembnega priznanja, ob katerem se na valeti počuti pomembnega, enakovrednega, samozavestnega ... a kaj, ko je v najstniških letih preveč pomembnih dejavnosti in zmanjka časa za »branje za bralno značko«. Priznanja iz prvih obdobij šolanja nekateri starši skrbno hranijo, drugi ne. Sodelavka knjižničarka že vrsto let beleži opravljene in neopravljene bralne dosežke v Excelovo tabelo, kar je na šoli s skoraj tisoč učenci velik zalogaj (upoštevajoč mnoge spremembe, delitve oddelkov, prešolanja, učence tujce itd.), a kljub skrbnemu beleženju gre vendarle za prepis podatkov z zamikom.

Bralni list med šolskim letom hrani razredničarka ali mentorica bralne značke, ob branju in pogovorih o branju vanj zabeleži potrebne podatke in ga ob koncu šolskega leta preda v knjižnico.

Sprotno beleženje omogoča večjo motivacijo in hkrati manj negotovosti glede upravičenosti naziva zlati bralec ob koncu šolanja.

Tako se soočimo tudi s solzami, ker je včasih učenec trdno prepričan, da je prav vsa leta uspešno opravil vse predvidene pogovore o knjigah, Excelova tabela pa vsebuje podatke, ki se ne ujemajo z zelenimi, preverjanje pri učiteljicah mentoricah ni vedno možno, ker se ti menjujejo, včasih odidejo zaradi upokojitve ali so preprosto zamenjali zavod in kot koordinator nimaš kje preveriti in ne veš več, kaj drži.

Zavedajoč se, da je temeljni cilj bralne značke spodbujanje branja in vseživljenjske bralne motivacije, si vsi knjižničarji želimo čim več zlatih bralcev ... seveda ob pošteno opravljenih nalogah.

ISKANJE PRIMERNE REŠITVE IN OBLIKOVANJE PORTFOLIA

Tako je nastala ideja o bralnem listu, ki bo na enem mestu hranil vse potrebne in verodostojne podatke. Bralni list med šolskim letom hrani razredničarka ali mentorica bralne značke, ob branju in pogovorih o branju vanj zabeleži potrebne podatke in ga ob koncu šolskega leta preda v knjižnico. Naslov, avtorje in druge podatke o knjigi lahko v bralni list vpišejo tudi učenci sami. Sprotno beleženje omogoča večjo motivacijo in hkrati manj negotovosti glede upravičenosti naziva zlati bralec ob koncu šolanja.

Ob zaključku vsake bralne sezone, ob neprecenljivi pomoči kolegice knjižničarke in druge strokovne delavke 1. razreda, preverimo, ali so vneseni vsi podatki, ali je zapisano celotno ime in ali je dodan podpis mentorice, preverimo tudi morebitne nejasnosti, podatke o uspehih učencev pa vnesemo v elektronski dokument.

Slika 1: Bralni list

Slika 2: Naslovnica kot vabilo v svet branja

**Mentor z lastnim zgle-
dom, s predanostjo branju
in z zanimanjem za
poslušanje mladih o
njihovih doživljanjih,
mnenjih in idejah
ob prebranem v
mladem bralcu
močno podkrepi
željo po »še«.**

Pred začetkom novega šolskega leta v mapo z bralnimi listi dodamo seznam učencev novega oddelka, vključno s spremembami (ponavljaj- nje, vpisi, izpisi) in bralne liste predamo novi mentorici.

Od začetne ideje do današnje oblike je bralni portfolio doživel veliko sprememb v vsebini, obliki, barvi, kakovosti papirja. V šolskem letu 2017/2018 smo s timskim delom (knjižničar- ki, mentorice, likovna pedagoginja) navaden bralni list preoblikovali v devetletni portfolio, ga natisnili na bel pisarniški papir formata A3, prepognili smo ga na polovico in tako dobili prostor za naslovnico in tri strani za tri vzgojno-izobraževalna obdobja (VIO). Za naslovnico – čudovito vabilo v svet branja – smo izbrali avtorsko delo naše likovne pedagoginje. Na naslovnici sta naziv šole in prostor za ime in priimek učenca.

Bralna vsebina je razdeljena v preglednice po VIO, ki vsebujejo več vrstic ter stolpce s podat- ki o avtorjih in naslovih knjig, podpis mentorice ter opombe. Pod opombe lahko mentor vpi- še datum pogovora o knjigi ali/in posebnosti (npr. »Učenec tujec, pripovedoval v maternem jeziku.« ali »Dodatna knjiga.« ipd.). Zaključna vrstica je namenjena sklepni potrditvi, torej opravil – DA ali NE. Razdelek posameznega razreda je širok ok. 5 cm, kar se lepo izide za posamezno VIO. Izdelek je pregleden in ličen, izpolnjen pa v ponos vsakega učenca.

Proces oblikovanja bralnega lista v bralni por- tfolio traja že nekaj let in vsako leto ga dodela- mo, spremenimo, izboljšamo. Ima svoje dobre in manj dobre »stranske učinke«, tako pri učencih kot pri mentorih. Verjamem, da je uporaben pripomoček za učitelje in z užitkom ali trdim delom pridobljeno ter spoštovanja vredno priznanje za učence.

MOTIVACIJA ZA BRANJE IN STRANSKI UČINKI

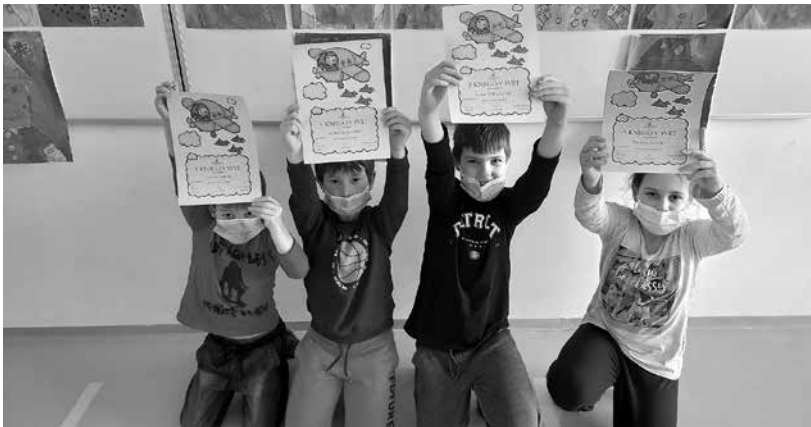
Sledljivost bralnih vsebin, razvidna iz bralnega lista, lahko v veliki meri pripomore k ustvarjal- nemu, sproščenemu in zanimivemu pogovoru o prebranem ter o nadaljnjem izboru in moti- vaciji za branje tudi po opravljeni bralni znač- ki. Mentor z lastnim zgle- dom, s predanostjo branju in z zanimanjem za poslušanje mladih

o njihovih doživljanjih, mnenjih in idejah ob prebranem v mladem bralcu močno podkrepi željo po »še«. »Prav pričakovanje zanimivega pogovora o lastnem branju in mnenjih, še zlasti, ko je imel pozitivne izkušnje z bralno značko, lahko učenca dodatno motivira za branje in razmislek o izbranem besedilu, saj se bo s svojim razumevanjem lahko izkazal ali pa ga bo preverjal (Grosman, 2006).

Čeprav se je ideja o bralnem portfolio pojavila predvsem iz potrebe po sprotne pregledu nad prebranimi vsebinami in opravljenimi na- logami, se je z leti izkazalo, da prinaša še veliko drugih prednosti:

Bralni list je dokument o učenčevem sprotne delu in napredku.

- Rubrike v preglednici lahko izpolnjujejo mentorji ali učenci sami.
- Ko učenci sami izpolnjujejo rubrike v pre- glednici, je to za prvošolca morda velik izziv in hkrati velik uspeh, za četrtošolca infor- macija o bralni pismenosti, pravilni orien- taciji ter pomenu posameznih podatkov o gradivu, za devetošolca pa razumevanje pomembnosti pravilnega navajanja literatu- re ter spoznavanje avtorskih pravic.
- Izbor gradiva skozi leta kaže učenčev interes za posamezno področje, kar je lahko v po- moč tudi pri izbiri srednje šole in poklica.
- Učenci sproti občudujejo svoj napredek in so zato bolj motivirani za branje.
- Ob pogledu na vsebino prebranega gradiva v preteklih letih učenci razvijajo kritično mišljenje.
- Učenci ob zaključku šolanja poleg spomin- skega priznanja prejmejo bralni list, ki jih je spremljal devet let in v katerem so zajeti spomini od vstopa v šolo.
- Bralni list mentorjem bralne značke omogo- ča sprotne beleženje in preglednost nad vse- binami, ki jih je učenec prebral v preteklih letih (v izogib ponavljanju istih naslovov).
- V primeru izgube podatkov v Excelu ali v primeru nepravilno izpolnjenega podatka v e-obliki lahko knjižničar vedno znova preveri pravilnost podatkov v bralnem listu.
- Ob koncu šolanja je podatek o izpolnjevanju pogoja za zlatega bralca jasen in nedvou- men.

Slika 3: Ponosni bralci 3. razreda

Eden od pomembnih dejavnikov, ki motivacijo dvignejo tudi pri manj spretnih bralcih, je takojšnja potrditev uspeha.

- Knjižničarka ima pravočasno vse potrebne podatke, ki jih maja in junija potrebuje za poročilo.

Ob uvedbi bralnega lista smo naleteli tudi na veliko negativnih stranskih učinkov, ki pa smo jih sproti reševali in odpravljali ter s pozitivnim odnosom uspešno premagovali:

- Nekaterim mentoricam bralni list predstavlja dodatno delo.
- Manj dosledne mentorice imajo težave s sprotim beleženjem.
- K estetiki nagnjene mentorice najraje same vpišejo vse podatke, ker je tako bolj »lično«.
- Knjižničarka ima veliko dela z urejanjem in pripravo bralnih listov za vsako naslednje leto.
- Bralni list zahteva tehnično natančnost in ne omogoča veliko prostora za opombe.
- Klasični papirni dokument, ki se ga v devetih letih nešteto krat obdeluje, se hitro zmečka ali poškoduje.

Veliko je dejavnikov, ki v dobi odraščanja vplivajo na posameznikovo zanimanje za branje,

ki v določeni starosti celo drastično upade. Eden od pomembnih dejavnikov, ki motivacijo dvignejo tudi pri manj spretnih bralcih, je takojšnja potrditev uspeha, truda, zmage. Atlet prejme zaslužen medaljo takoj po tekmi, prav tako rokometna ekipa svoj pokal. Zakaj ga torej ne bi takoj prejel uspešen bralec?

Po navadi smo priznanja za bralno značko, tako kot večino preostalih priznanj, učencem podelili ob koncu šolskega leta. Ta način je najverjetneje najbolj zanesljiv in najbolj sistematičen, predvsem z vidika dela mentorjev. A kot pravi pregovor: »Kdor hitro da, dvakrat da.«

Ob nenehnem iskanju novih spodbud smo se letos odločili za sprotno podeljevanje priznanj. Z mentoricami smo dogovorjeni, da opravljeno letno bralno značko za vsakega posameznika še isti dan sporočijo v šolsko knjižnico, kjer v najkrajšem možnem času natisnemo priznanje ter ga častno podelimo v oddelku. Novost sem v začetku šolskega leta učencem predstavila po oddelkih in videti je bilo, da so se mnogim zaiskrile oči že ob misli, da bi sredi šolskega leta prejeli priznanje. Že konec septembra smo tako zabeležili 8 uspešnih bralcev – sedem deklet in enega fanta, ki so ponosno prejeli svoja priznanja, in s soglasjem smo jih izpostavili tudi na šolski spletni strani, na šolski tabli odličnosti.

Šolsko leto 2021/2022 je že sedmo, odkar smo mentoricam ponudili prvo obliko bralnega lista, in ne glede na vse ovire danes lahko rečem, da se odlično obnese, saj je bralni portfolio »živ« dokument, ki raste z nami. Veselim se prve generacije učencev, ki bodo ob koncu šolanja poleg spominskega priznanja in knjige prejeli tudi svoj bralni portfolio. ●

Vir

Grosman, M. (2006). *Razsežnosti branja: za boljšo bralno pismenost*. Ljubljana: Karantanija.

KRISTINA MARAŽ, prof. razrednega pouka, zaposlena na Osnovni šoli Koper
Naslov: Osnovna šola Koper, Cesta Zore Perello - Godina 1, 6000 Koper
E-naslov: kristina.maraz@guest.arnes.si

Mednarodni projekt *In search of Josip Jurčič – V iskanju Josipa Jurčiča*

Praznovanje Jurčičevega leta 2021 smo v šolski knjižnici počastili z mednarodnim povezovanjem.

Šolska knjižnica OŠ Stična se že leta povezuje s šolami v tujini in izvaja skupne projekte. Po navadi organizira srečanja učencev naše šole z njihovimi vrstniki z vsega sveta prek spletnih aplikacij, izmenjavo izdelkov in predstavitev naše kulture, avtorjev, tradicije. Leto 2021 je bilo posvečeno slovenskemu pisatelju Josipu Jurčiču, zato je bilo primerno, da mednarodno sodelovanje okrepmo in svetu pokažemo, kdo je bil Josip Jurčič in kakšen pečat je pustil v tej deželi.

Jurčičevo delo *Kozlovska sodba* v Višnji Gori je prevedeno v res veliko jezikov, med drugim tudi v angleščino. V Rastoči knjigi na OŠ Stična imamo vsaj po en izvod večine prevodov v svetovne jezike, zato se nam je porodilo vprašanje, ali so te knjige prišle tudi do ljudi v drugih državah, ki so jim bile namenjene. Ker se nam je zdelo, da to delo potrebuje dodatno promocijo v Jurčičevem letu 2021 in ker bi ga radi približali učencem po svetu, smo se odločili, da navežemo stik s šolo v ZDA in jim podarimo angleške prevode. Povezali smo se s šolo St. Junipero Serra Catholic School, ki jo obiskuje Alina Hernandez, Američanka slovenskih korenin, ter jim poslali knjige za vse učence v njenem razredu. Alina živi v Kaliforniji, a pride vsako leto junija v Ivančno Gorico, kjer dočaka konec šolskega leta s svojimi vrstniki na Osnovni šoli Stična. Njen razrednik v ameriški šoli Brian Allison je bil nad idejo navdušen, zato je poskrbel, da so knjigo takoj prebrali v razredu. Sodeč po likovnih izdelkih, ki so nam jih poslali učenci, je bila zgodba zelo všeč tudi njim. Potrudili so se in v svoje izdelke vključili tudi slovenščino. Pri tem jim je poma-

gala Alina, ki je odigrala vlogo posrednice med našimi in ameriškimi učenci. Ko je Alina junija prišla v Slovenijo, je učencem v svojem slovenskem razredu izročila likovne izdelke vrstnikov iz šole St. Junipero Serra Catholic School. V teh izdelkih so učenci opisovali zgodbo, ki jim jo je prebral učitelj Brian, se zahvalili, obljubili, da bodo zgodbo prebrali tudi doma s starši, povedali, da so se naučili nekaj slovenskih besed, da je zgodba poučna, da si želijo priti na obisk v Evropo itd.

Da bi učenci iz tujine spoznali tudi Josipa Jurčiča, pa so učenci 7. a na matični šoli, Arsa Shatri, Karolina Genorio, Timotej Hribar Rajterič, Tinkara Kastelic in Žan Janežič, posneli kratek film z naslovom *In Search of Josip Jurčič*. Film, ki je v celoti posnet v angleščini, popelje gledalca od OŠ Stična do Muljave, rojstnega kraja Josipa Jurčiča, gledalec pa spozna pisatelja in njegovo življenje. Film, ki so si ga ogledali tudi učenci na šoli St. Junipero Serra Catholic School, ima presenetljiv konec, ki obljublja nadaljevanje zgodbe. Za kaj več pa si boste morali film ogledati na spletni strani OŠ Stična.

Ta projekt ne bi bil mogoč brez pomoči Zavoda prijetno domače na čelu z direktorico Majoo Lampret, ki je velikodušno podarila 25 knjig *A Goat Trial* in *Višnja Gora* za učence šole St. Junipero Serra Catholic School ter omogočila snemanje filma na Jurčičevi domačiji na Muljavi.

Sodelujoči se zahvaljujemo vsem, ki so kakor koli sodelovali pri povezovanju Osnovne šole Stična in šole St. Junipero Serra Catholic School ter realizaciji filma *In Search of Josip Jurčič*. ●

Andreja Urbanec

Mladi bralec in digitalni mediji

V četrtek, 11. 11. 2021, je Sekcija za mladinsko knjižničarstvo pri ZBDS organizirala spletni seminar, ki je bil hkrati tudi prvi posvet sekcije, z naslovom Mladi bralec in digitalni mediji.

Posvet je otvorila predsednica sekcije Urška Bonin, ki je na kratko podala njegovo vsebino.

Prvo strokovno predavanje z naslovom Sodobna tehnologija in zgodnja pismenost otrok, ki ga je izpeljala mag. Kaja Hacin Beyazoglu, je osvetlilo pozitivne in negativne učinke uporabe sodobne tehnologije. Poudarila je tudi vlogo odraslih kot modela uporabe sodobnih tehnologij.

V naslednjem predavanju sociologa Janeza Arha Kdo je glavni: ti ali stroj? so bili predstavljeni vidiki, kaj se dogaja z osebo, ki uporablja digitalno napravo: kakšna je vloga dopamina,

kako so zastavljeni družabni mediji, katere so stopnje uporabe digitalnih naprav, kako prepoznamo zasvojenost in katere vrste poznamo ter varovalni dejavniki pred pretirano uporabo/zasvojenostjo. Predavatelj je posredoval tudi več zanimivih in koristnih povezav (vprašalniki o zasvojenosti, smernice za uporabo zaslonov itd.).

Smernice za uporabo zaslonov pri otrocih in mladostnikih je zelo podrobno in nazorno predstavila Maja Vreča iz ARNES-a.

S tujim predavanjem What Future Wants je postregla Daisy Kidd, ki je predstavila projekte, ki jih izvajajo v okviru organizacije Tactical Tech.

Zadnje strokovno predavanje je imelo naslov Ali ima branje še smisel?, zaključke pa je v svoje razmišljanje strnil dr. Miha Kovač. Prek različnih raziskav je prikazal odnos med tiskano in digitalno knjigo.

Ob zaključku posveta je Slovensko sekcijo IBBY predstavila njena predsednica dr. Tina Bilban. ●

SEM@FORjev utrip	
Mladi bralec in digitalni mediji	
11. november 2021, ob 9.00 uri	
9.00 - 9.15	Uvodni pozdrav Urška Bonin, predsednica Sekcije za mladinsko knjižničarstvo pri ZBDS
9.15 - 10.00	Sodobna tehnologija in zgodnja pismenost otrok Kaja Hacin Beyazoglu, Oddelek za psihologijo, Filozofska fakulteta
10.00 - 10.45	"Kdo je glavni: ti ali stroj?" Janez Arh, Logout, Center pomoči pri prekomerni rabi interneta
odmor	
11.15 - 12.00	Smernice za uporabo zaslonov pri otrocih in mladostnikih Maja Vreča, Akademska in raziskovalna mreža Slovenije
12.00 - 12.45	What Future Wants Daisy Kidd, Tactical Tech
odmor	
13.00 - 13.45	Ali ima branje še smisel? Miha Kovač, Oddelek za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo, Filozofska fakulteta
13.45 - 14.30	Predstavitve Slovenske sekcije IBBY Tina Bilban, predsednica Slovenske sekcije IBBY

Izobraževalni dan Društva bibliotekarjev Gorenjske

V soboto, 13. 11. 2021, je potekal 3. izobraževalni dan Društva bibliotekarjev Gorenjske z naslovom »Knjižničarji: pogled v prihodnost«. Tako kot do zdaj je izobraževalni dan postregel z zanimivima predavanjema in številnimi predstavitvami dobrih praks splošnih knjižnic.

Najprej je udeležence v bibliotekarjevo prihodnost popeljala mag. Ines Gergorič, ki je predstavila izzive in priložnosti knjižničarja. Zelo zanimivo je dejala, da knjižnice ne izumirajo, ampak evolvirajo, knjižničarji pa bomo postavljeni pred mnoge izzive prihodnjega dela, zato je kot rešitve nanizala in opisala kompetence, ki jih bomo potrebovali pri delu. Dr.

Miha Kovač je izpostavil številne razloge, zakaj vseeno brati tiskane medije, čeprav živimo v zaslonskih časih.

Drugi del izobraževalnega dne je bil namenjen praksi. Izvajanje spletnih prireditev v času covid-19 je predstavila Knjižnica A.T. Linhartarja iz Radovljice, kako so potekale številne dejavnosti oz. aktivnosti iz naslanjača (pravljčna rokodelnica, poštna bralna čajanka, priprava podcastov in YouTube kanala ter galerija Art-Steps), je bil prispevek knjižnice I. Tavčarja iz Škofje Loke, knjižnica dr. T. Pretnarja iz Trziča pa si je »drznila drzniti« in predstavila odmevne projekte, ki jih uresničujejo zadnji dve leti. Občinska knjižnica z Jesenic je predstavila zbiranje zgodb na daljavo, Mestna knjižnica Kranj pa vlogo knjižničarja v lokalni skupnosti (Newcomer).

Dan je minil hitro, spoznali smo široko paleto dejavnosti, ki jih izvajajo po knjižnicah, in prepričana sem, da je marsikdo dobil navdih, da kakšno podobno aktivnost poskusi speljati tudi v svoji šolski knjižnici. ●

Četrta Konferenca šolskih knjižničarjev Slovenije 2021

Od 7. do 8. decembra 2021 je v računalniškem okolju Zoom potekala četrta Konferenca šolskih knjižničarjev Slovenije. Konferenca je potekala v okviru ESS-projekta »Krepitev kompetenc strokovnih delavcev na področju vodenja inovativnega vzgojno-izobraževalnega zavoda v obdobju od 2018 do 2022«, z »vsebinskega področja« vseživljenjsko učenje.

Zaradi organizacije konference znotraj projekta za udeležence ni bilo kotizacije. Konferenca je potekala dva dni, vsak dan po štiri ure. Udeležba je bila zelo visoka, saj se je udeležilo kar 196 udeležencev, šolskih knjižničarjev in knjižničark. Za namen konference je bila odprta tudi spletna učilnica, kamor so udeleženci poleg klepeta v okolju Zoom lahko zastavili vprašanja ali napisali povratno informacijo petim strokovnim predavateljem in kolegom knjižničarjem, ki so predstavili 15 primerov dobre prakse.

V uvodnem delu nas je pozdravila koordinatorka konference **Romana Fekonja**, svetovalka za knjižnično dejavnost na Zavodu RS za šolstvo, OE Maribor. Seznanila nas je s programom konference, povabila k uporabi spletne učilnice in zastavljanju vprašanj.

K besedi je povabila prvo gostjo, **dr. Vesno Čopič**, z Ministrstva za izobraževanje, znanost

in šport. Dr. Vesna Čopič je predstavila trud in prizadevanja, ki jih je na MIZŠ skupaj z dvema delovnim skupinama, sestavljenima tudi iz knjižničarjev praktikov, do zdaj že vložila v pripravo Strategije šolskega knjižničarstva in Pravilnika o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe na področju vzgoje in izobraževanja. V zadnjem času pa se najbolj trudi v okviru notranje delovne skupine v sestavi služb ministrstva, ki natančno pregleduje predlagani Pravilnik.

Naslednji predavatelj **Boštjan Batič**, IZUM, nam je v predavanju z naslovom *V knjižnici kar z aplikacijo* približal uporabo aplikacij mCOBISS in COBISS+ v šolskih knjižnicah.

V nadaljevanju smo lahko prisluhnili **Saši Krajnc**, pravnici, zaposleni v podjetju Register.si, Arnes, ki nam je v prispevku z naslovom *Uporaba avtorskih del pri pouku preko spleta* predstavila zakonodajo na tem področju in spremembe, ki se pripravljajo.

Sledil je prispevek šolske knjižničarke iz Osnovne šole Dobravlje **Irme Krečič Slejko**, ki je v svojem razmišljanju z naslovom *Šolski knjižničar – poklic dobre prakse ali pa ga ni* orisala in na primerih pokazala, kako je lahko knjižnica srce šole.

Sledili so še trije primeri dobre prakse in program prvega dne se je zaključil.

Najprej je udeležence navdušila **Polona Končar** iz Osnovne šole Horjul, ki je predstavila šolsko bralno tekmovanje z naslovom *Bralci zmagovalci*. Gre za projekt, v katerem sodelujejo in tekmujejo učenci, starši oz. stari starši in tudi zaposleni na šoli in je velika motivacija za branje.

Katarina Jesih Šterbenc, knjižničarka na Srednji vzgojiteljski šoli, gimnaziji in umetniški gimnaziji Ljubljana, je predstavila način

motiviranja za branje njihovih dijakov. Naslovnjene predstavitev je bil *Kaj storiti, da bi dijaki (končno) prišli brati ali kako smo se tega lotili na SVŠGUGL*. Predstavila je, kako so uredili bralne kotičke za dijake, kjer jim je na voljo različno gradivo, poudarila pa je tudi pomen glasnega branja.

Kot zadnja je svoj primer dobre prakse predstavila knjižničarka **dr. Maja Cergolj** iz Osnovne šole Lucija, ki je v prispevku z naslovom *Virtualni utrip šolske knjižnice – tri usmeritve za prihodnost* spregovorila o predstavitvi njihove šolske knjižnice na družbenih omrežjih in kako so se prek njih približali uporabnikom.

Program drugega dne konference je s predstavitvijo *Dejavnosti JAK za razvoj bralne kulture* odprla **Tjaša Urankar**, ki je predstavila številne projekte, ki jih izvaja Javna agencija za knjigo RS v povezavi z motiviranjem za branje.

V nadaljevanju je sledilo dvanajst primerov dobre prakse.

Prva knjižničarka, mag. **Barbara Turinek** iz Osnovne šole Karla Destovnika - Kajuha Šoštanj, je zelo iskreno razmišljala o delu v učbeniškem skladu. V prispevku z naslovom *Učbeniški sklad vsako leto prinaša nove izzive* je predstavila svoje izkušnje in izboljšave, ki jih je sama postopoma uvajala pri delu z učbeniškim skladom.

Nataša Markič, knjižničarka na Osnovni šoli Danila Lokarja Ajdovščina, je v predstavitvi *Uporaba pesniške zbirke Repki med uro KIZ-a* prikazala, kako je učence navdušila za sodobno poezijo in jih motivirala za ustvarjanje novih rim.

Kristina Maraz iz Osnovne šole Koper pa je predstavila, kako so se na šoli lotili »evidentiranja« opravljenih bralnih značk in pokazala njihov *Bralni portfolio za bralno značko*. Gre za zelo zanimiv način zbiranja podatkov o prebranih gradivih za bralno značko v vseh letih šolanja, ki hkrati služi tudi kot motivacija za branje.

Sledil je prispevek razredne učiteljice **Tjaše Tišov** iz Osnovne šole dr. Janeza Mencingerja Bohinjska Bistrica, ki je predstavila

Mednarodni projekt Branje z(a) zabavo (REF 2 – Reading with Ease and Fun). Predstavila je dejavnosti, ki jih v tesnem sodelovanju s šolsko knjižničarko v okviru projekta izvaja z učenci na podružnični šoli. Gre za aktivnosti, ki na drugačen in inovativen način spodbujajo branje.

Knjižničarka **Aleksandra Rožič** iz Osnovne šole Janka Glazerja Ruše pa je v prispevku z naslovom *Osamosvojitve Slovenije: razvijanje bralne pismenosti (OBJEM) pri pouku zgodovine* prikazala zanimivo medpredmetno povezavo šolske knjižnice s poukom zgodovine, ki jih je izvedla v okviru projekta OBJEM.

Sledila je še ena zanimiva medpredmetna povezava šolske knjižnice in slovenščine z naslovom *Renesansa – slovenščina 9. razred*, ki jo je predstavila knjižničarka **Štefka Zore** iz Osnovne šole Venclja Perka Domžale. Prikazano je bilo zanimivo raziskovanje književnega obdobja pred branjem knjige za domače branje.

Za nami je bila polovica predstavljenih primerov in po krajšem odmoru smo nadaljevali.

Barbara Stuhne Vuk iz Osnovne šole Vinica je v prispevku z naslovom *Pravljice lahko spodbudijo otrokovo domišljijo in ustvarjalnost* prikazala zanimive načine za poustvarjanje pravljič in pripravo razstav otroških izdelkov.

Urška Sotler, knjižničarka iz III. osnovne šole Celje, je predstavila aktivnosti v okviru kulturnega dne ob *Evropskem dnevu jezikov*, ki so jih na šoli povezali z *Almo Karlin*. Prikazala je številne medpredmetne povezave z različnimi področji (slovenščina, zgodovina, geografija idr.).

Sledila je še ena zelo zanimiva medpredmetna povezava, ki jo je predstavila **Alenka Vurnik** iz Osnovne šole Antona Tomaža Linhartaradovljica. Predstavila je namreč obravnavo domačega branja v šolski knjižnici in razlago pojmov iz starih grških bajk z naslovom *Sledi starih grških bajk v sodobnem jeziku*.

Nataša Trajkovski iz Osnovne šole Toneta Pavčka je v prispevku *Bralni projekt Odprta knjiga: GG4U* predstavila sodelovanje v omenjenem bralnem projektu. Aktivnosti so v

začetku potekale v šoli, zaradi znanih razlogov pa so jih morali v nadaljevanju izvajati na daljavo. Naloge projekta so pri učencih razvijale digitalno pismenost, samostojnost in od njih zahtevale veliko ustvarjalnosti.

V prispevku **Tatjane Vučko** iz Osnovne šole II Murska Sobota *Zabava z Mačkom Murijem: obeležitev 90. obletnice rojstva Kajetana Koviča v šolski knjižnici* pa smo na zanimiv način z Mačkom Murijem praznovali rojstni dan pisatelja Kajetana Koviča.

Sledil pa je še zadnji prispevek z naslovom *Zabava s knjigo*, ki ga je s sodelovanjem udeležencev prikazala **Katja Svetlin Piščanec** iz Osnovne šole Toneta Čufarja Jesenice. Udeležence je namreč povabila k zanimivi aktivnosti. Potrebovali smo leposlovno knjigo z najmanj 100 stranmi, čekalni papir in pisalo. Po navodilih smo iskali določene besede iz knjig, nastale pa so zanimive povedi.

To je bila še ena od številnih zelo uporabnih idej, ki smo jih lahko slišali na letošnji konferenci. Člani uredniškega odbora si želimo, da bi o čim več predstavljenih primerih dobre prakse podrobneje lahko brali že v tej številki naše revije. Sicer pa bi vas na tem mestu radi še enkrat spodbudili k temu, da se opogumite in svoja razmišljanja, izkušnje, ideje, izboljšave pri vašem delu v šolski knjižnici zapišete, saj veste: »litera scripa manet« (pisana beseda ostane).

Za organizacijo in pripravo konference gre še enkrat velika zahvala Romani Fekonja. Glede na visoko udeležbo šolskih knjižničark in knjižničarjev, njihove odzive v obliki povratnih informacij in zadovoljstvo lahko zagotovo trdimo, da je bila konferenca dobro pripravljena. Želimo si, da bomo naslednje leto lahko v živo upihnilo že peto svečko na Konferenci šolskih knjižničarjev. ●

Katarina Jesih Šterbenc

Bralni kotiček na Srednji vzgojiteljski šoli, gimnaziji in umetniški gimnaziji Ljubljana

Želja po ureditvi bralnega kotička na Srednji vzgojiteljski šoli, gimnaziji in umetniški gimnaziji, v nadaljevanju SVŠGUGL, je tlela kot drobna iskrica že nekaj let. Tlela je tako pri vodstvu šole kot tudi pri prejšnji knjižničarki, moji predhodnici. A okoliščine, med drugim tudi pandemija covid-19, so nekako onemogočale ureditev bralnega kotička.

V letošnjem šolskem letu nam je končno uspelo. Ko je ravnatelj predstavil zasnovo in idejo, sem se je zelo razveselila in se je oklenila. Ravnatelj je stopil v stik z mizarjem, sama pa sem začela s pripravo izbora gradiva, ki ga bomo ponudili v branje našim dijakom. Odločila sem se, da dijakom v pretežni meri ponudim leposlovje v slovenskem, angleškem, nemškem in španskem jeziku. Manjši del gradiva pa bo vsebinsko zastopan glede na njihovo programsko usmeritev. Na šoli imamo štiri smeri (predšolska vzgoja, splošna gimnazija, umetniška gimnazija – smer gledališče in film ter umetniška gimnazija

– smer sodobni ples), zato sem jim ponudila literaturo s prej omenjenih področij.

Med izbranim gradivom je nekaj več kot polovica knjižničnega gradiva, preostalo pa je gradivo, ki je na šolo prišlo prek darov. Podarjeno gradivo si dijaki lahko vzamejo domov in v zameno prinesejo kako svoje gradivo. Tako smo dali tako dijakom kot tudi zaposlenim možnost soustvarjanja in sooblikovanja bralnega kotička, saj vsak lahko prinese gradivo, ki ga ne uporablja več.

Za izposojanje gradiva iz knjižnice smo dijakom dali navodilo, da če si ga želijo izposoditi, poslikajo nalepko na hrbtni strani knjige in le-to pošljejo meni.

Odločitev glede prostora, kje bomo imeli bralni kotiček, je bila relativno lahka. Šola ima moderne plesne dvorane in nad njimi je galerija, ki je namenjena počitku, po urah plesa. To je zelo prijeten in svetel podolgovat prostor s 6 mizami, počivalniki in udobnimi kavči. Dijakom smo želeli poleg kakovostnega počitka ponuditi še nekaj več – možnost sprostitve s pomočjo branja.

Knjižnično gradivo, ki sem ga preselila na galerijo, v bralni kotiček, sem izposodila na oznako »Galerija«.

S prvimi odzivi dijakov smo zadovoljni. ●

Alja Bratuša

Bralne čajanke Društva Bralna značka Slovenije

Društvo Bralna značka Slovenije je v času epidemioloških razmer zaradi velikega zanimanja mentoric in mentorjev branja za krajša izobraževanja v letu 2021 pripravilo serijo **osmih bralnih čajank na daljavo**.

Vsako srečanje je bilo brezplačno in je trajalo dve uri, namenjeno pa je bilo vsem, ki so kakor koli povezani s spodbujanjem branja otroške in mladinske literature.

Čajanke so vodili člani predsedstva (Marko Kravos, mag. Tilka Jamnik, Slavko Pregl) in člani programskega odbora ob pomoči generalne sekretarke Mance Perko in strokov-

nih sodelavk Ani Andželke Korošec in Petre Potočnik.

Za udeležence izobraževanj so izdali tudi potrdila, saj so bralne čajanke uvrščene v program bralne kulture, ki ga sofinancira Javna agencija za knjigo Republike Slovenije.

Kot so zapisali na svoji spletni strani, so bila srečanja namenjena predstavitev:

- sodobne mladinske literature,
- sodobnih metod za razvoj in spodbujanje bralne kulture ter bralne pismenosti,
- ustvarjalcev s področja mladinske književnosti,

- uspešnih mentorskih praks ter neposrednega dela z mladimi bralkami in bralci,
- priznanj, nagrad za mladinsko književnost
- ...

Bralne čajanke so že v začetku naletele na izvrsten odziv v strokovni javnosti, saj se jih je redno udeleževalo več kot 200, skupaj torej že več kot 1600 udeležencev.

V nadaljevanju smo pripravili kratek kronološki pregled vsebin in izvajalcev posameznih čajank.

1. bralna čajanka, 12. 3. 2021

Na prvi bralni čajanki je **mag. Tilka Jamnik** pripravila **predstavitev kakovostnih knjig iz leta 2020 za otroke v predšolskem in zgodnjem bralnem obdobju** (za vrtce in družinsko branje). Udeleženci so poleg predstavitve knjig prejeli tudi tematsko urejen seznam.

2. bralna čajanka, 15. 4. 2021

Na drugi bralni čajanki je **dr. Gaja Kos** s sodelavci na okrogli mizi spregovorila o **nagradah za mladinsko književnost**. **Jana Bauer** je predstavila nagrado *sončnica na rami*, **Tina Bilban** nagrado *IBBY* (nagrada slovenske sekcije, Andersenova nagrada, častna lista IBBY, IBBY Asahi nagrada, Alma), **Ciril Horjak Horowitz** nagrado *Kristine Brenkove za izvirno slovensko slikanico*, **Nataša Konc Lorenzutti** nagrado *desetnica*, **Darja Lavrenčič Vrabec** priznanje *zlata hruška*, **Irena Matko Lukan** *Levstikovo nagrado*, **Darka Tancer Kajnih** nagrado *večernica* in **Alenka Veler** nagrado *modra ptica*.

3. bralna čajanka, 13. 5. 2021

Darka Tancer Kajnih je predstavila knjigo za zlate bralce generacije 2020/21 **Partljič.doc** ter vodila pogovor z avtorjem in sourednikom knjige, Prešernovim nagrajencem, **Tonetom Partljičem**. Pogovor so pripravili v Mariborski knjižnici. Uvod v pogovor je bila kratka novinarska konferenca ob izidu knjige.

4. bralna čajanka, 17. 6. 2021

Četrta bralna čajanka je bila namenjena **predstavitvi knjižnih novosti za bralce 2. vzgojno-izobraževalnega obdobja** (primerne tudi za počitnikovanje, družinsko branje idr.). Mag.

Tilka Jamnik je udeležencem pripravila tudi tematsko urejen seznam knjižnih novosti.

5. bralna čajanka, 17. 9. 2021

Ob dnevu zlatih knjig je mag. **Tilka Jamnik** predstavila knjigo **Ponikalnice ne bodo poniknile**, ki so jo prejeli vsi prvošolci v Sloveniji in slovenski otroci zunaj meja domovine. K predstavitvi knjige pisatelja Miroslava Košute z ilustracijami Suzi Bricelj, ki je izšla ob pisateljevi 85-letnici, je Tilka Jamnik dodala tudi bogato spremno gradivo. V nadaljevanju je spregovorila, kako bo potekal državni projekt **Medgeneracijsko branje** v šolskem letu 2021/2022. Srečanje so s svojimi idejami obogatili **Vida Tivadar**, POŠ Cvetka Golarja, Ljutomer, **Nastja Šink**, OŠ Žiri, in **Tina Pajnik**, OŠ Vide Pregarc, Ljubljana, ki so predstavile dobre prakse iz preteklega leta.

6. bralna čajanka, 14. 10. 2021

Ob izidu slikanice za prvošolce *Ponikalnice ne bodo nikoli poniknile* in ob pisateljevem življenjskem jubileju se je z **Miroslavom Košuto** pogovarjal **Slavko Pregl**. V intervjuju sta se dotaknila umetnikovih književnih presežkov, sploh poezije za mladino, obujala skupne spomine in osvetlila literarno dogajanje v času njegovega ustvarjanja. V nadaljevanju je **Tjaša Urankar** z Javne agencije za knjigo RS predstavila uveljavljena projekta Rastem s knjigo in Pot knjige, **Kristina Picco** iz Mestne knjižnice Ljubljana pa projekt MEGA kviz ter spregovorila o bralni znački in medgeneracijskih spodbudah.

7. bralna čajanka, 11. 11. 2021

Sedma čajanka je bila ponovno namenjena **kakovostnim knjigam za otroke in mladino**. Uvodoma je **Vojko Zadavec** predstavil novi Priročnik za branje kakovostnih mladinskih knjig Skupaj in bero letošnjih zlatih hrušk, kar je pripravil skupaj s sodelavci Pionirske – Centra za mladinsko književnost in knjižničarstvo pri Mestni knjižnici Ljubljana. Podpredsednica Bralne značke mag. **Tilka Jamnik** je predstavila nagrajene in nominirane slovenske mladinske knjige v 2021, dr. **Tina Bilban**, predsednica slovenske sekcije IBBY, je spregovorila o nagradah za mladinsko književnost v mednarodnem prostoru. **Pia Nikolič** je predstavila

nagrade *zlatirepec* za najboljši domači in tuji v slovenščino prevedeni strip, na festivalu Tinta je bil letos prvič podeljen *zlatirepec* tudi v kategorijah najboljšega domačega in prevedenega stripa za otroke. Kot zadnja je nagrado Vasje Cerarja za prevode mladinske književnosti predstavila **Mateja Seliškar Kenda** v imenu Društva slovenskih književnih prevajalcev.

8. bralna čajanka, 16. 12. 2021

Za konec koledarskega leta je dr. **Veronika Rot Gabrovec** s Filozofske fakultete, Oddelka za anglistiko in amerikanistiko, pripravila **prednovoletni sprehod po svetu ilustracije.**

Najprej je spregovorila o in ob ilustracijah, o simbolih in kulturi, o dejavnostih, ki jih lahko izvedemo tudi v knjižnici ali v razredu. Udeleženci čajanke so nato sodelovali v zabavni spletni delavnici, kjer so na podlagi spoznanj iz predavanja ustvarjali skupinske ilustracije.

Zaradi izjemnega odziva, dostopnosti in razširjanja dobrih idej bo Društvo Bralna značka Slovenije nadaljevalo z organizacijo izobraževanj na daljavo. Z naslednjim sklopom bralnih čajank bodo začeli 17. 2. 2022, ko bo **Boštjan Gorenc Pižama** udeležence popeljal v **svet stripa.** ●

Romana Fekonja

ECIL 2021 – Evropska konferenca o informacijski pismenosti

European Conference on
Information Literacy (ECIL)
Online
20-23 September 2021

V dneh med 20. in 23. septembrom 2021 je v nemškem mestu Bamberg POTEKALA evropska konferenca o informacijski pismenosti (European Conference on Information Literacy – ECIL 2021). Na žalost v mestu Bamberg le virtualno, saj je konferenca zaradi okoliščin in razmer potekala virtualno, online. Kljub temu je prinesla številne novosti, nova znanja, primere dobre prakse in nas tako obogatila za nova razmišljanja. Žal so izostali novi stiki, ni bilo mogoče splesti novih znanstev ... Pa vendar smo v teh časih veseli, da je bilo vsaj nekaj na voljo in vsaj v takšni obliki.

Organizatorji že sedme konference po vrsti so bili tudi tokrat Oddelek za upravljanje z

informacijami (Department of Information Management) Univerze Hacettepe in Oddelek za informacijske in komunikacijske znanosti Univerze v Zagrebu ter Zveza za informacijsko pismenost (Information Literacy Association – InLitAs, Francija).

Letošnja tema »Informacijska pismenost v postresničnem obdobju« (angl. Information Literacy in a Post-Truth Era) je bila še kako aktualna v sedanji dobi, ko se soočamo s številnimi lažnimi novicami, napačnimi informacijami, ki se pojavljajo v številnih medijih ter sejejo dvom o znanstvenih dognanjih. Informacijska pismenost je na preizkušnji in je nujno potrebna v sodobnem času.

Na konferenci je bilo več kot 200 udeležencev, ki smo imeli možnost prisluhniti predstavitev, ki so bile razdeljene v 86 prispevkov, 24 predstavitev primerov dobrih praks, 6 delavnic, 12 plakatov, nekaj delavnic, 7 predstavitev v formatu PechaKucha in 2 panelni razpravi.

Poslušali smo vabljen plenarna predavanja. Vabljeni predavatelji so bili:

- **Olof Sundin** (Švedska), ki raziskuje konfiguracijo informacij v sodobni družbi, izgradnjo znanja javnosti v povezavi z zaupanjem oz. verodostojnostjo ter iskanje in uporabo informacij. Dotaknil se je informacijske pismenosti in dostopa do informacij ter kritične presoje informacij, ki jih najdemo.
- **Markus Behmer** in **Till Krause** (Nemčija) sta izpostavila zanimiva pogleda na informacijsko pismenost posameznika. Eden z vidika raziskovalca novinarstva, drugi pa s čisto konkretnega vidika novinarja in urednika, posebej sta izpostavila izziv ohranjanja verodostojnosti medijev v sodobnem času, ko je veliko manipulacij, teorij zarot in lažnih novic.
- **Stephan Lewandowsky** (Velika Britanija), znanstvenik, ki raziskuje potencialni konflikt med človeškim spoznanjem in fiziko globalnega podnebja in spremembe, ki so ga pripeljale do skupnih raziskav na področju znanosti o podnebjju in modeliranja podnebja. Njegovo predavanje se je navezovalo na zelo aktualno temo – cepljenje proti covidu in pa tudi aktualno dogajanje v ameriški politiki.
- **Alexandra Becker** (Nemčija) vodi projekte, v katerih razvoj nemških univerz in fakultet sistematično spremljajo s perspektive študentov in pridobivanja njihovih kompetenc v času študija.

Vsako leto na konferenci sodeluje tudi več slovenskih predstavnikov. Letos smo bili:

- **Polona Vilar** in **Maja Žumer** (Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani) s prispevkom User-based Evaluation of the Slovenian Version of Information Literacy Online – a Multilingual MOOC for Information

Literacy: Methodology and Preliminary Results

- **Silva Belšak** (Univerzitetna knjižnica Maribor) s prispevkom Information Literacy in Slovenia from Primary School to University
- **Tjaša Jug** in **Katarina Švab** (Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani) s prispevkom Do Not Steal This Article! A Study on Digital Piracy among Students
- **Romana Fekonja** (Zavod RS za šolstvo) s prispevkom Primary School Library – Basis for Lifelong Learning and Using of Library

Letošnja konferenca je bila drugačna in zanimiva tudi z organizacijskega vidika. Potekala je v okolju Zoom in udeleženci smo imeli dostop do posebne platforme, od koder smo dostopali do predavanj ali skupine predstavitev. Vse predstavitve so bile razdeljene v več sklopov, ki so se odvijali sočasno. Podobno kot na konferencah v živo, ko potekajo predstavitve vzporedno v različnih prostorih. Tako je bilo tudi tokrat kar težko izbrati, kaj izmed vsega poslušati in česa ne zamuditi. Morda je bilo malo lažje in hitrejšje prehajanje med virtualnimi prostori, saj si se le s klikom na povezavo lahko preselil v drug sklop predstavitev. Aktivni udeleženci smo bili naprošeni, da svoje prispevke vnaprej posnamemo oz. pripravimo videoposnetek, ki so ga nato predvajali, sami predavatelji pa smo bili v živo na voljo za vprašanja in pojasnila. Ta način se je izkazal kot dober, saj so predstavitve tekoče predvajali in je bilo tudi manj tehničnih težav, posnetki so bili vnaprej pripravljeni in preizkušeni. Je bilo pa zanimivo to, da so nekateri udeleženci spremljali konferenco za njih v nočnem času, bili smo v različnih časovnih pasovih in zagotovo je bil izziv spremljati predavanja v neevropskem prostoru. Prav tako smo bili udeleženci prikrajšani za sklepanje novih znanstev, za klepet s kolegi in za spoznavanje mesta Bamberg.

Tudi za 7. konferenco ECIL so organizatorji pripravili spletno stran (<http://ecil2021.ilconf.org/>), kjer je več podatkov o sami konferenci, objavljen je zbornik povzetkov, na kanalu YouTube ECIL pa so objavljeni posnetki nekaterih predstavitev. ●

#športajmoinberimo

Športajmo in berimo je nacionalni medresorski program za spodbujanje branja med mladimi športniki. Nosilka programa je Mariborska knjižnica, program pa ima izhodišča v *Nacionalni strategiji za razvoj bralne pismenosti za obdobje 2019–2030* in v *Strokovnih priporočilih in standardih za splošne knjižnice* iz leta 2018. Program je oblikovan v sodelovanju med Ministrstvom za kulturo, Ministrstvom za izobraževanje, znanost in šport, Zavodom RS za šolstvo, Javno agencijo za knjigo RS in Olimpijskim komitejem Slovenije.

Mladim športnikom želimo s tem programom predstaviti, kako lahko s pomočjo znanja iz knjig in branja kot tehniko treniranja možganov napredujejo tudi kot športniki. S tem programom želimo vplivati na njihov odnos do branja ter širiti védenje, da je bralna pismenost temeljna zmožnost za pridobivanje in ustvarjanje novega znanja v njihovem osebnem in športnem življenju.

V letu 2021 se je program #športajmoinberimo odvijal v petih mestih, in sicer v Kopru, Novem mestu, Murski Soboti, Mariboru in Kranju.

V Mariboru je bil dogodek 28. septembra 2021 ob 11. uri v avditoriju Lutkovnega gledališča Maribor, zaradi omejitev se ga je lahko udeležilo omejeno število obiskovalcev – dijakov športnih oddelkov.

Gostje so bili trije vrhunski športniki: rokometaš Luka Žvižej, smučarska tekačica Petra Majdič ter kanuist na divjih vodah Simon Hočevar, ki so z mladimi športniki delili svoje izkušnje in razmišljanja o šolanju, izobraževanju, branju in aktualnih zadevah. Predvsem so delili svoje izkušnje, kako so

uspeli združevati svoje obveznosti vrhunskega tekmovalnega športa in obveznosti na področju izobraževanja oz. šolanja.

Program se bo nadaljeval tudi leta 2022 in vse informacije lahko najdete na spletni strani Olimpijskega komiteja Slovenije (<https://www.olympic.si/sportniki/olimpijski-karier-center/izobrazevanje-in-dvojna-kariera-/sportajmo-in-berimo>) in Mariborske knjižnice (<https://www.mb.sik.si/sportajmoinberimo-projekt.html>).

Prav tako na spletnih straneh Olimpijskega komiteja Slovenije objavljeni knjižni predlogi.

Podani so predlogi za tri knjige na mesec, in sicer leposlovje za odrasle in mladino, leposlovje za otroke in strokovno knjigo ne glede na starostno stopnjo (izmenjaje za mlade ali odrasle). Pravilo je, da vsak mesec predstavimo eno leposlovno delo in eno strokovno ali stvarno. Ta seznam je tako dobra orientacija, kaj ponuditi v branje mladim športnikom, in vsekakor bi ti naslovi morali biti v vsaki šolski knjižnici. ●

Helena Srnec

Vloga šolske knjižnice pri razvoju gradnikov bralne pismenosti

V prispevku je orisana vloga in podoba kakovostne šolske knjižnice v izobraževalnem procesu s poudarkom na njenem sodelovanju pri razvoju gradnikov bralne pismenosti. Za vsak gradnik pa so predlagani tudi konkretni načini in področja, kjer se lahko knjižnica vključuje.

Model šolske knjižnice je tako povezan s sedmimi smernicami za razvoj slovenskih šolskih knjižnic: dobri pogoji delovanja, kompetenten knjižničar, strategija razvoja,

prisotnost v zavesti deležnikov, aktivnost in dostopnost, vključenost in integriranost ter nedvoumen in merljiv prispevek k znanju.

Šolska knjižnica mora biti dinamična in kakovostna, kajti gre za odprto informacijsko učno okolje, prizorišče s široko paleto virov, gradiv in informacij. Knjižnica mora biti vključena v pouk in preostalo delo in življenje na šoli, skratka – postati mora pomembna partnerica v izobraževalnem procesu, kajti mora nam služiti kot pomemben informacijski in učni prostor.

V prispevku sta predstavljena dva modela kakovostne šolske knjižnice – Todd in Kuhlthau, 2005, ter Kovačević, Lasić-Lazić in Lovrinčević, 2004. Oba modela govorita o intelektualni in fizični infrastrukturi knjižnice ter rezultatih njenega dela (kadar knjižnica deluje kot

dinamični agent učenja – informacijska, učna in oblikovalna komponenta) in vključevanju knjižnice (kam vse se knjižnica lahko vključi ter kaj vse lahko izvajamo v knjižnici). Šolsko knjižnico lahko sodelujejo profesorji pri pripravah pouka, pri uporabi različnih informacijskih virov, pri medpredmetnem povezovanju ter timskem delu. Knjižničar lahko sodeluje pri pouku, delavnicah, projektnih in kulturnih dnevih, pri šolskih projektih itd.

V prispevku je zaslediti tudi idejo o pomembnosti kakovostne šolske knjižnice oz. dobro organiziranem in založenem knjižnem kotičku v igralnicah že v vrtcu, s čimer otroke spodbudimo za branje že v otroštvu (bralni zgled in obkroženost z bralnim gradivom). Kot negativen predznak lahko omenimo, da ugotovitve nakazujejo, da knjižnice v vrtcu večinoma vodijo vzgojiteljice, ki za to delo niso dovolj usposobljene in nimajo dovolj znanja (kakovostni in vsebinski kriteriji izbora besedil – leposlovje in informativna (poučna) literatura). Namen knjižnih kotičkov je namreč spodbujanje otrokovih dejavnosti, povezanih s knjigo, izbor kakovostnega gradiva pa je pri tem nepogrešljiv.

Šolska knjižnica ima pomembno vlogo pri razvoju tistih gradnikov bralne pismenosti, ki so najbolj neposredno povezani z gradivom in viri ter delom z informacijami – motiviranost za branje (branje je prijetna in koristna aktivnost), razumevanje koncepta bralnega gradiva, razumevanje besedil (razumevanje in uporaba prebranega) ter kritično branje. Vsekakor je treba poudariti etičnost pri uporabi gradiva in informacij kot najsrčnejše vodilo in tudi merilo kompetentnega knjižničarja.

Za kakovostno knjižnico so v prispevku izpostavljena izhodišča, kot so npr. izboljšanje

sodelovanja med strokovnimi delavci, promocija šolske knjižnice (znotraj šole in zunanja), ozaveščanje o pomenu in vlogi bibliotekarske stroke, razjasnitev zakonodajnega okvira zaposlovanja, okrepitev možnosti strokovnega izpopolnjevanja, izboljšanje prostorske in materialne možnosti knjižnic, vključevanje knjižnice v življenje na šoli, kakovostne, pogostejše in raznovrstnejše knjižnične dejavnosti ter oblikovanje strategije svojega razvoja v vzgojno-izobraževalnem zavodu.

Dobri pogoji delovanja (financiranje, ustreznost prostorov), kompetenten knjižničar,

strategija razvoja, prisotnost šolske knjižnice v zavesti vseh deležnikov (pomembnost, nepogrešljivost), aktivnost in dostopnost, vključenost in integriranost v pouk so nedvoumni in nujni dejavniki, da bo šolska knjižnica postala kakovosten in nepogrešljivi del izobraževanja in življenja na šoli.

Poskrbimo, da bo šolska knjižnica resničen zgled in priložnost za učenje razvrščanja in kategoriziranja virov in informacij, pri tem pa nas naj vodi osnutek modela kakovostne šolske knjižnice v slovenskem prostoru. ●

Mag. Nada Nedeljko

Pozitivna psihologija za vrtce, šole in starše

Kristijan Musek Lešnik

Pozitivna psihologija za vrtce, šole in starše

Širitev pandemije covid-19 je močno posegla v življenje in delo družin, vrtcev in šol. Poseglo je v življenje slehernega posameznika. V mislih imam predvsem predšolskega otroka in učenca, kot še posebej ranljiva v teh drugačnih in nepričakovanih časih. Doživljata spremembe v družini, do staršev in sorojencev in od njih, doživljata spremembe v vrtcu in šoli, do vzgojiteljev, učiteljev ter sovrstni-

in učence na svet hitrih sprememb, na čas, ki si ga danes težko predstavljamo? Kakšno popotnico dajemo otrokom in mladim?

Brskala sem po literaturi in pritegnil me je naslov knjige **Pozitivna psihologija za vrtce, šole in starše** (2021) v kateri avtor dr. Kristijan Musek Lešnik podaja preproste rešitve na zastavljena vprašanja. Tudi sam se opira na vprašanje: *Kakšna bosta vrtec in šola po koroni?*

Prva senzibilizacija bralca za branje knjige so zapisi misli zanj pomembnih ljudi. Sama sem med zapisanimi izbrala misel Theodorja Rosevelta: *Otrokom ni mar, koliko veste, dokler ne vedo, koliko vam je mar zanje* – ter o njej razmišljala kar nekaj časa.

V nadaljevanju knjiga razkriva pomen pozitivne psihologije in pozitivne edukacije v vrtcih in šolah, kako lahko prispevata h kakovosti življenja v vrtcih in šolah ter kje začeti z njima in kdaj. Izpostavlja pomen prizadevanja odraslih za vzpostavitev spodbudnega (učnega) okolja, v katerem bodo otroci in učenci lahko razvijali življenjske veščine, ki so temelj notranjega

Vir: Musek Lešnik, K. (2021). *Pozitivna psihologija za vrtce, šole in starše*. Ljubljana: Mladinska knjiga.

kov in od njih. Spremembe so se za vse nas zgodile nepričakovano in v trenutku. Hitrost sprememb mi zastavlja vprašanja: Kako smo odrasli pripravljeni na hitre in nepričakovane spremembe? Kako odrasli pripravljamo otroke

blagostanja in kakovostnega življenja, življenjske veščine in lastnosti za pripravo na zdravo sobivanje v skupnosti, reševanje življenjskih izzivov, vseživljenjsko učenje in osebno rast. Za zdrav razvoj, po preprosti zdravorazumski teoriji, kot jo imenuje avtor, potrebujejo otroci in učenci od odraslih ljubezen, podporo, spodbudo, zahtevo, meje, posledice in vzor oz. osebni zgled.

Pritegnil me je model PERMA (po Martin E. P. Seligmanu) kot orodju pozitivne psihologije, ki je uporaben v vrtcu in šolah in ki *predstavlja primeren okvir za pomik od storilnostne šole*

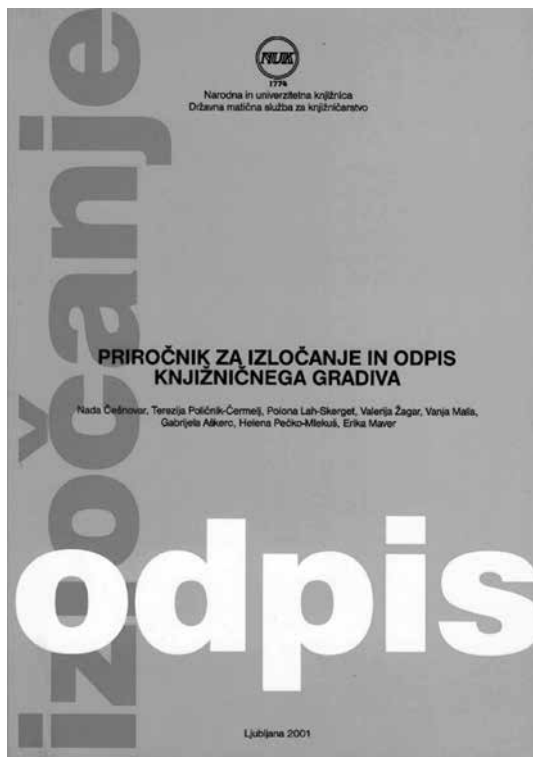
k šoli, ki celovito skrbi za blagostanje otrok in odraslih – ne na račun slabših rezultatov, pač pa ravno nasprotno.

Če še na kratko povzamem avtorjeve misli v predgovoru knjige: *V njej želim razpravljati o tem, zakaj in kako lahko pozitivna psihologija prispeva k izboljšanju življenja in zagotavljanju pogojev za polno, zdravo, zadovoljno in uspešno življenje vseh – vzgojiteljev, ravnateljev, zaposlenih, otrok in učencev – v vrtcih in šolah.* In v nadaljevanju ... *njene vsebine so enako pomembne tudi za starše.* ●

Gregor Škrlj

Priročnik za izločanje in odpis knjižničnega gradiva

Priločnik za izločanje in odpis knjižničnega gradiva je izšel v tiskani obliki že leta 2001. Avtorice so ga pripravile, da bi s pomočjo zapisanega knjižnicam na enem mestu ponudile vse potrebne informacije o izločanju, odpisu in inventuri.

Vsebina priročnika je uporabna za vse vrste knjižnic, saj naj bi vse knjižnice izločale gradivo, ga preusmerjale in tudi odpisovale. Kot so avtorice priročnika že takrat ugotovljale, se knjižnice izločanja in

odpisovanja lotijo šele ob selitvah, večjih spremembah ali ko zmanjka prostora. Vendar je za

kakovostno, aktualno zbirko poleg načrtovane nabave (redno dopolnjevanje zbirke) pomembno tudi redno izločanje knjižničnega gradiva in odpis.

V priročniku so zapisane definicije, teoretične osnove in podrobne razlage. Zelo nazorno so predstavljena merila za izločanje knjižničnega gradiva. Na koncu priročnika pa so dodani primeri iz praxe ter podrobni opisi za posamezno vrsto knjižnice. Ob tem pa je treba upoštevati, da se je od leta 2001 spremenila tudi zakonodaja na področju knjižničarstva, zato je treba preveriti spremembe in novosti (glede izločanja ter odpisa) na spletnih straneh NUK.

Ker je še vedno veliko povpraševanj med knjižnicami po priročniku in priročnik ni bil ponatisnjen, so na prošnjo mnogih knjižnic (predvsem šolskih), v okviru EOD v NUK, **priročnik digitalizirali** in je **dostopen** na portalu Digitalna knjižnica Slovenije: <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-RTQGY-DRX>. ●

Ludi Slovenci

V času pred jesenskimi počitnicami smo s tretješolci v knjižnici spoznavali praznik *dan reformacije*.

Po ogledu faksimilnih Trubarjevih izdaj so učenci v zvezke oblikovali miselni vzorec. Poleg drugih stvari so morali v starinski rokopisni pisavi prepisati Trubarjev izrek »Lubi Slovenci«.

Kot se rado zgodi, je Vita črko b obrnila v napačno smer in so tako »Lubi Slovenci« postali »Ludi Slovenci«. Pošteno smo se nasmejali na račun »norih« Slovencev in se zraven še naučili hrvaško besedo. ●

Lubi Slouenci.

V Om inu nomie uedeiiozh. de leta nasha slouenska besseda doselmal, se nei Slatiinskimi, temuzh le ta Crouaska Scrouaskimi

Ludi Slouenci.

V Om inu nomie uedeiiozh. de leta nasha slouenska besseda doselmal, se nei Slatiinskimi, temuzh le ta Crouaska Scrouaskimi

POUK NA PROSTEM

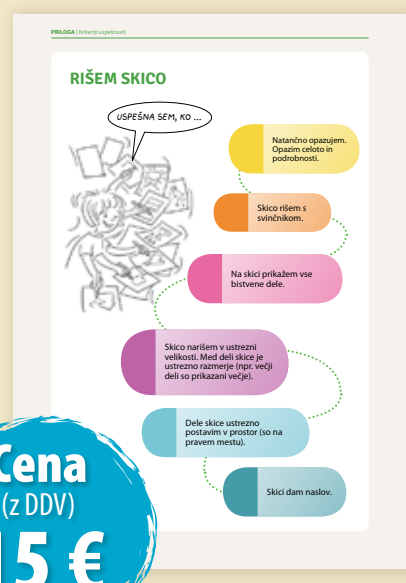
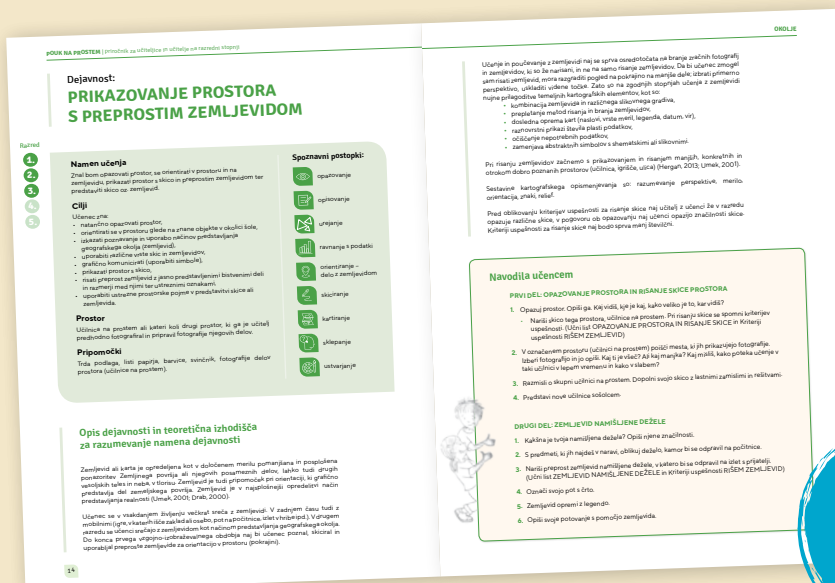
Priručnik za učiteljice in učitelje razrednega pouka

Številne raziskave govorijo o pozitivnih učinkih pouka na prostem na znanje, učenje in počutje učencev, pa tudi na šole kot skupnosti. Pouk na svežem zraku **izboljša učne dosežke, poveča motivacijo, izboljša fizično in mentalno zdravje, poveča koordinacijo, ravnotežje in ročne spretnosti ter omogoča socialni razvoj učencev.** Pri spodbudi za izvajanje in sami izpeljavi pouka na prostem, bo zagotovo v pomoč priročnik Pouk na prostem.

Priručnik je razdeljen v **šest zvezkov, združenih v mapi.** Gradivo vključuje dejavnosti na petih področjih: okolje, sporazumevanje, matematika, umetnost in igra na prostem. Dejavnosti so zasnovane tako, da spodbujajo vrstniško sodelovanje, gibanje in igro. Učenec razvija znanja in veščine z izkušnjami v neposrednem okolju: v dejavnosti je aktivno vključen, saj mu na prostem ponudimo miselne izzive, ki ga pripeljejo do povezovanja znanja, odkrivanja novega in raziskovanja novih vprašanj. Dejavnostim so **priloženi učni listi, kartice z izzivi ter orodja za samovrednotenje.**

NOVO

Cena (z DDV) 15 €

Naročanje:
P Zavod RS za šolstvo, Poljanska c. 28, 1000 Ljubljana
T 01 300 51 00
F 01 300 51 99
E zalozba@zrss.si
S www.zrss.si

Več o priročniku na [spletni strani ZRSS](http://spletni.strani.zrss.si).

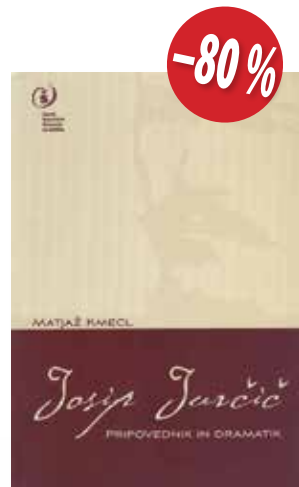
Razširjajmo znanje

~~31,40 €~~
15,70 €

~~15,00 €~~
12,00 €

~~24,50 €~~
4,90 €

~~19,70 €~~
9,85 €

Ugoden
nakup strokovne
literature
v **MARCU**
in **APRILU**

Dopolnite svojo strokovno knjižnico z ugodnim nakupom.
Izbor **prek 50 znižanih publikacij** najdete na spletni strani
www.zrss.si/zalozba/knjigarnica.

Iz knjig
do vaših
učencev

~~10,00 €~~
4,70 €

Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo

Naročanje:

P Zavod RS za šolstvo, Poljanska c. 28, 1000 Ljubljana
T 01 300 51 00
F 01 300 51 99
E zalozba@zrss.si
S www.zrss.si

facebook ZRSŠ

twitter ZRSŠ